

Mars 2021
Numri: 156
E përmuajshme

Revistë edukative-kulturore - www.progresibotime.com

ETIKA

Shqipëri: 200 Lekë
Kosovë: 1.5 Euro
Maqedoni: 90 Den
Evropë: 7 Euro

**O ALLAH
BËJE KURANIN
PRANVERË
TË ZEMRAVE TONA**

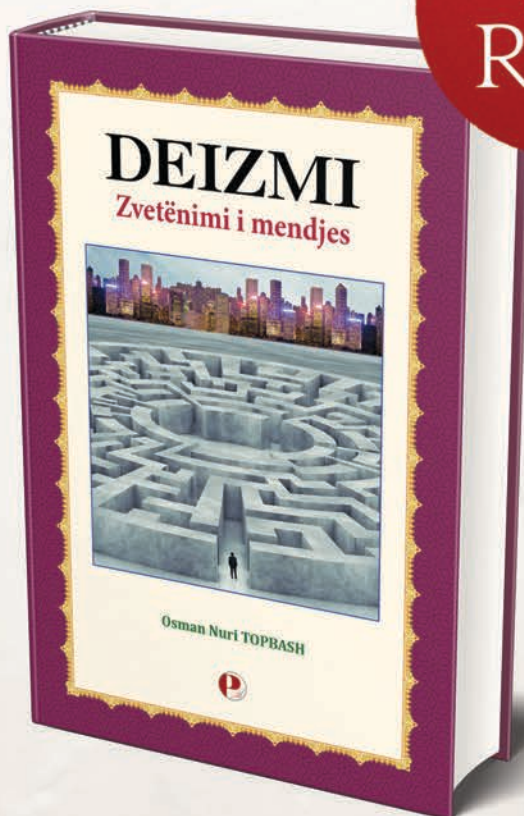

revistaetika

progresibotime

E çfarë mund të jetë tjetër
qëndrimi indiferent,
pandjenja dhe injorant përballë
mrekullive të pafundme
madhështore, që prej
grimcës më të vogël, e deri tek
trupi më i madh, prej botës
mikro, e deri në atë makro,
të cilat ndriçojnë më së miri
mendjen dhe zemrën,
përveçse një çoroditje
dhe falimentim i mendjes!?

Profeti (a.s.), thotë:

“Ditën e Kiametit asnjë rob
nuk do të bëjë qoftë edhe një hap
pa u pyetur se ku e ka kaluar jetën
e tij, se çfarë ka bërë me dijen e
tij, se ku e ka (tuar dhe shpenzuar
pasurinë e tij dhe se ku e ka
konsumuar trupin e tij.” (Tirmidhi,

Kiamet, 1/2417)

“Allahu i Madhëruar e do të riun e
pjekur, që nuk sillet si fëmijë, që
është drejtuar kah e mira dhe ka
braktisur dëshirat e kënaqësitë (e
ulëta të egos).” (Ahmed, IV, 151.)

Cilësimi i Kuranit Fisnik si pranverë e zemrave tona dhe si metodë shërimit pasi shprehen fjalët vuajtje, vështirësi, brengosje veçanërisht për shqetësimin psikologjik mjaft të përhapur në shekullin tonë që quhet stres, tregon se deri në çfarë mase hadithi është një parim dhe cilësi e azhurnuar për shëndetin e zemrës, sepse siç dihet, pranvera është stina e gjallërimit të natyrës. Ndërsa kërkimi prej Zotit që ta bëjë pranverë Kuranin Fisnik për zemrat tona, do të thotë që të kërkojmë për të ndjerë harenë dhe lumturinë e pranverës nga burimi i një gjallërimi dhe prehjeje të madhe.

Hadithi fisnik jep përgëzimin se brengosja, pikëllimi, mërzitja dhe dëshpërimi, apo thënë më një shprehje tjetër, se gjendja e stresit të cilën dikush e përjeton shpesh herë, dikush vazhdimisht dhe dikush tjetër nganjëherë, ama që patjetër e përjetojnë të gjithë, mund të largohet me pranverën e Kuranit dhe të shndërrohet në gëzim e lumturi. Brengosja dhe pikëllimi që mund ta kenë burimin material apo shpirtëror, mund të shndërrohen në hare e lumturi vetëm në atmosferën pranverore të Kuranit Fisnik. Mënyra për ta realizuar këtë është lutja. Andaj hadithit tonë nëpër disa libra¹ i është dhënë vend nën titullin “lutja që duhet të bëhet në gjendje vështirësie, pikëllimi dhe brengosjeje”.

Lutja nisat me fjalë të përshtatshme që shprehin në fillim dobësinë e robit dhe pastaj madhësitinë e Allahut (xh.xh.). Ky është rregulli dhe metoda e lutjes. Në hadithin tonë shohim një praktikë të bukur dhe domethënëse të kësaj: “O Allah! Unë jam robi yt. Jam fëmija i një burri dhe gruaja që i ke krijuar Ti. Ekzistenca ime është në dorën dhe urdhrin Tënd. Unë gjendem nën sundimin Tënd. Caktimi yt rreth meje është vetë drejtësia.”

Përveç të tjerash në hadithin fisnik gjejmë edhe shembullin e një hyrjeje të përshtatshme me kërkesën. Kërkesa parashtrohet pasi të shprehen jo një nga një, por në formë të përmbledhur “të gjithë emrat e fshehtë- të hapur me të cilët Allahu Teala e ka quajtur veten. Nëpërmjet shprehjes: “Unë kërkoj prej Teje me të gjithë emrat të cilët të perkasin Ty, me të cilët e ke quajtur veten, të cilët ia ke mësuar ndokujt prej robërve të Tu apo për të cilët na ke njoftuar në Librin Tënd apo të cilët i ke zgjedhur për vete në dijen Tënd gajb dhe i ke mbajtur të fshehtë për vete...”, pranohen dhe pohohen të gjithë emrat dhe cilësitë hyjnore të cilat janë deklaruar haptazi dhe ato që janë mbajtur të fshehta në botën e gajbit. Një praktikë e tillë është në përputhje të plotë me ajetet fisnike: **“Allahut i perkasin emrat më të bukur, andaj thirrni Atë (lutjuni Atij) me to...”**² **“Thuaj: “Thirrni Allahun ose thirrni të Gjithëmëshirshmin, me cilindo emër që ta thirrni ju Atë, Ai ka emrat më të bukur.”**³

Mars 2021

VITI: XV

NUMRI: 156

BOTUESI

Shtëpia botuese "Progresi"

DREJTOR

Albert Halili

KRYEREDAKTOR

Alban Kali

REDAKTOR

Zija Vukaj

PËRKTHYES

Albert Halili

Fatmir Sulaj

Ilir Hoxha

DIZAJN

Bledar Xama

ADRESA

Rr: Studenti; Sheshi "2 Prilli"

Shkodër; Shqipëri

MOBILE

+355 67 340 6182

E-MAIL

rev.etika@gmail.com

ËEBSITE

ëëë.progresibotime.com

KOSOVË

Rr: Ardian Zurnaxhiu; pn. Ralin

Prizren; Kosovë

Mob: +377 45 639 143

Prishtinë; Kosovë

Mob: +377 44 566 577

MAQEDONI

Drvarska 28; Stara Carsija

Skopje; Makedonija

Mob: +389 7145 6003

ABONIMI VJETOR

Shqipëri: 2000 lekë

Kosovë: 15 Euro

Maqedoni: 900 Denar

Evropë: 80 Euro

Ju bëjmë të ditur se materialet e sjella në redaksi pavarësisht nëse botohen apo jo nuk i kthehen autorit. Koha e botimit të një materiali përcaktohet nga redaksia. Honoraret e shkrimeve autoriale ose përkthimeve duhet të vini t'i tërhiqni pranë Shtëpisë Botuese "Progresi" ose pranë zyrave të përfaqësimit në Kosovë dhe Maqedoni.

1. Shik. Gazali, Përkthimi I Ihjau ulumi'd-din, II, 616-7 (Përkthyesi A. Serdarogllu, Botimet Erkam); Hejet, Dualar, fq. 220-1 (Botim i Kryesisë së Entit për Çështjet Fetare të Republikës së Turqisë).

2. A'raf, 180.

3. Isra, 110.

Përmbajtja

8

Pranvera e zembrës sonë
Prof. dr. Ismail L. Çakan

Kurani është pranvera e besimtarit
Prof. dr. Sulejman Derin

14

11

25

- 5 **Kauza jonë shpirtërore**
Mehmet Lutfi Arslan
- 11 **Virtytet e Profetit Jahja (a.s.) që janë shembull për të rinjtë**
Dr. Murat Kaja
- 16 **Besimi është burimi më i madh i fuqisë**
Prof. dr. Kerim Bulladë
- 20 **Të lutesh me një gjuhë pa gjynahe**
Doç. dr. Durak Puzmaz
- 22 **Sëmundja e justifikimit**
Ali Riza Temel
- 28 **Përgëzoji durimtarët**
Sami Gëksyn
- 30 **Fjala e bukur, shenjë e pjekurisë shpirtërore**
B. Xhahit Ozdemir
- 32 **Një Ajet**

Bindja
Adem Saraç

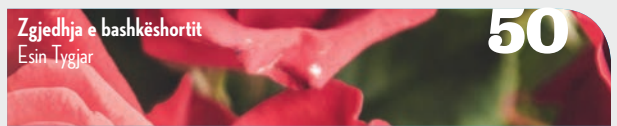
41

- Kanceri i shpirtit,** 34
Egoizmi dhe mendjemadhësia
Osman Nuri Topbash
- Si të parandalojmë shqetësimet psikologjike?** 41
Ajnur Tutkun
- Shkoi doktori erdhi tekniku** 44
Doç. dr. Firat Erdoan
- Telashet që të sjell fëmija** 46
Ahmet Zijlan
- Problemët e ushqyerjes tek fëmijët e moshës 2 deri në 5 vjeç** 52
Dr. Betyl Nefise Inall
- Këshillat e Pejgamberit (a.s.) në lidhje me ushqyerjen e shëndetshme** 54
Nejla Bash

38

Përfundimi i një armiku të fesë
Irfan Ezyrk

Zgjedhja e bashkëshortit
Esin Tygjar

50

KAUZA JONË SHPIRTËRORE

— Mehmet Lutfi Arslan —

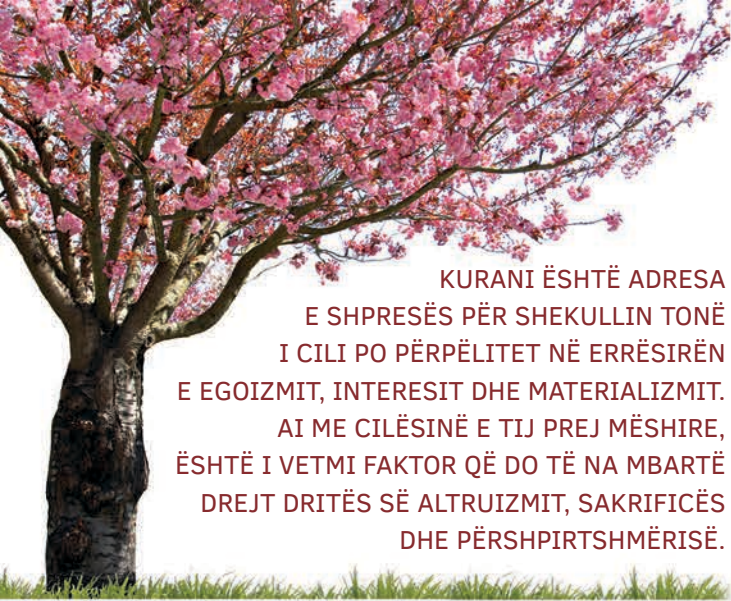
LUTJA PRAKTIKE E ATIJ QË DËSHIRON TA BËJË KURANIN PRANVERË TË ZEMRËS ËSHTË MIQËSIA ME KURANIN. MIQËSI DO TË THOTË FAMILJARIZIM. NE NUK MUND TA KUPTOJMË ATË PA E NJOHUR, NUK MUND TA DUAM PA E KUPTUAR DHE NUK MUND TË FAMILJARIZOHEMI ME TË PA E DASHUR.

Ne kemi një kauzë. Bëjmë çfarë bëjmë, patjetër dëshirojmë të vdesim si myslimanë. Për të vdekur si myslimanë duhet të jetojmë si myslimanë dhe për të jetuar si myslimanë duhet që të gjitha shqetësimet t'i ngremë në nivelin e një shqetësimi sublim. Shqetësimi fisnik është shqetësimi për të poseduar një zemër të pastër. Ajo zemër është një zemër e dëlirë dhe e pastër. Është aq transparente saqë mund të merret në dorë dhe të thuhet: “Shikoni o njerëz! Këtu nuk ka asgjë kundër jush.” Vetëm një zemër e tillë mund të na shpëtojë në një ditë kur nuk do të na bëjnë dobi as pasuria, as fëmijët. Si është e mundur ta posedojmë dhe më e rëndësishmja, të mos e humbim këtë zemër që nuk lëndon, që nuk lëndohet dhe që nuk pret shpërblim nga askush për mirësinë që ka bërë, ndërkohë që kjo jetë po kalon

me kaq shumë telashe, ngutje dhe probleme? Ja pra, kauza jonë është që të gjejmë përgjigje për këtë pyetje. Kauza jonë është një kauzë shpirtërore. Është përpjekja për ta arritur dhe për të mos e humbur pjekurinë shpirtërore.

Kauza jonë shpirtërore është një kauzë madhështore dhe e rëndësishme ndaj të cilës mund të lidhen të gjitha kauzat. Ai që e gjallëron zemrën, gjallëron veten. Ai që e gjallëron veten, e njeh se çfarë është ajo. Ai që e njeh veten, e njeh Zotin (xh.xh.). Ai që e njeh Zotin, rend pas asaj që kërkohet prej tij. Ajo që kërkohet prej nesh është që të bëhemi çelës për të vërtetën dhe dry për të keqen sipas mundësisë. Në esencën e kauzës sonë shpirtërore gjendet ecja mbi këtë tokë me vetëdijen e ihsanit dhe bërja shkak për mirësi në çdo vend ku shkojmë. Ai që mund ta

**KURANI ËSHTË ADRESA
E SHPRESËS PËR SHEKULLIN TONË
I CILI PO PËRPËLITET NË ERRËSIRËN
E EGOIZMIT, INTERESIT DHE MATERIALIZMIT.
AI ME CILËSINË E TIJ PREJ MËSHIRE,
ËSHTË I VETMI FAKTOR QË DO TË NA MBARTË
DREJT DRITËS SË ALTRUIZMIT, SAKRIFICËS
DHE PËRSHPIRTSHMËRISË.**

bëjë këtë, e ka arritur pjekurinë shpirtërore dhe e ka mbrojtur atë pjekuri që e pranon devotshmërinë si rregullin e vetëm.

Si njihet pjekuria apo standardi i zemrës? Me thënë të drejtën, për një besimtar nuk ka çështje më të rëndësishme sesa të gjejë përgjigjen e kësaj pyetjeje, ta arrijë atë pjekuri dhe ta mbrojë. Sepse çdo moment rrahjet e zemrës mund të ndalojnë me thirrjen “kthehu”. Pasi të ndalojnë rrahjet, përfundon edhe jeta. Meqë nuk e dimë se kur do të bëhet kjo thirrje, atëherë duhet të shqetësohemi për ta arritur një çast e më parë pjekurinë që kërkojmë dhe ta mbrojmë atë. Pjekuria është një punë rregulli, atmosfere dhe mjedisi. Andaj gjëja primare që duhet të bëjmë është që të kemi kujdes dhe të jemi të vetëdijshëm se çfarë, kush dhe si ia cakton rregullin një organi si zemra për të cilën e dimë se ndryshon nga një gjendje në një gjendje tjetër.

Siç kërkohen kushte të caktuara për ruajtjen e ngrohtësisë së një ushqimi që duhet të serviret i ngrohtë, edhe zemra e ka kusht një strukturë e cila mund t’i ndiejë thirrjet që i përkasin Zotit dhe që të arrijë gradën e cilësisë “e dëlirë”. Ajo strukturë kërkon një atmosferë që mund t’ia mbrojë gjallërinë. Kjo atmosferë gjendet përreth njerëzve të sinqertë dhe të devotshëm. Për më tepër, çdo zemër me veçoritë e saj të ngrohjes, afrimit dhe zbutjes, ka nevojë për një interesim specifik. Cili mjedis dhe cilët miq ndikojnë pozitivisht te struktura e zemrës? Cilat kushte e sigurojnë pjekurinë e kërkuar? Njohja e vetes nga njeriu ka pak lidhje edhe me gjetjen e përgjigjeve të këtyre pyetjeve.

Libri ynë i Shenjtë (Kurani) ia ka vendosur emrin standardit për të cilin ka nevojë zemra ynë. Ky standard apo pjekuria që kërkohet është “hashjeti-frikërespekti ndaj Zotit”: **“A nuk ka ardhur koha për besimtarët e vërtetë, që zemrat e tyre të përulen para këshillave të Allahut dhe para së Vërtetës që Ai ka shpallur e të mos bëhen si ata, që iu është dhënë Libri më parë?! Me kalimin e një kohe të gjatë, zemrat e tyre u ngurtësuan dhe shumë syresh janë të pabindur.”** (Hadid, 16)

Hashjeti sipas Ragip el-Isfahanit është një frikë e përzier me respekt dhe del në pah si produkt i marifetit-njohjes së qenies e cila respektohet. Hashjet e cila ka një përmbajtje më të përgjithshme dhe më të lartë se koncepti hauf-frikë, është emri i pjekurisë që duhet ta posedojë zemra. Ajeti e shpreh si më poshtë se kjo pjekuri në fakt është standardi i një besimtari: **“Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata, zemrat e të cilëve, kur përmendet Allahu, fërgëllojnë dhe, kur u lexohen shpalljet e Tij, u forcohet besimi dhe vetëm te Zoti i tyre mbështeten.”** (Enfal, 2) Atij që nuk i dridhet zemra nuk mund të ketë një kauzë besimi. Besimtari është një njeri që lartësohet me rrahjet e zemrës. Garancia më e madhe në këtë lartësim për një njeri besimtar që i shtohet besimi, bindja dhe ihsani me çdo rrahje të zemrës, është poseduesi i vërtetë i zemrës.

Standardi i zemrës (së njeriu) njihet nga gjendja prej të cilës kaplohet ai kur të dëgjojë emrat dhe ajetet e Allahut (xh.xh.). Nëse zemra vendos të ngjitet në horizontin e këtij lartësimi me atë gjendje, do të thotë se e ka arritur pjekurinë. Por nuk është e mjaftueshme që vetëm të arrihet pjekuria. Atë duhet ta shndërrojë në një gjendje të vazhdueshme. Mënyra për ta mbajtur zemrën në gjendjen e kërkuar ndërkohë që ajo ndryshon nga një gjendje në tjetër, është përpjekja për ta shpirë atë në një gjendje më të mirë se gjendja e mëparshme. Udhërrëfyese në këtë rrugë i cili e zgjeron edhe kraharorin siç e ruan pjekurinë e zemrës është kjo dritë që vjen nga Zoti (xh.xh.): **“A është njëlloj si ai që Allahu ia ka hapur kraharorin për të pranuar Islamit, duke qenë kështu në dritën e Zotit të vet, (ashtu edhe ai që e ka zemrën të mbyllur ndaj besimit?!.)”** (Zumer, 22) Ai që përparon me këtë dritë nuk mbetet vetëm me sigurimin e pjekurisë së kërkuar, por pret i gatshëm edhe thirrjen “kthehu” të cilën mund ta dëgjojë çdo moment. Në fakt, prej atij që ia del mbanë për të bërë një udhëtim të hashjetit, do t’i hiqet edhe frika, edhe pikëllimi. Edhe e kundërta është një udhëtim tjetër. Ai që nuk e gjen këtë pjekuri, do të thotë se ka rënë në një gjendje aq të ulët saqë tashmë nuk do ta gjejë më asnjëherë atë pjekuri. Ndërsa emri i kësaj është udhëtimi i kasvetit (ngurtësisë së zemrës).

Kasvet do të thotë që zemra ta humbasë pjekurinë, apo më saktë, të shkojë drejt ngurtësimit duke përshpejtuar në një drejtim negativ: **“...Mjerë ata që e kanë zemrën të pandjeshme, kur përmendet Allahu! Ja pra, njerëzit e tillë janë në humbje të qartë!”** (Zumer, 22) Ngurtësimi i zemrës do të thotë fatkeqësi e zemrës e cila mbetet (bëhet) e pandjeshme kundrejt ajeteve të Allahut (xh.xh.). Kurani i ngjason me gurët zemrat të cilat ngurtësohen, madje nuk mjaftohet vetëm me këtë ngjasim, por shprehet se zemrat e tilla janë më të ngurta se gurët duke nxjerrë në pah veçoritë pozitive të gurëve: **“Tashmë zemrat tuaja u forcuan e u bënë si guri, madje**

edhe më të forta. Në të vërtetë, ka gurë nga të cilët burojnë lumenj, ka të atillë që çahen e nga të cilët rrjedh uji, madje ka edhe syresh që rrokullisen nga frika e Allahut. Allahu nuk është i pavëmendshëm ndaj veprimeve tuaja.” (Bekare, 74) Zemrat më të ashpra se guri janë të privuara edhe nga mëshira siç nuk kanë ndonjë lëvizje-veprim as në drejtim të jashtëm, as brenda vetes.

Çdo rrahje e zemrës tregon një vend ndërmjet butësisë së hashjetit dhe ashpërsisë së ngurtësimi. Shigjeta e busullës së zemrës është aq e ndjeshme saqë mund të ndryshojë me çdo lloj shikimi, fjalë apo ndjenje. Në cilën anë të jetë e drejtuar kjo shigjetë, edhe regjistrimi i rrahjes së zemrës bëhet në hesap të asaj ane. Udhëtimi shkon ose drejt pafundësisë plus, ose drejt pafundësisë minus. Nëse lëvizja është drejt pafundësisë plus, siç shprehet një mik i Zotit, për çdo frymëmarrje del në pah një thesar i fshehtë. Nëse udhëtimi është drejt pafundësisë minus, ai thesar shkatërrohet dhe shkon dëm. Nuk mbaron me kaq, zemra merr një natyrë të zezë si errësira mbi errësirë dhe fundi i saj shkon deri në vulosje. Ja pra, zemra, e cila vazhdimisht lëkundet kështu si një lavjerrës ndërmjet poleve të hashjetit dhe kasvetit, vetëm nëpërmjet mëshirës mund ta arrijë pjekurinë që kërkon dhe ta vazhdojë udhëtimin drejt pafundësisë plus.

Mëshira është Kurani Fisnik: **“Ne shpallim nga Kurani atë që është shërim dhe mëshirë për besimtarët e që mohuesve keqbërës u shton vetëm humbje.”** (Isra, 82) Kurani është burimi i hashjetit dhe rrugëzgjdhja e vetme kundër ngurtësimi të zemrës. Pjekuria e zemrës arrihet nëpërmjet Kuranit. Me shumë mundësi për këtë arsye i Dërguari i Allahut (s.a.s.), është lutur në formën: “O Allah! Bëje Kuranin pranverë të zemrës sime!” Kurani është një mëshirë e tillë që e largon brengosjen dhe mërzitjen dhe e nxjerr zemrën nga errësira e ngurtësimi te ndriçimi i frikërespektit ndaj Zotit, nga mërzitja në lumturi dhe nga ashpërsia në butësi.

Kurani e ka eliminuar kalbësinë e injorancës me një freski dhe gjallëri pranverore. Fryma e tij gjallëruese i ka zbutur zemrat e ngurtësuara dhe i ka nxjerrë në pikën kulmore të hashjetit (frikërespektit) që është një standard i besimtarit. Ajo fjalë madhështore që u zbrit në zemrën e të Dërguarit të Allahut, alejhi’s-salam, i dridhi të gjithë ata që i preku. Për dikë u bë dritë, për dikë u bë shërim dhe për dikë tjetër u bë mëshirë. Me atë u delirën ndjenjat, u qartësuan perceptimet dhe u lartësuan shikimet. Siç është pranvera emri i ringjalljes së rruzullit tokësor pas vdekjes, edhe Kurani ishte ringjallje për zemrat e përvuajtura prej errësirës së xhahilijetit.

Kurani është adresa e shpresës për shekullin tonë i cili po përpëlitet në errësirën e egoizmit, interesit dhe materializmit. Ai me cilësinë e tij prej mëshire, është i vetmi faktor që do të na mbartë drejt dritës

së altruizmit, sakrificës dhe përshtetshmërisë. Ajo që duhet të bëjmë është që Kuranin ta shndërrojmë në adresë të kauzës sonë shpirtërore. Andaj duhet ta arrijmë cilësinë e tij mëshirë, në mënyrë që të shpëtojmë nga ngurtësimi i zemrës dhe të lartësohemi drejt frikërespektit ndaj Zotit (xh.xh.). Mënyrën për ta realizuar këtë na e ka mësuar Pejgamberi ynë i Nderuar (s.a.s.): Ta bëjmë Kuranin pranverë të zemrës sonë...

Padyshim se është çështje rrësku bërja e Kuranit pranverë të zemrës. Fakti që ky horizont është një lutje profetike, është argument i kësaj. Por çdo lutje ka edhe dimensionin praktik. Lutja praktike e atij që dëshiron ta bëjë Kuranin pranverë të zemrës është miqësia me Kuranin. Miqësi do të thotë familjarizim. Ne nuk mund ta kuptojmë atë pa e njohur, nuk mund ta duam pa e kuptuar dhe nuk mund të familjarizohemi me të pa e dashur.

Realizimi i familjarizimit me Kuranin Fisnik ka tri kushte. Kushti i parë ka lidhje me zemrën. Kurani duhet të gjendet në vendin më të rëndësishëm të zemrës sonë. Atë duhet ta duam me një masë që është mbi të gjitha masat dhe më e rëndësishmja, atë duhet ta bëjmë standard të famës, nderit dhe epërsisë. Të duash Kuranin do të thotë të duash leximin e tij, të duash kuptimin e tij, të duash urtësinë e tij, të duash mbartësin e tij, të duash shërbëtorin e tij dhe të duash hafizin e tij.

Kushti i dytë ka lidhje me kohën. Çdo ditë duhet të lexojmë një pjesë nga Kurani. Në kohë të caktuara duhet të trokasim te dera e tij, në mënyrë që të kërkojmë begatinë, frymëzimin, kuptimin dhe këndimin e tij. Atij duhet t’i ndajmë një kohë të veçantë, në mënyrë që të zhvishemi nga preokupimet e punëve ditore dhe të gjejmë prehje shpirtërore me të. Asnjëherë nuk duhet ta nënvlerësojmë atë kohë përgjatë të cilës do të lumturohemi me këndimin e Kuranit, do të pasurohemi me urtësinë e tij dhe do të na zgjerohet zemra me frymëzimin e tij. Vlera që i japim është në varësi të kohës që i ndajmë.

Kushti i tretë ka lidhje me shërbimin. Ne duhet të marrim pjesë në çdo lloj pune dhe përpjekjeje në shërbim të Kuranit dhe duhet të bëhemi mbështetës të çdo institucioni apo individi që shërben në rrugë të tij. Jo vetëm ne, por edhe familja jonë, të afërmit tanë dhe të gjithë njerëzit e tjerë duhet të përpiqen për t’u familjarizuar me Kuranin.

Mëshira e Kuranit e cila do ta lartësojë zemrën tonë nga humnera e ngurtësisë drejt qiellit të frikërespektit ndaj Zotit, u dhurohet atyre që ia dedikojnë atij Libri të Shenjtë zemrën, kohën dhe përpjekjen e tyre. Njerëzit e tillë janë fatlumët që e kanë vendosur në horizontin e shpirtit të tyre lutjen profetike: “O Allah! Bëje Kuranin pranverë të zemrës sime!”

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ

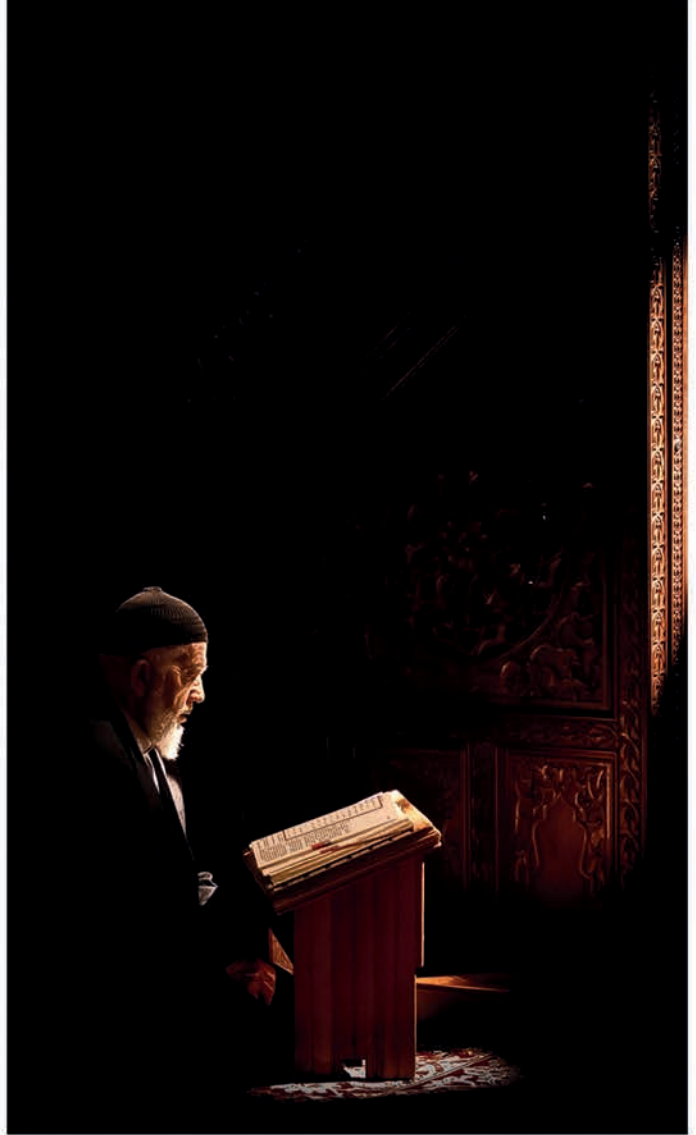
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَصَابَ
أَحَدًا قَطُّ هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ
وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمْتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَا ضِيقَ فِي
حُكْمِكَ عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ
لَكَ سَمِيَةٌ بِهِ نَفْسِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ
أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ
الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي وَنُورَ
صَدْرِي وَجَلَاءَ حُزْنِي وَدَهَابَ هَمِّي إِنْ أَذْهَبَ
اللَّهُ هَمَّهُ وَحُزْنَهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرِحًا قَالَ فَقِيلَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلْ تَتَعَلَّمُهَا فَقَالَ بَلَى يُنْبِغِي لِمَنْ
سَمِعَهَا أَنْ يَتَعَلَّمَهَا

Abdullah ibn Mes'udi (r.a.), transmeton se i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë:

“Nëse dikë e kaplon brengosja apo pikëllimi dhe ai lutet:

“O Allah! Unë jam robi Yt. Jam fëmija i një burri dhe gruaja që i ke krijuar Ti. Ekzistenca ime është në dorën dhe urdhrin Tënd. Unë gjendem nën sundimin Tënd. Caktimi yt rreth meje është vetë drejtësia. Unë kërkoj prej Teje me të gjithë emrat të cilët të përkasin Ty, me të cilët e ke quajtur veten, të cilët ia ke mësuar ndokujt prej robërve të Tu apo për të cilët na ke njoftuar në Librin Tënd apo të cilët i ke zgjedhur për vete në dijen Tënd gajb dhe i ke mbajtur të fshehtë për vete, që ta bësh Kuranin pranverë të zemrës sime, dritë të kraharorit tim, shkak për largimin e brengosjes dhe largimin e pikëllimit tim!” Allahu ia largon atij njeriu vuajtjet dhe pikëllimet dhe në vend të këtyre i jep lumturi.”

Pas këtyre fjalëve plot sihariq, sahabët pyetën: “O i Dërguari i Allahut! A duhet t'i mësojmë këto fjalë?” Resulullahu, paqja dhe mëshira e Allahut qoftë mbi të, tha: “Sigurisht, atij që i dëgjon këto fjalë i ka hije që t'i mësojë.”

PRANVERA E ZEMRËS SONË

— Prof. dr. Ismail L. Çakan —

Transmetuesi sahab i hadithit fisnik është Abdullah ibn Mes'udi (r.a.), i cili këndoi Kuran në Qabe përpara mushrikëve të mëdhenj të Mekës, domethënë, i cili i vuri ballë për ballë me Kuranin mushrikët pas Pejgamberit. Ai vetë kishte një strukturë të dobët fizike dhe ishte prej sahabëve dijetarë. I Dërguari i Allahut, paqja dhe mëshira e Allahut qoftë mbi të, e pëlqente shumë këndimin e Kuranit të tij.

Hadithi që transmetohet nga një sahab i devotshëm dhe i përkushtuar, nuk gjendet në koleksionin e famshëm të haditheve që përbëhet nga gjashtë libra voluminozë dhe që quhet Kutubu's-Sitteh.¹ Domethënë se hadithi fisnik

1. Krahas kësaj, hadithi është cilësuar si i saktë nga el-Albani i cili njihet për rregullat strikte në vlerësimin e haditheve.

gjendet në librat e tjerë të hadithit² përveç Kutubu's-Sitteh dhe është prej haditheve të sakta lutjeje që na e ka mësuar Pejgamberi ynë i Nderuar dhe që posedon një përmbajtje shumë të pasur e të gjerë me në qendër Kuranin Fisnik.

Cilësimi i Kuranit Fisnik si pranverë e zemrave tona dhe si metodë shërimi pasi shprehen fjalët vuajtje, vështirësi, brengosje veçanërisht për shqetësimin psikologjik mjaft të përhapur në shekullin tonë që quhet stres, tregon se deri në çfarë mase hadithi është një parim dhe cilësi e azhurnuar për shëndetin e zemrës, sepse siç dihet, pranvera është stina e gjallërimit të natyrës. Ndërsa kërkimi prej Zotit që ta bëjë pranverë Kuranin Fisnik për zemrat tona, do të thotë që të kërkojmë për të ndjerë harenë dhe lumturinë e pranverës nga burimi i një gjallërimi dhe prehjeje të madhe.

Hadithi fisnik jep përgëzimin se brengosja, pikëllimi, mërzitja dhe dëshpërimi, apo thënë më një shprehje tjetër, se gjendja e stresit të cilën dikush e përjeton shpesh herë, dikush vazhdimisht dhe dikush tjetër nganjëherë, ama që patjetër e përjetojnë të gjithë, mund të largohet me pranverën e Kuranit dhe të shndërrohet në gëzim e lumturi. Brengosja dhe pikëllimi që mund ta kenë burimin material apo shpirtëror, mund të shndërrohen në hare e lumturi vetëm në atmosferën pranverore të Kuranit Fisnik. Mënyra për ta realizuar këtë është lutja. Andaj hadithit tonë nëpër disa libra³ i është dhënë vend nën titullin “lutja që duhet të bëhet në gjendje vështirësie, pikëllimi dhe brengosjeje”.

Lutja nisat me fjalë të përshtatshme që shprehin në fillim dobësinë e robit dhe pastaj madhësitinë e Allahut (xh.xh.). Ky është rregulli dhe metoda e lutjes. Në hadithin tonë shohim një praktikë të bukur dhe domethënëse të kësaj: “O Allah! Unë jam robi yt. Jam fëmija i një burri dhe gruaje që i ke krijuar Ti. Ekzistenca ime është në dorën dhe urdhrin Tënd. Unë gjendem nën sundimin Tënd. Caktimi yt rreth meje është vetë drejtësia.”

Përveç të tjerash në hadithin fisnik gjejmë edhe shembullin e një hyrjeje të përshtatshme me kërkesën. Kërkesa parashtrohet pasi të shprehen jo një nga një, por në formë të përmbledhur “të gjithë emrat e fshehtë- të hapur me të cilët Allahu Teala e ka quajtur veten. Nëpërmjet shprehjes:

2. Për shembull, librat si Musnedi i Ahmed ibn Hanbelit, Musannefi i Ibn Ebi Shejbes, el-Mu'xhemu'l-Kebir i et-Taberanit, Musnedi i Ebu Ja'la, Sahihu i Ibn Hibbanit dhe el-Mustedreku i Hakimit.

3. Shik. Gazali, Përkthimi I Ihjau ulumi'd-din, II, 616-7 (Përkthyesi A. Serdarogllu, Botimet Erkam); Hejet, Dualar, fq. 220-1 (Botim i Kryesisë së Entit për Çështjet Fetare të Republikës së Turqisë).

“Unë kërkoj prej Teje me të gjithë emrat të cilët të përkasin Ty, me të cilët e ke quajtur veten, të cilët ia ke mësuar ndokujt prej robërve të Tu apo për të cilët na ke njoftuar në Librin Tënd apo të cilët i ke zgjedhur për vete në dijen Tënd gajb dhe i ke mbajtur të fshehtë për vete...”, pranohen dhe pohohen të gjithë emrat dhe cilësitë hyjnore të cilat janë deklaruar haptazi dhe ato që janë mbajtur të fshehta në botën e gajbit. Një praktikë e tillë është në përputhje të plotë me ajetet fisnike: **“Allahut i përkasin emrat më të bukur, andaj thirrni Atë (lutjuni Atij) me to...”**⁴ **“Thuaj: “Thirrni Allahun ose thirrni të Gjithëmëshirshmin, me cilindo emër që ta thirrni ju Atë, Ai ka emrat më të bukur.”**⁵

Fjalët që gjenden në krye të hadithit, në një rëndësi anë tregojnë dijen dhe vetëdijen e madhe rreth Allahut që posedon thënësi, në anën tjetër jep shenjën se kërkesa që do t'i parashtrohet Atij është e rëndësishme dhe e madhe. Kështu që kërkesa në hadith është “që Kurani Fisnik të bëhet pranvera e zemrës dhe drita e kraharorit”. Shpjegimi i kësaj kërkesë domethënëse me dy fjalitë në formën: “largimi i brengosjes dhe largimi i pikëllimit”, nxjerr në dritë edhe dobënë e menjëhershme, edhe thellësinë e përngjasimit dhe simbolizimit të Kuranit me pranverën.

4. A'raf, 180.

5. Isra, 110.

TË PËRFITUARIT NGA PASURIA E PRANVERËS SHPIRTËRORE E KURANIT FISNIK SIÇ PËRFITOJMË NGA MIRËSITË E PRANVERËS ËSHTË I LIDHUR ME KËNDVËSHTRIMIN DHE QASJEN TONË NDAJ TIJ. PAVARËSISHT SE ËSHTË SHUMË BUKUR QË TA RUAJMË KURANIN FISNIK NËPËR QOSHE KRYESORE TË SHTËPISË DUKE E MBËSHTJELLË ME MBËSHTJELLJE ATLASI SI SIMBOL TË RESPEKTIT NDAJ TIJ DHE TA LEXOJMË SHUMË RRALLË, NËSE MJAFTOHEMI VETËM ME KËTË, ATËHERË NUK MUND TË THEMI SE E KEMI VENDOSUR ATË NË VENDIN E PRANVERËS SË ZEMRËS SONË.

Pranvera, apo siç ka qenë shprehur herët, behari, siç dihet është një segment kohor dhe stinë që përbën burim gjallërimi, zgjimi, bukurie, lëvizjeje, begatie dhe gëzimi të plotë nga çdo aspekt për natyrën, madje për të gjithë universin. Kërkesa që Kurani Fisnik të bëhet pranverë e zemrës, në të vërtetë do të thotë të kërkosh një posedim të vërtetë me të gjitha ngjyrat dhe bukuritë të burimit të lumturisë në të dyja botët. Sepse përjetimi i pranverës është një rrugë e natyrshme e shpëtimit nga vështirësitë.

Kjo kërkesë (lutje) që e entuziazmon njeriun, që i fal atij lumturi shpirtërore dhe që e mësojmë nga i Dërguari i Allahut (a.s.), nga njëra anë jep edhe

mendimin dhe garancinë se nuk ka hall që nuk i gjendet zgjidhja në farmacinë e Kuranit. Kështu bashkimi i shkronjave të para dhe të fundit në shkrimin zyrtar të Kuranit formojnë fjalën “bes” që do të thotë “i mjaftueshëm për çdo gjë”. Kjo fjalë na tregon se Kurani Fisnik me përmbajtjen e tij të pasur është i mjaftueshëm për të plotësuar çdo nevojë pikërisht si stina e pranverës.

Të përfituarit nga pasuria e pranverës shpirtërore e Kuranit Fisnik siç përfitojmë nga mirësitë e pranverës është i lidhur me këndvështrimin dhe qasjen tonë ndaj tij. Pavarësisht se është shumë bukur që ta ruajmë Kuranin Fisnik nëpër qoshe kryesore të shtëpisë duke e mbështjellë me mbështjellje atlas si simbol të respektit ndaj tij dhe ta lexojmë shumë rrallë, nëse mjaftohemi vetëm me këtë, atëherë nuk mund të themi se e kemi vendosur atë në vendin e pranverës së zemrës sonë.

Muhamed Ikbali ka thënë: “Një ditë po lexoja Kuran në dhomë. Babai hyri brenda. Pasi më dëgjoi për një kohë të caktuar, më tha: “Bir, Muhamed! Lexoje Kuranin sikur të ka zbritur ty!” Mua që atë ditë më ka ndryshuar qasja ndaj Kuranit.” Padyshim se kjo këshillë krahas leximit të Kuranit përfshin edhe të kuptuarit e tij.

Nuk duhet të harrojmë se të thuash: “O Allah! Të lutem që ta bësh Kuranin pranverë të zemrës sime!”, do të thotë se ke vendosur që të gjallërohesh, t’i japësh drejtim jetës dhe t’i rregullosh të gjitha gjërat negative me Kuranin. Shprehur me një thënie tjetër, do të thotë t’i dalësh për zot fjalës: “Dëgjuam dhe u bindëm.”⁶ Ja pra, vetëm në këtë mënyrë mund të na përfshijë në të vërtetë “pranvera e zemrës sonë”.

Fakti që i Dërguari i Allahut (a.s.), është shprehur se do të ishte e përshtatshme që t’i mësonin përmendësh fjalët dhe fjalitë që përdoren në hyrje të kërkesës në hadithin fisnik nga ata që i dëgjojnë, tregon se kur të bëjmë lutje do të ishte e përshtatshme të zgjidhnim lutjet “me’thur”, domethënë lutjet e transmetuara nga Pejgamberi (a.s.). Një prej shkaqeve bazë të mirësisë, begatisë dhe ndikimit të lutjes është të qenët e saj një “lutje Pejgamberi”.

Ndërkohë që po e përfundoj fjalën time, të paktën le ta shprehim kërkesën tonë me fjali që përbëjnë bazën e lutjes në hadithin fisnik:

“O Allah! Kërkoj prej Teje që ta bësh Kuranin pranverë të zemrës sime dhe dritë të kraharorit tim!” Amin!

6. Shik. Bekare, 285.

VIRTYTET E PROFETIT JAHJA (A.S.) QË JANË SHEMBULL PËR TË RINJTË

— Dr. Murat Kaja —

Le të jenë të kënaqur edhe Allahu, edhe njerëzit

Allahu Teala në Kuranin Fisnik na tregon cilësitë e larta etike që posedonte Jahjai që në moshën fëmijërore. Kjo situatë na tregon rëndësinë e edukimit të fëmijëve në moshë të vogël. Për mendimin tim, fëmijës në familje duhet t'i jepet edukimi i moralit të lartë që në moshë të vogël. Ndërkohë që fëmijës i shpjegohen me fjalë cilësitë e bukura nga njëra anë, në anën tjetër duhet të bëhet praktikimi i tyre me vepra. Pra, fëmija duhet të edukohet duke i përjetuar gjërat. Tani le t'i shohim me radhë cilësitë e bukura të Jahjasë, të cilat lavdërohen në (Kuranin Fisnik) dhe janë shembull për të rinjtë:

TË QENËT SHEMBULL NË BESIM

Sipas Katades (v. 117/735), i cili ishte prej dijetarëve të mëdhenj të tabiinëve, Allahu Teala ia vënë emrin "Jahja" Hahjasë ngaqë e ka pajisur me mirësinë e besimit.¹ Ka edhe prej atyre që thonë se është quajtur ashtu ngaqë ka lindur nga prindër të moshuar. (Mukatil, 2: 621.) Duke marrë parasysh mendimin e parë, mund të themi se bota shpirtërore e të riut duhet të gjejë jetë dhe të gjallërohet me besim. Për këtë arsye, gjëja e parë që i duhet një

të riu, gjëja më jetike dhe më e rëndësishme për të është besimi ndaj Allahut (xh.xh.). Gjallërimi etik i një njeriu është i lidhur me këtë. Pastaj vijnë cilësitë e tjera të bukura.

Jahjai (a.s.), ishte gjashtë muaj më i madh se Isai. Kur Isai (a.s.), u dërgua si peygamber, Jahjai ishte i pari që i besoi dhe i pari që dëshmoi se ishte një fjalë nga Allahu.² Pas kësaj filloi të jetonte sipas rrugës dhe metodës së Isait. Domethënë se besimi i një të riu ndaj peygamberit të Allahut dhe pasimi i tij është prej bazave të imanit (besimit) dhe prej detyrave më kryesore. Prandaj rinia e sotme duhet ta njohë shumë mirë Resulullahun (a.s.) dhe t'i besojë atij. Kjo është nevoja më e madhe.

Zekerija (a.s.), kishte frikë se pasi të ndërronte jetë, të afërmit e tij që ishin prej të këqijve të Beni Israilëve, do ta ndërronin fenë dhe nuk do ta udhëhiqnin dot popullin në mënyrën e duhur.³ Për këtë arsye dëshironte një fëmijë të devotshëm. Bazuar në këtë, të rinjve mund t'u themi se duhet ta mësojnë fenë, duhet ta zbatojnë, duhet t'ua predikojnë njerëzve të tjerë dhe duhet të përvetësojnë idealin

1. Merjem 19/7; Taberi, 18: 147.

2. Al Imran 3/39; Taberi, 6: 372; Ibnul-Esir, el-Kamil fi't-tarih, 1: 267.

3. Merjem 19/5-6; Zemahsheri, 3: 4.

për ta mbrojtur atë, sepse feja qëndron në këmbë me të rinjtë dhe vetëm me ata mund të mbartet në të ardhmen. Për të parë të ardhmen e një populli mjafton të shohësh gjendjen e të rinjve të tij. Domethënë se edhe e ardhmja do të formohet sipas gjërave me të cilat preokupohen të rinjtë dhe sipas edukimit që marrin ata.

Jahjai (a.s.), mbante vaza (kuvende fetare) dhe i ftonte bijtë e Izraelit për të adhuruar Allahun (xh. xh.), nëpër festa dhe nëpër vende të mbledhjeve. Edhe kur shkoi në Sham dhe u takua me Isanë (a.s.), nuk rendi së ftuari popullin për të adhuruar Allahun Teala.⁴ Transmetohet se Isai e ka dërguar Jahjanë (a.s.), në krye të dymbëdhjetë apostujve për t'i njoftuar njerëzit rreth urdhrave dhe ndalesave të Allahut.⁵ Resulullahu (a.s.), na tregon si më poshtë një histori rreth predikimit që u bënte ai dispozitave fetare:

“...Jahja (a.s.), i mblodhi njerëzit në Bejtu’l-Makdis. Xhamia u mbush plot e përplot. Njerëzit u ulën edhe nëpër mahfile. Jahjai (a.s.), u tha atyre: Allahu më ka dërguar pesë fjalë dhe më ka thënë që të punoj me to. Gjithashtu më ka thënë që t’ju urdhëroj edhe ju që të punoni me to:

E para prej këtyre është që ta adhuroni Allahun dhe të mos i shoqëroni asgjë Atij në adhurim. Shembulli i atij që i bën shirk Allahut është kështu: Një burrë bleu një skllav në këmbim të floririt apo argjendit nga pasuria e vërtetë e tij dhe i tha: “Kjo është shtëpia ime. Edhe kjo është puna ime. Puno dhe atë që do ta fitosh do të ma japësh mua!” Skllavi punoi, por atë që e fitoi ia dha dikujt tjetër përveç të zotit të tij. Cili prej jush pranon që skllavi i tij të veprojë në këtë mënyrë?

Allahu ju ka urdhëruar namazin. Kur të falni namazin, mos shikoni majtas e djathtas, sepse Allahu e kthen fytyrën e Tij drejt fytyrës së atij që fal namaz përderisa ai të mos e kthejë fytyrën majtas e djathtas.

Juve po ju urdhëroj edhe agjërimin! Shembulli i tij i ngjan gjendjes së këtij njeriu: Ai gjendet në një grup. Me vete ka misk brenda një torbe. Të gjithëve u pëlqen aroma e tij. Era (që vjen nga goja e) agjëruetit është më e mirë se aroma e miskut për Allahun.

Po ju urdhëroj edhe lëmoshën! Edhe shembulli i kësaj ngjan me gjendjen e këtij njeriu: Armiaqtë e kanë zënë rob, ia kanë lidhur duart te qafa dhe e kanë nxjerrë përpara për t’ia prerë kokën. Ky njeri u thotë: “Dua ta jap krejt pasurinë time si kompensim dhe të shpëtoj.” Kështu që e shpëton veten e tij me këtë kompensim.

Unë po ju urdhëroj që t’i bëni edhe dhikër Allahut Teala! Edhe shembulli i këtij është kështu: Mendoni një njeri që armiaqtë e tij po i shkojnë nga pas me shpejtësi dhe dëshirojnë ta kapin. Ai njeri mund ta mbrojë veten vetëm nëse strehohet në një kala të fortifikuar. Kështu është edhe robi. Vetën mund ta mbrojë nga shejtani vetëm me dhikrin e Allahut.” (Tirmidhi, “Edeb”, 78/2863.)

Në një transmetim tjetër, pjesa në lidhje me dhikrin mbaron kështu: *“Nëse robi vazhdon t’i bëjë dhikër Allahut, mbrohet më mirë kundrejt shejtanit dhe strehohet në një vend më të fortifikuar sesa ai njeriu (në kala).” (Ahmed ibn Hanbel, Musned, 4: 130, 202.)*

Jahjai (a.s.), u përpoq për t’u dhënë njerëzve lumturinë e përhershme duke u mësuar atyre fenë e Allahut (xh.xh.). Edhe të rinjtë tanë së pari duhet ta mësojnë fenë në mënyrë të mirëfilltë, ta zbatojnë dhe pastaj t’ua mësojnë njerëzve. Pastaj duhet ta kenë synim që t’i largojnë njerëzit nga gjërat e shëmtuara.

TË QENËT SHEMBULLI NË DIJE

Jahjai (a.s.), ishte i lidhur me librin e Allahut, Teuratin me një seriozitet dhe vazhdueshmëri të madhe.⁶ Domethënë se fëmijëve tanë që në moshë të vogël së pari duhet t’u mësojmë librin e Allahut, Kuranin Fisnik. Pastaj duhet t’ua shpjegojmë dalë nga dalë përmbajtjen e tij sipas nivelit të tyre. Kur të rriten duhet ta kuptojnë se duhet t’i dalin për zot Kitabull-llahut / Librit të Allahut, se duhet t’i zbatojnë dispozitat e tij dhe se duhet t’ua mësojnë atë edhe njerëzve të tjerë.

Në Kuran thuhet se Jahjasë i ishte dhënë “hukm” që në moshë të vogël. (Shik. Merjem, 19/12.) Komentuesit e Kuranit e interpretojnë këtë fjalë si botëkuptim, zgjuarsia, dije dhe urtësi. Andaj thonë se Allahu Teala i kishte dhënë Jahjasë që në moshë të vogël një botëkuptim të thellë kundrejt Kitabull-llahut.⁷ Bazuar në këtë, nuk duhet të mbetemi vonë për t’ua shpjeguar fëmijëve tanë urtësitë e Kuranit. Sipas nivelit që posedojnë, duhet t’ua zbukurojmë botën mentale të tyre me informacione të vlefshme duke u treguar historitë dhe shembujt e Kuranit, simbolikat dhe ngjasimet e tij, dispozitat që përmbajnë këto dhe urtësitë e tyre.

Ka edhe prej atyre që i kanë dhënë kuptimin “mendje” fjalës “hukm” që përmendet në ajet. Zemahsheriu mbron mendimin që Allahu ia ka forcuar mendjen Jahjasë në moshë të vogël dhe pastaj i ka dhënë shpalljen. (Zemahsheri, 3:8.) Bazuar në këtë, ne duhet të marrim masa që ua forcojnë strukturën e mendjes dhe mentalitetit të rinjve dhe duhet t’i

4. Sa’lebi, Araisu’l-mexhalis, 376.

5. Taberi, Tarih (Beirut: Daru’t-Turath, 1387), 1: 586.

6. Merjem 19/12; Mukatil, 2: 622.

7. Mukatil, 2: 622; Taberi, 18: 155.

mbrojmë ata nga zakonet, sjelljet dhe ushqimet që ua dobësojnë ato.

Kur Zekerija (a.s.), kërkoi një fëmijë nga Allahu, kërkoi një fëmijë që të ishte trashëgimtar i tij dhe i bijve të Jakubit. Për shkak se Zekerija nuk kishte pasuri për ta lënë si trashëgimi dhe ngaqë pejgamberët nuk i japin rëndësi pasurisë së kësaj bote është thënë se trashëgimia për të cilën flitet në ajet përbëhet nga gjëra si profecia, dija, urtësia, devotshmëria dhe prijësia.⁸ Pasi i Dërguari i Allahut, alejhi's-selam, është shprehur se pejgamberët kanë lënë trashëgimi jo florinj dhe argjende, por dije, ka thënë: *"Kushdo që e merr këtë trashëgimi, merr një pasuri të madhe."* (Ebu Davud, "Ilm", 1/3641.) Andaj edhe ne sot duhet të përpiqemi që t'u lëmë si trashëgimi të rinjve tanë besimin, dijen dhe veprën. Ata duhet t'i edukojmë me një vetëdije e cila do t'i bëjë të rendin pas kësaj trashëgimie.

TË QENËT SHEMBULL NË ADHURIM

Ka'bi (r.a.), ka transmetuar se Jahjai ka pas bërë shumë ibadet dhe se kishte një bindje jash-tëzakonisht të fortë ndaj Zotit (xh.xh.). (Hakim, 2:647/4150.) Atij i ishte dhënë dija dhe urtësia që në fëmijëri. Jahjai (a.s.), duhet ta ketë konceptuar mirë rëndësinë e ibadetit falë librit ndaj të cilit u kap fort me këtë dije dhe urtësi që ia mundësonin ta njihnte Allahun (xh.xh.). Në lidhje me këtë çështje nuk duhet të harrojmë edhe kontributet e familjes së tij, sepse të gjithë pjesëtarët e familjes e ndihmonin njëri-tjetrin për sa i përkiste adhurimit. Ata i luteshin Allahut, i përgjërroheshin dhe i bënë ibadet Atij duke shpresuar mëshirën dhe duke u frikësuar nga ndëshkimi i Tij. (Taberi, 18: 521.)

Abdullah ibn Hakimi thotë: Ebu Bekri (r.a.), na mbajti një hytbe në të cilën tha: "Emma ba'd: Ju këshilloj që të jeni të devotshëm kundrejt Allahut. Lavdërojeni Atë në formën që e meriton! Jini ndërmjet frikës dhe shpresës dhe këmbëngulni kur të kërkoni prej Allahut! Allahu, azze ve xhel-le, shprehet duke e lavdëruar Zekerijan (a.s.) dhe familjen e tij: **"...Me të vërtetë, ata nxitonin për vepra të mira dhe na luteshin, me shpresë e frikë dhe ishin të përlulur ndaj Nesh."**"⁹

Familja e Jahjasë me këto veprime na mëson se mirësia më e madhe që njeriu mund të bëjë për fëmijën e tij është që t'ia ngjallë ndjenjën e ibadetit dhe t'ia forcojë lidhjen me Allahun (xh.xh.).

Jahja dhe familja e tij ishin njerëz të përlulur ndaj Zotit dhe jetonin me një respekt të thellë ndaj Allahut Teala. (Shik. Enbija, 21/90.) Ishin modestë, nuk hezitonin për ta adhuruar dhe për t'ju përgjëruar Allahut dhe nuk mburreshin në lidhje me

këtë çështje. (Taberi, 18: 522.) Këto lloj ndjenjash, siç ka ndodhur në shembullin e Jahjasë, mund të fitohen më lehtë dhe në mënyrë më të mirëfilltë me mbështetjen e mjedisit familjar.

TË QENËT SHEMBULL NË MORAL

Allahu Teala thotë: **"...Ne i dhamë butësi dhe dëlirësi. Ai ishte besimtar i përkushtuar..."** (Merjem, 13) Fjala "hanan" që përmendet në ajet ka kuptimin mëshirë, butësi, dhembshuri, dashuri dhe respekt. Butësia e zemrës së një nëne na kujton dashurinë e ngrohtë dhe butësinë e saj. Allahu Teala me mëshirën, butësinë dhe dashurinë e Tij, i kishte nderuar dhe u kishte dhënë mirësi Zekerijas dhe Jahjasë. Pastaj ua dha atyre edhe këto cilësi të bukura.¹⁰ Jahja (a.s.), kishte një dashuri të madhe në zemër kundrejt Allahut (xh.xh.). Edhe kundrejt robërve të Allahut ishte i mbushur plot me ndjenjat e një dashurie, butësie dhe respekti të madh. Ai kishte një zemër të butë. Bazuar në këto, mund të themi se edhe prindërit dhe mësuesit duhet t'u injektojnë fëmijëve ndjenjat e dashurisë, butësisë, mëshirë, dhembshurisë dhe respektit. Ata duhet të shfaqin kujdes të veçantë për t'i edukuar fëmijët me këto ndjenja.

Jahjai (a.s.), ishte një djalë i ri i dëlirë që qëndronte larg gjynaheve dhe posedonte pastërti shpirtërore. Trupin e tij e përdorte në bindje ndaj Zotit dhe vazhdimisht bënte vepra të mira. (Taberi, 18: 159.) Ai shfaqti një zhvillim që vinte duke u shtuar në lidhje me çështjen e çdo lloj mirësie. (Ibn Atije, 4:8.) Pasi i Dërguari i Allahut, alejhi's-selam, u shpreh se Jahjai kishte qenë një njeri shumë i mirë, tha se shkaku i kësaj ishte përmendja e tij nga Allahu në Kuran me këto cilësi të bukura. Pastaj i këndoi ajetet në lidhje me këtë çështje dhe u shpreh: *"Nuk ka bërë asnjë të keqe. Madje as që e çoi ndërmend diçka të tillë."* (Hejsemi, 8: 209.) Qëllimi më i rëndësishëm i edukimit duhet të jetë që të rinjtë të përpiqen për ta ruajtur dhe zhvilluar dëlirësinë e zemrës dhe të shpirtit.

Zekerija (a.s.), i kërkoi Allahut një fëmijë me cilësi prej të cilave të jenë të kënaqur Allahu dhe robërit e tij në lidhje me fenë, moralin dhe pamjen e jashtme, madje i kërkoi që t'i falte pasardhës të pastër me të njëjtat cilësi.¹¹ Allahu i Lartësuar ia pranoi këtë lutje dhe i fali Jahjanë. Ai ishte një i ri prej të cilit ishte i kënaqur Allahu dhe që duhej e respektoj nga njerëzit. Gjithashtu edhe njerëzit ishin të kënaqur prej tij. Një i ri që bën një jetë të përshtatshme ndaj kënaqësisë së Allahut dhe që mund të fitojë pëlqimin e njerëzve përreth, padyshim se është një i ri ideal.

8. Mukatil, 2: 620; Taberi, 18: 146.

9. Enbija, 21/90; Ibn Kethir, 5: 370.

10. Shik. Maturidi, Te'vilatu Ehli's-Sunne, korrektoji Mexhdi Baslum (Bejrut, 1426/2005), 7: 224.

11. Shik. Al Imran 3/38; Merjem 19/6; Taberi, 18: 147.

KURANI ËSHTË PRANVERA E BESIMTARIT

— Prof. dr. Sulejman Derin —

Pranvera është sezoni kur pemët e thara zgjohen nga letargjia e tyre e gjatë dhe çelin lulet me ushqimin që kanë thithur nga toka mëmë. Ashtu si shiu është ushqimi i botës materiale, ashtu edhe Kurani është ushqimi i botës shpirtërore. Të dy japin jetë dhe ringjallin. Në shumë pjesë të Kuranit, Zoti ynë i Plotfuqishëm e përmend Kuranin bashkë me shiun. Ashtu si shirat e pranverës gjelbërojnë tokën e thatë dhe e kthejnë atë në një xhenet, ashtu edhe Kurani i gjelbëron me fuqinë e tij shpirtërore zemrat e ngurtësuarat e të shkreta, duke i shndërruar ato në kopshte lulësh. Këtë tipar të librit hyjnor Zoti ynë e përshkruan si më poshtë:

“Ne ta kemi zbritur ty Librin, vetëm që ti t’u sqarosh atyre çështjet, për të cilat ata nuk pajtoheshin, si dhe që të jetë udhërrëfyes e mëshirë për njerëzit që besojnë. Allahu zbre-

nga qielli ujë me të cilin ngjall tokën pasi është tharë! Kjo, në të vërtetë, është shenjë e qartë për njerëzit që duan të dëgjojnë.” (Nahl, 64-65.)

Allahu i Madhëruar, e cilëson Kuranin si mëshirë dhe menjëherë pas këtij cilësimi, fjalën “inzal/zbritje” që përdoret për Kuranin, e përdor edhe për shiun. Mirëpo në arabisht, për rënien e shiut përdoren edhe fjalë të tjera. Zoti i ynë i Madhëruar, na bën të ditur se Kurani bie mbi besimtarët si shirat rigjallërues të pranverës dhe u fal atyre jetë.

Malik bin Dinar, këtë të vërtetë e shpreh me këto fjalë:

“O njerëzit e Kuranit! Çfarë fare mbolli Kurani në zemrën tuaj? Dijeni se, ashtu si shiu është pranvera e tokës, ashtu edhe Kurani është pranvera e besimtarit.” (Ihja, v.I, 729.)

Por, edhe pse Kurani bie në mënyrë të barabartë për të gjithë, për të përfituar prej tij duhet të jesh i devotshëm dhe modest. Zemërgurët që tregojnë mendjemadhësi ndaj Allahut dhe njerëzve, ata që nuk janë aspak kuriozë të dinë se për çfarë kanë ardhur në këtë botë, por shqetësohen vetëm për të ngrënë e për të pirë, nuk mund të përfitojnë aspak prej mëshirës hyjnore që bie mbi ta. I Dërguari i Allahut (a.s.), këtë fakt e ka shprehur kështu në një hadith fisnik:

“Feja dhe dija që ka dërguar Allahu bashkë me mua, i ngjan shiut të bollshëm që bie mbi tokë. Një pjesë e tokës mbi të cilën bie shiu është pjellore. Ajo e thith ujin e shiut dhe mbin shumë bime dhe bar. Ndërsa një pjesë tjetër nuk e thith ujin, por e mban sipër dhe është jopjellore. Allahu i bën njerëzit të përfitojnë prej ujit që mbledhet aty. Ata pinë vetë, u japin kafshëve të tyre dhe e përdorin për punët e bujqësisë. Ka edhe një vend tjetër mbi të cilin bie shiu, që është tokë e rrafshët, e rrëshqitshme dhe nuk mbin asnjë bimë. Ajo nuk mban as ujë dhe nuk mbin as bar. Ja pra, të gjitha këto ngjajnë me gjendjen e personit që është mirëkuptues në fe, që i bën dobi udhëzimi dhe dija që Allahu ka dërguar me mua, që e mëson atë dhe ua mëson të tjerëve, dhe gjendjes së atij që nuk i bindet këtyre, nuk ua vë veshin dhe nuk e pranon udhëzimin që Allahu ka dërguar me mua.” (Buhari, Ilm, 20; Muslim, Fedail, 15.)

Duke u nisur nga këto mesazhe profetike, mësuësit e fesë, si fillim e pastrojnë tokën e zemrave të nxënësve të tyre nga gjembat, ferrat, gurët dhe papastërtitë e tjera, e më pas mbjellin në to farat e udhëzimit. Nëse zemra e njeriut nuk pastrohet, në të s’mund të hyjë fjala e pastër e Allahut. Edhe pse në dukje mund të hyjë, ajo nuk ka asnjë dobi për ato zemra.

“Allahu i Madhëruar, lidhur me Kuranin Fisnik, ka urdhëruar: **«Ky është vërtet një Kuran i nderuar, në Librin e ruajtur. Atë e prekin vetëm të pastrit.»** (Vakia, 77-79.)... Lidhur me ajetet që janë përmendur, mendja e cekët e këtij robi kupton se; misteret e fshehta të Kuranit, mund t’i zbulojnë vetëm ata njerëz që e kanë botën e brendshme të pastër nga dobësitë njerëzore. Pra, përderisa kjo është ajo që fitojnë nga Kurani zemrat e pastra, çfarë mund të fitojnë ata që nuk janë të tillë!” (Mektubat, III, letra e 4.)

Sipas mistikëve, thesari më i çmuar i besimtarit, është të zotërojë diçka prej Librit të Allahut. Hasan el-Basri, lidhur me vlerën e kuptimit të

Kuranit me një zemër të pastër, shprehet:

“Beto hem në Allah, se ashtu siç nuk ka pasuri më të madhe se Kurani, ashtu nuk ka edhe varfëri më të madhe se të jesh i privuar prej tij.” (Ihja, V.1, fq. 706.)

Kurani Fisnik është çelësi më i rëndësishëm i përparimit shpirtëror. Zemra pastrohet me përkujtimin e Allahut dhe, kur ajo bëhet gati të kuptojë Fjalën e Allahut, tashmë Kurani është elementi kryesor i zhvillimit shpirtëror, ndërsa përkujtimi/dhikri bëhet ndihmës në këtë çështje.

Për shkak se dhikri që bëjnë besimtarët është marrë nga ajetet e Kuranit, nëse ata e bëjnë atë me qëllimin e leximit të Kuranit, do të përfitojnë prej tij njësoj sikur të kenë lexuar Kuranin.

I Dërguari i Allahut (a.s.), në shumë hadithe është shprehur se Kurani është një ushqim shpirtëror për zemrat. Njëherë, Ebu Dherri (r.a.), tha:

“O i Dërguar i Allahut, më këshilloni!” Atëherë, Profeti ynë (a.s.), i tha:

“Lexo Kuran dhe përkujto Allahun, sepse Kurani është dritë për ty në tokë dhe ushqim në qiell.” (Ibn Hibban, II, 78.)

Në Kuran gjenden të gjitha informacionet për përmirësimin shpirtëror të njeriut. Fjala e Allahut është ilaç për çdo sëmundje fizike dhe shpirtërore. Kur një besimtar bie në vështirësi, ai duhet të strehohet tek Zoti i vet me namaz dhe me lexim Kurani. Në këtë mënyrë, Allahu do t’i ushqejë zemrat e robërve të Tij si shirat e begatë të prillit në bazë të aftësive të tyre shpirtërore. Ashtu si një letër që vjen nga njeriu më i dashur, edhe për robërit e devotshëm nuk ka gjë më të ëmbël se Fjala e Allahut.

Si përfundim, mund të themi se burimi kryesor i ushqimit dhe frymëzimit shpirtëror të besimtarit, është Kurani Fisnik. Një jetë që nuk ka në qendër Kuranin Fisnik, s’mund të jetë e begatë. Zemrat që nuk ushqehen me Kuran, me kalimin e kohës kthehen në shkretëtirë. Për këtë arsye, ne që duam të përparojmë në rrugën shpirtërore, duhet të përfitojmë nga begatia e këtyre tre muajve të shenjtë në të cilët ndodhemi dhe të rregulojmë përsëri marrëdhënien tonë me Kuranin Fisnik. Allahu i Madhëruar na bëftë prej robërve të devotshëm që gjallërohen me Kuran.

Amin!

BESIMI ËSHTË BURIMI MË I MADH I FUQISË

— Prof. dr. Kerim Bulladë —

Masakrat e bëra në rruzullin tokësor dhe veçanërisht nëpër popujt myslimanë, lotët që rrjedhin, shikimet e trishtuara të jetimëve dhe të të vetmuarve, dëshpërimi i njerëzve që u është bërë padrejtësi, etj., vazhdojnë të hapin plagë të mëdha. Gjendjet e vështira me të cilat përballen myslimanët, presionet dhe padrejtësitë, pavarësisht se duhet t'i pranojmë si një pjesë e sprovës, duhet të theksojmë edhe faktin se nuk duhet të biem në dëshpërim, trishtim dhe plogështi duke u fshehur pas një perdeje të tillë, pra thjeshtë duke menduar se janë vetëm pjesë e sprovës. Kurani Fisnik vazhdimisht injekton shpresë të besimtarët cilatdo qofshin rrethanat dhe u sugjeron atyre që të mos bien në pesimizëm.

Kurani Fisnik shprehet si më poshtë për ata që e kalojnë cakun kundrejt vetes dhe i bëjnë padrejtësi asaj se nuk duhet ta shkëpusin shpresën nga mëshira, falja dhe mirësia e Allahut (xh.xh.):

“Thuaj: “O robërit e Mi, që i keni bërë keq vetes me gjynahe, mos e humbni shpresën në mëshirën e Allahut! Allahu, me siguri, i fal të gjitha gjynahet. Vërtet, Ai është Falësi i madh dhe Mëshirëploti.”¹

Sipas transmetimit të Ibn Abbasit (r.a.), ky ajet ka zbritur për popullin e Mekës i cili thoshte: “Muhamedi thotë se nuk do të falen ata njerëz që i adhurojnë idhujt dhe që i vrasin njerëzit, gjë të cilën Allahu e ka bërë haram. Atëherë si të dalim ne nga kjo gjendje? Si të bëhemi myslimanë? Ndërkohë ne kemi adhuruar dikë tjetër përveç Allahut dhe kemi vrarë njerëz, gjë të cilën e ka bërë haram Allahu.”²

KUNDËRHELMI I DËSHPËRIMIT

Kundërhelmi i dëshpërimit, trishtimit dhe i rënies në pesimizëm është besimi. Besimi është burimi më i madh i fuqisë dhe shpresës. Të gjitha hallet dhe vështirësitë kalohen me besim. I Dërguari i Allahut (a.s.) dhe besimtarët që u dëmtuan në luftën e Uhudit dhe përjetuan një humbje të pjesshme, u mërzitën shumë. Nisur nga kjo, zbriti ky ajet fisnik për t'i ngushëlluar dhe për t'u dhënë kurajë atyre:³ ***“Mos u ligështoni dhe mos u pikëlloni, sepse ju, gjithsesi jeni më të lartët, nëse jeni besimtarë të vërtetë.”⁴***

Krijuesi i lartësuar nuk i privon ata që i besojnë dhe ndjejnë respekt ndaj Tij. Ai nuk i lë ata vetëm kundrejt vështirësive materiale dhe shpirtërore. Ai është afër atyre më shumë se damari i qafës dhe se çdo gjë tjetër.⁵ Allahu, për të Cilin besojmë se është bashkë me ne kudo që të ndodhemi⁶, nuk i lë robërit e tij të sinqertë në dorën dhe ndërgjegjen e të tjerëve. Besimtari që përpiqet për t'i zbatuar urdhrat e Allahut (xh.xh.) dhe për t'u larguar nga gjërat që ka ndaluar, asnjëherë nuk duhet të bie në pesimizëm. Sepse Allahu i tregon atij një dalje apo një rrugëzgjdhje pavarësisht kushteve në të cilat gjendet. Andaj në lidhje me këtë çështje është thënë: “...Atij që bën kujdes për të mos i shkelur urdhrat e Allahut, Allahu i jep një rrugëdalje.”⁷

Ebu Dherri (r.a.), transmeton këtë fjalë të të Dërguarit të Allahut (a.s.), në lidhje me këtë ajet: ***“Unë di një ajet të tillë që, nëse njerëzit kapen pas atij ajeti (punojnë siç i urdhëron ajeti), ai do t'u mjaftojë atyre.”*** Nisur nga këto fjalë, sahabët e nderuar e pyetën: ***“O i Dërguari i Allahut! Cili është ky ajet?”*** Pejgamberi (a.s.), iu përgjigj atyre duke

kënduar ajetin: “...Atij që i frikësohet Allahut, Ai do t’i gjejë rrugëdalje (nga çdo vështirësi).” (Talak, 2)⁸ Sipas shpjegimit të bërë në Tefsirin e Kurtubiut, Pejgamberi (a.s.), bashkë me ajetin që u përmend më sipër këndoi edhe ajetin: “Dhe do t’i japë risk prej nga nuk e pret. Allahu i mjafton kujtdo që mbështetet tek Ai...”⁹ (Talak, 3) Madje këtë kishte vazhduar ta këndonte në mënyrë të përsëritur.¹⁰

Sipas asaj që tregon Ibn Abbasi (r.a.), Pejgamberi këndoi këto dy ajete dhe ato i shpjegoi në formën se Allahu Teala njeriut që i frikësohet Atij do t’i japë rrugëdalje kundrejt dyshimeve të kësaj bote, tronditjeve të forta të vdekjes dhe vështirësive të kiametit.¹¹

Boshti themelor i të gjitha ibadeteve dhe adhurimeve tona është devotshmëria / Frika nga Allahu dhe arritja e kënaqësisë së Tij. Allahu (xh.xh.), ka premtuar se do t’u japë lehtësim atyre që lidhen sinqerisht me urdhrat e Tij, që largohen nga ndalesat e Tij dhe që e bëjnë për kënaqësinë e Tij çdo punë të kësaj bote dhe të botës tjetër. Këtë të vërtetë e thekson ajeti fisnik: “...Atij që i frikësohet Allahut, Ai do t’i gjejë rrugëdalje (nga çdo vështirësi).”¹²

ÇDO GJË FUNKSIONON SIPAS PLANIT TË KAKTUAR

Një njeri që beson se çdo gjë është vepër e caktimit të Allahut, beson se çdo gjë që i ndodh është caktim i Allahut. Ajo që i takon atij për të bërë është që të mos shfaqë plogështi dhe dobësi në marrjen e masave. Një besimtar që posedon një gjendje të tillë psikologjike dhe shpirtërore, asnjëherë nuk bie në pesimizëm dhe dëshpërim. Ky ajet fisnik është një argument i fuqishëm në lidhje me këtë çështje dhe burim ngushëllimi: “**Thuaj: “Do të na godasë vetëm ajo që na ka caktuar Allahu; Ai është Mbrotësi ynë dhe vetëm tek Allahu le të mbështeten besimtarët!”**¹³

Një njeri që i lidh sukseset e tij me ndihmën e Allahut, që ka nijet të mirë dhe që përpiqet për të siguruar paqen, i beson vetëm Allahut (xh.xh.). Ai vepron sipas marrëveshjes: “**Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë.**” – dhe nuk neglizhon për t’iu mbështetur Atij. Këto mesazhe të shprehura me gjuhën e pejgamberëve mbartin rëndësi jetike për një besimtar. “...**Unë dëshiroj vetëm të përmirësoj atë që mundem. Ndërsa sukcesi im varet vetëm nga Allahu. Tek Ai mbështetem dhe Atij i drejtohem.**”¹⁴ “...**O Zoti ynë, tek Ti mbështetem, Ty të drejtohem dhe tek Ti do të kthehem.**”¹⁵

ÇDO GJË KA DIMENSIONIN E SPROVËS

Një hadith që transmetohet nga i Dërguari i Allahut (a.s.), na jep detaje të rëndësishme në lidhje me këtë çështje. Habbabi (r.a.), tregon: “Shkova te i Dërguari i Allahut. Ai ishte mbuluar me mbulesën e tij dhe po pushonte në hije të Qabesë. Atij iu ankova duke i thënë: “A nuk do të ishte më mirë që t’i kërkoje ndihmë Allahut dhe t’i luteshe Atij?” Nisur nga këto fjalë, u ul ndërkohë që fytyra iu skuq dhe tha: “**Dikush që ka qenë para jush, u kap. Për atë u hap një gropë dhe ai u vendos aty. Pastaj u soll sharra, iu vendos në kokë dhe u nda në dysh. Kjo situatë nuk e bëri dot atë të hiqte dorë nga feja. Mishi dhe lëkura iu hoqën me dhëmbë hekuri, por prapë se prapë kjo situatë nuk e bëri dot atë të hiqte dorë nga feja. Betohem në Allahun se kjo punë (detyra e predikimit të fesë) do të përhapet në çdo vend. Madje një njeri do të ketë mundësinë të udhëtojë lirshëm ndërmjet Sanasë dhe Hadramevit. Përgjatë udhëtimit nuk do të ketë frikë asgjë përveç Allahut. Pastaj edhe ujkut që mund t’i sulmojë bagëtinë. Por ju po nxitoheni.**”¹⁶

Ajete dhe hadithe të ndryshme e theksojnë me insistim se janë sprovuar dhe se do të sprovohen ata njerëz që marrin përsipër dhe përfaqësojnë kauzën e Zotit. Ky hadith fisnik është shumë i rëndësishëm në lidhje me këtë temë. Ebu Hudhejfe jep këtë informacion: Resulullahu (a.s.), më tha: “**Mi numëro sa është numri i atyre që e thonë fjalën Islam!**” Ne i thamë: “O i Dërguari i Allahut! Mos vallë ke frikë se mund të na bëjnë ndonjë të keqe ndërkohë që numri ynë është gjashtëqind apo shtatëqind?” Nisur nga këto fjalë, Pejgamberi na tha: “**Ju nuk mund ta dëni. Ndoshta do të sprovoheni.**” Hudhejfe pati thënë: “Me të vërtetë u sprovuam pas një kohe të shkurtër. U sprovuam deri në atë masë sa që dikush prej nesh mund ta falte namazin vetëm fshehurazi.”¹⁷

Sipas transmetimit të Buhariut, Resulullahu (a.s.), ka thënë: “**Mi shkruani ata që thonë se janë myslimanë.**” Nisur nga kjo, edhe ne i shkruam 1500 vetë dhe i thamë: “A keni frikë edhe pse jemi 1500 veta?” Transmetuesi i hadithit thotë: “Pasha Allahun erdhi një kohë e tillë që u sprovuam në atë mënyrë, sa që njeriu kishte frikë edhe kur e falte namazin i vetëm.”¹⁸ Në hadithin fisnik siç mund të synohen përçarjet që kanë dalë pasi ka ndërruar jetë i Dërguari i Allahut (a.s.), mund të synohen edhe fatkeqësitë që mund t’u ndodhin myslimanëve në përgjithësi. Me të vërtetë myslimanët kohë pas kohe kanë përjetuar sprova të mëdha dhe do të vazhdojnë t’i përjetojnë. Krahas të gjitha këtyre, besimtari duhet të jetë optimist dhe asnjëherë nuk duhet të bie në pesimizëm.

■ **REFERENCAT:** 1) Zumer, 53. 2) Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed el-Vahidi, Esbabu'n-Nuzul, korrektoji, Said Mahmud, Daru'l-Xhejl, Bejrut, pa datë, s. 274. 3) Vahidi, vepra e lartpërmendur, s. 92. 4) Al Imran, 139. 5) Shik. Kaf, 50/16; Vakia, 56/85. 6) Hadid, 57/4. 7) Shik. Talak, 65/2. 8) Ibn Maxhe, Zuhd, 24. 9) Talak, 65/3. 10) Kurtubi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari, el-Xhamu li Ahkami'l-Kur'an, Duru'l-Fikr, Bejrut, 1995, vëll. 9, pjesa, 181, fq. 149. 11) Kurtubi, vepra e lartpërmendur, vëll. 9, pjesa, 181, fq. 50. 12) Talak, 2. 13) Teube, 51. 14) Hud, 88. 15) Mumtahine, 4. 16) Buhari, Menakib, 25, Ikrah, 1; Ebu Davud, Xhihad, 97; Ahmed b. Hanbel, V, 109; 111. 17) Muslim, Iman, 23; Ibn Maxhe, Fiten, 23. 18) Buhari, Xhihad, 181.

KRYETARI I BESUESHËM I FAMILJES QË RREZATON PREHJE

— Dr. Adem Ergyl —

Të gjitha udhëtimet bëhen të këndshme dhe të kënaqshme me shokët e rrugës që janë miq të mirë dhe të dashur. Veçanërisht udhëtimi i jetës nuk mund të bëhet pa një shok. Edhe nëse realizohet, bëhet me vështirësi për shkak të problemeve, vështirësive, vuajtjeve, mërzitjeve dhe thyerjeve të zemrës. Njeriu shumicën e kohës nuk mund të jetë vetvetja për shkak të roleve që i ka marrë përsipër. Pothuajse ecën me maskë. Çdo maskë me kalimin e kohës ia shtrëngon zemrën njeriut. Vendi ku hiqen maskat apo ku bëhen transparente është familja, madje edhe në familje është të qenët pranë bashkëshortit/es. Bazuar në këto që thamë, natyra e vërtetë e një njeriu për sa i përket planit njerëzor, me shumë mundësi është ajo natyrë që ka kur gjendet pranë shokut të udhëtimit të jetës. Kjo zonë është zona më private. Hyrja e të tjerëve këtu është kalim i caktuar. Për këtë arsye, kur të flasim rreth udhëtimeve të jetës së miqve të Zotit me bashkëshortet e tyre, jemi të detyruar që të mos e kalojmë cakun dhe të shprehemi me edukatë. Ne do të mjaftohemi me aq sa janë shprehur ata njerëz të mirë rreth kësaj fushe në lidhje me fjalët dhe sjelljet e tyre.

Marrëdhëniet që formohet mbi një kapital miqësie të mbështetura te dashuria dhe mëshira që Zoti ua dhuron dy zemrave, sipas njetit shkon drejt qëllimeve sublime ose drejt pasioneve të ulëta. Shumë ajete në Kuranin Fisnik flasin rreth marrëdhënieve

ndërmjet bashkëshortëve. Edhe në jetën dhe hadithet e të Dërguarit të Allahut, (a.s.), ka shumë paralajmërime, përgëzime dhe përkujtime rreth kësaj zone. Fjala e Musa Efendiut: “Edhe jeta e qetë familjare konsiderohet një lloj ibadeti.”, na e tërheq vëmendjen drejt lidhjes së temës sonë me adhurimin i cili është qëllimi i krijimit tonë. Sa mundësi e madhe për të qëndruar në jetë është për një njeri mbrojtja e syrit, zemrës dhe nderit, posedimi i brezave të pastër, ndihma reciproke në devotshmëri dhe mirësi, përbashkimi në mënyrë të përbashkët i vështirësive të jetës dhe ndarja e ndjenjave të njëjta edhe në kohë të mira, edhe në kohë të këqija. Ja pra, ngaqë miqtë e Zotit janë derë dhe shkak i këtyre mirësive dhe i shumë mirësive të tjera, kanë mbartur ndjenja dhe nijete sublime në zemrat e tyre kundrejt bashkëshorteve që ua kishte dhuruar Zoti dhe sjelljet shembullore që e shndërronin në parajsë prehjeje jetën familjare i kanë lënë si një trashëgimi të vyer. Ata:

- Para së gjithash, shoqet e jetës së tyre i kanë konsideruar si amanet të Zotit (xh.xh.). Ata edhe kanë ditur ta mbrojnë, edhe janë përpjekur ta zhvillojnë kapitalin e dashurisë dhe mëshirës që iu dha zemrave të tyre duke e falënderuar të Zotin e amanetit. Para së gjithash, i dhanë rëndësi edukimit të gjuhës duke e bërë atë të flasë me respekt. Fjalët e tyre nuk ishin lënduese, por ato i bënë zemrat

për vete dhe i fitonin. Në marrëdhënien e tyre përvetësuan një metodë falëse, mbuluese të gabimeve, nganjëherë toleruese dhe që kishte në thelb butësinë e dhembshurinë përdërisa të mos shkeleshin kufijtë hyjnorë. Kjo çështje për shembull reflekton kështu në shprehjet e Musa Efendit:

“Në jetën familjare bashkëshortët duhet të jenë të sjellshëm, të sinqertë dhe të adaptueshëm në marrëdhëniet ndaj njëri-tjetrit. Marrëdhëniet e mira me njëri-tjetrin në çdo aspekt janë baza e lumturisë. Nëse të dy bashkëshortët bëjnë kujdes ndaj këtyre çështjeve, dashuria ndërmjet tyre sa vjen e shtohet. Kur burri të largohet nga shtëpia në mëngjes, bashkëshortja e tij e pret atë me padurim. Edhe burri mezi pret që të shkojë një çast e më parë në shtëpi. Gruaja e pret bashkëshortin e saj duke qenë e zbukuruar. Në sofrën e përgatitur ulen të dy bashkë. Përdërisa të mos jenë të detyruar, nuk ia japin menjëherë njëri-tjetrit lajmet e rënda dhe të mërzitshme.”

- Ata e kanë konsideruar bashkëshorten e devotshme si një mirësi të madhe hyjnore që do të jetë shkak për lumturinë e tyre. Afrimin me respekt dhe me vlerësim edhe ndaj kësaj mirësie të veçantë, e kanë konsideruar si një domosdoshmëri të falënderimit të Zotit siç ndodh për çdo mirësi tjetër. Njëra prej cilësive më të mëdha të miqve të Zotit është mospërçmimi i asnjë robi të Allahut (xh. xh.). Përçmimi i personalitetit të një njeriu në zemër shkakton plagë që janë të vështira për t'u falur. Ndërsa përçmimi i cilësive dhe sjelljeve, e pakëson dashurinë dhe respektin. Respekti që kishte ndaj bashkëshortes së nderuar të tij Sulltanu'l-arifin, Hoxha ynë i nderuar, Mahmud Sami Ramazanogllu, është një legjendë. Sa shembuj të bukur ishin konsultimet e tyre me njëri-tjetrin në shumë çështje që i interesonin familjes, marrja leje nga njëri-tjetri, mbrojtja e të drejtave të njëri-tjetrit edhe kur ishin prezentë, edhe kur nuk ishin prezentë dhe përdorimi i një gjuhe plot respekt kundrejt njëri-tjetrit.

- Ata e kanë respektuar jashtëzakonisht shumë çështjen e punës dhe disiplinës në familje. Veçanërisht punët e pazarit i kanë kryer pikërisht vetë ose shërbëtorët e tyre. Ata nuk i kanë preokupuar bashkëshortet e tyre më një punë të tillë. Përveç të tjerash, janë sjellë jashtëzakonisht shumë të ndjeshëm në lidhje me çështjet e privatësisë. Ata e kanë respektuar vetë të parët planifikimin e kohës dhe kanë shfaqur insistim në formimin e kësaj discipline. Asnjëherë nuk e kanë lejuar disorganizimin dhe neglizhencën në lidhje me pastërtinë, sistemimin dhe rregullimin e shtëpisë duke vënë në pah se kjo çështje ndikon te mbarëvajtja e familjes. Ngaqë besonin se ngrënia e ushqimit në familje në kohën e duhur dhe bashkë me pjesëtarët e familjes kishte ndikim te bashkimi dhe dashuria në familje, nuk kanë shfaqur sjellje tolerantë në këtë çështje.

- Ata shfaqën një qëndrim të përpiktë për sa i përket çështjes se, preokupimet si sohbetet (ligjëratat fetare), konferencat, vakëfet, shoqatat, shërbimet islame, etj. asnjëherë nuk duhet të bëhen shkak për neglizhimin e familjes. Po, aq sa është një mangësi e madhe ta neglizhosh shërbimin ndaj Islamit dhe njerëzimit duke shfaqur familjen si pretekst, në të njëjtën mënyrë është një mangësi po aq e madhe edhe neglizhimi i rregullit të familjes dhe të të drejtave të saj duke shfaqur si pretekst shërbimet islame. Këto fjalë të Musa Efendit janë shumë interesante:

“Martesa ka disa detyra që ia ngarkon njeriut. Burri duhet t'i kryejë punët që i takojnë burrit dhe gruaja duhet t'i kryejë detyrat që i takojnë gruas. Ata që shfaqin neglizhencë në këtë çështje, bëhen prej zullumqarëve. Nëse një njeri që është kryetari i familjes bën kujdes qoftë edhe ndaj çështjeve më të vogla, në atë familje nuk do të mungojë prehja dhe hareja ngaqë janë në rrugën e Allahut Teala. Aty (në atë familje) mbijnë trëndafila, zymbyle, manushaqe e çdo lloj luleje tjetër dhe si rrjedhojë vijnë era e aroma të këndshme. Anëtarët e kësaj familjeje bëjnë një jetë parajse edhe pse akoma gjenden në këtë botë. Nëse dikush neglizhon rendin e familjes gjithmonë është i mangët sado që të jetë i dobishëm për Islamit dhe njerëzimin. Çdo individ është përgjegjës së pari për veten e tij, pastaj për familjen, pastaj për edukimin e fëmijëve dhe pastaj për të afërmit e tjerë.

- Ata i kanë dhënë rëndësi sunetit për ta komplimentuar dhe për t'i dhënë dhuratat njëri-tjetrit, sepse dhënia e dhuratave në mënyrë të ndërsjellë, qofshin të mëdha apo të vogla, është njëra prej shkaqeve më të rëndësishme për formimin dhe shtimin e dashurisë. Edhe komplimenti me kusht që të mos teprohet, ua shton zemrave dashurinë ndaj njëra-tjetrës.

- Ata kanë qenë edhe mësues, edhe mbështetës dhe udhërrëfyes për njëri-tjetrin nga aspekti i fesë. Bashkëpunimin te farzet, nafilet, mirësitë dhe shërbimet islame janë përpjekur që ta mbajnë sa kanë pasur mundësi.

- Ata kanë qenë bujarë kundrejt bashkëshorteve të tyre. Për shkak se koprracia është një zjarr, mbart ndëshkim nga xhehenemi në vendin ku bie. Asnjëherë nuk u kanë thënë jo kërkesave të natyrshme dhe të ligjshme të bashkëshorteve dhe fëmijëve deri në atë masë saqë të mos bëheshin të dashuruar pas harxhimit të tepërt dhe luksit. Ngaqë posedonin një largpamësi dhe mendjemprehtësi të cilat i bënin të jepnin para se t'u kërkohej diçka, nderimet që i bënin në kohën dhe vendin e duhur kanë shfaqur influencën e dhuratës dhe i kanë shtuar hare gëzimit të familjes.

TË LUTESH ME NJË GJUHË PA GJYNAHE

— Doç. dr. Durak Pasmaz —

Gjatë një bisede fetare, një hoxhë po fliste për rëndësinë e lutjes dhe kushtet e pranimit të saj nga Zoti. Ndër të tjera, ai tha:

“O njerëz! Nëse dëshironi t’ju pranohen duatë, luteni Allahun me një gjuhë që s’ka bërë gjynahe dhe nuk ka folur fjalë të këqija, sepse Allahu nuk e pranon duanë e bërë nga një gjuhë gjynahqare.”

Të pranishmit pyetën të habitur:

- Mirë o hoxhë i nderuar, por ne nuk kemi një gjuhë të tillë që s’ka bërë gjynahe e s’ka folur keq. Ku ta gjejmë një gjuhë kaq të pastër, të papërlyer me gjynahe?

Hoxha i nderuar tha:

- Atëherë, lutuni me gjuhën e të tjerëve, sepse ju nuk keni bërë gjynahe me gjuhën e të tjerëve dhe për ju gjuha e të tjerëve është e pastër.

Të pranishmit u habitën edhe më tepër dhe pyetën:

- E si të lutemi me gjuhën e të tjerëve o hoxhë? A është e mundur diçka e tillë?

Hoxha i nderuar tha:

- “El-Insan abidu’l-ihسان / Njeriu është rob i së mirës”. Pra, njerëzit nuk e harrojnë lehtë mirësinë që u bëhet dhe e kthejnë atë me të mirë. Edhe nëse s’kanë mundësi të bëjnë mirë, nuk e kursejnë lutjen për atë që u ka bërë mirë. Dhe, dua ja që bën një mysliman në mungesë të vëllait të tij, është e pranuar tek Allahu. Profeti ynë i nderuar ka thënë:

“...Kur një mysliman lutet për vëllain e tij në fe, në mungesë të tij, një melek që gjendet pranë tij, lutet për të: «Allahu e pranofte lutjen tënde dhe të dhëntë të njëjtat gjëra!»” (Muslim, Dhikr, 87, 88; Ibn Maxhe, Menasik, 5)

Kuptimi i shprehjes “në mungesë” që përdoret në hadith, ka për qëllim lutjen që bëhet për dikë i cili nuk ndodhet prezent dhe që ai nuk e di se dikush është lutur për të.

Lutja me gjuhë të pastër nga gjynahet, mund të bëhet në dy mënyra:

E para; duke u bërë sa më shumë të mira të tjerëve, me qëllim që të marrësh duanë nga gjuha e tyre.

E dyta; duke e përmendur shumë Allahun me dhikr, falënderim dhe madhërim dhe duke lexuar shumë Kuran, me qëllim që të pastrohet gjuha dhe zemra nga gjynahet.

Në të njëjtën mënyrë, edhe Allahu i Madhëruar na mëson si të lutemi për njëri-tjetrin:

“...O Zoti ynë, falna neve dhe vëllezërit tanë, të cilët kanë besuar para nesh dhe mos lejo që në zemrat tona të ketë asnjë të keqe ndaj besimtarëve! O Zoti ynë, Ti je vërtet i Butë dhe Mëshirëplotë!” (Hashr, 10.)

“O Zoti ynë, më fal mua, prindërit e mi dhe besimtarët në Ditën, kur do të jepet llogari!” (Ibrahim, 41.)

e vet të luteshin sa më shumë për njëri-tjetrin në mungesë.

Safvan b. Abdullah ishte i martuar me Derdën, vajzën e Ebu Derdës (r.a.). Ai tregon një ngjarje që e ka përjetuar vet personalisht:

Njëherë shkova në Sham në shtëpinë e vjehrrit tim Ebu Derdas. Kur arrita atje, nuk e gjeta Ebu Derdën në shtëpi. Aty ndodhej vetëm vjehrra ime, Ummu Derda, e cila më tha:

- A dëshiron të bësh haxh këtë vit?

- Po, dua! – Thashë unë.

- Atëherë bëj lutu Allahut edhe për ne, sepse i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë: *“Lutja që një mysliman bën për një mysliman tjetër, pranohet. Kur një mysliman lutet për vëllain e tij në fe, në mungesë të tij, një melek që gjendet pranë tij, lutet për të: «Allahu e pranoftë lutjen tënde dhe të dhëntë të njëjtat gjëra!»*” (Muslim, Dhikr, 87, 88.)

Ndërsa në një ajet tjetër, Allahu i drejtohet Profetit tonë (a.s.), me këto fjalë:

“...Kërko falje për gjynahun tënd dhe për besimtarët e besimtare!” (Muhammed, 19.)

Siç shihet, ai që i bën mirë dikujt tjetër, nuk përfiton vetëm lutjen nga goja e tjetrit, por fiton edhe lutjen e melekëve. Madje, Profeti ynë (a.s.), ka thënë se lutja që pranohet më shpejt, është ajo që bëhet për të tjerët në mungesë të tyre.

Një nga sahabët më të shquar në adhurim, Abdullahu djali i çliruesi i Egjiptit, Amr bin Asit (r.a.), transmeton se i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë:

“Duaja që pranohet më shpejt, është ajo që një mysliman bën për një mysliman tjetër në mungesë të tij.” (Ebu Davud, Salat, 362.)

Prandaj Profeti ynë (a.s.), i këshillonte shokët

Nga ky hadith fisnik, mësojmë se:

a. Lutja që mysliman bën për vëllain e vet mysliman në mungesë të tij, është e pranuar.

b. Kjo është lutja që pranohet më shpejt tek Allahu i Madhëruar.

c. Gjatë duasë që bëhet për vëllain mysliman, meleku i pranishëm lutet për atë që bën dua: *“Allahu e pranoftë lutjen tënde dhe të dhëntë të njëjtat gjëra!”*

Për këtë arsye, shumë prej myslimanëve të parë, kur donin të luteshin për vete, më parë luteshin për vëllezërit e tyre myslimanë, sepse ata e dinin se një dua e tillë do të pranohet shpejt dhe se atyre do t'u jepej njësoj siç kanë kërkuar për vëllain e tyre mysliman. Në këtë mënyrë, ky hadith fisnik, i nxit besimtarët të luten për njëri-tjetrin, me qëllim që të shtohet dashuria dhe begatia mes tyre.

SËMUNDJA E JUSTIFIKIMIT

— Ali Riza Temel —

Justifikimi për të larë veten dhe për të fajësuar të tjerët, është kthyer në një sëmundje, e cila prej kohësh i ka prekur në mënyrë të veçantë edhe myslimanët. Kur na ndodh ndonjë fatkeqësi, qoftë si individë, e qoftë si shoqëri, gjëja e parë që bëjmë, është të fajësojmë të tjerët dhe të pastrojmë veten.

Shkaku i sëmundjeve janë mikrobet. Mirëpo, nëse trupi ka imunitet të fortë, mikrobet nuk mund të ndikojnë tepër. Tërmetet janë shkatërrues. Por, nëse ndërtesat janë të forta, nuk pësojnë dëmtime serioze. Trupat dhe ndërtesat e dobëta vetvetiu e ftojnë sëmundjen dhe shkatërrimin. Për rrjedhojë, në vend që të fajësohen mikrobet dhe tërmetet, duhen bërë përpjekje për të forcuar imunitetin e trupit dhe ndërtesat.

Ekuilibri i botës sigurohet në sajë të ekzistencës së të kundërtave. Shëndeti-sëmundja, pasuria-varfëria, rinia-pleqëria, e mira-e keqja, bujaria-koprracia, lindja-vdekja, etj. E çfarë kuptimi ka jeta pa ulje ngritje, pa fitore e humbje, pa të mirën e të keqen!?

Lufta mes këtyre të kundërtave është ligji themelor i jetës. Prova e njeriut vlerësohet se ku qëndron ai në këtë luftë dhe çfarë pozicioni ka. E në fakt, ballafaqimi me këtë sprovë është edhe shkaku i ekzistencës sonë në këtë botë.

Për të fituar çdo sprovë dhe çdo sfidë, duhet të jesh i fortë. Të presësh fitore në luftë pa stërvitje dhe armë, është një iluzion i thatë. Allahu i Madhëruar na urdhëron që të jemi të fuqishëm në çdo aspekt:

“Përgatisni kundër tyre kuaj dhe forcë për luftë sa të mundni, që të tmerroni armikun e Allahut dhe armikun tuaj, si dhe të tjerë, përveç tyre, të cilët ju nuk i njihni!..” (Enfal, 60.)

“Forca” për të cilën flitet në ajet, përfshin çdolloj force. Sipas vendit, ajo përfaqëson kuajt e luftës, tanket, aeroplanët luftarakë, etj. Dikur janë hedhur shtiza e shigjeta, ndërsa sot topa e raketa.

Në mënyrë të veçantë sot, sikur të mos kishin as-

pak rol në fatkeqësitë që po u ndodhin, myslimanët fajësojnë gjithmonë armiqtë e tyre. Ndërsa për veten e tyre, thurin justifikime të lira dhe të pakuptimta. Për shembull, kur bëhet fjalë për problemin e Palestinës, menjëherë hidhet në shesh dhuna e Jahudive; kur shfaqet ndonjë problem politik, ushtarak apo ekonomik në cilindo vend mysliman, menjëherë fillon e flitet për komplotet e imperialistëve.

Ç'është e drejta, armiku bën atë që di të bëjë më mirë, duke treguar forcën e vet, ashtu siç mund të pickojë një akrep apo mund të kafshojë një qen. Mirëpo, e rëndësishme për ne, është që të mos pickohemi dhe të mos kafshohemi. Allahu i Madhëruar, na ka urdhëruar: **“O besimtarë! Bëhuni syçelë (kundër armikut) e luftojeni atë, qoftë grupe-grupe ose të gjithë së bashku!”** (Nisa, 71.) Ndërsa I Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë se; *“Besimtari nuk pickohet dy herë nga e njëjta vrimë!”*

Për rrjedhojë, ata që fajësojnë përherë hajdutin, nuk flasin kurrë për pakujdesinë e vet. Mirëpo, ata që e lënë derën hapur dhe nuk e kyçin, nuk kanë të drejtë të ankohen prej hajdutit. Nëse për fatkeqësitë, disfatat dhe shkatërrimet që na ndodhin si pasojë e neglizhencës në marrjen e masave mbrojtëse nuk e kërkojmë fajin në vetvete, por jashtë nesh, në vend që të marrim mësim dhe të mbledhim veten, e jo të mallkojmë gjithmonë armikun, jo vetëm që nuk e dëmtojmë aspak armikun tonë, por kjo e thëllon edhe më tepër psikologjinë e disfatës tek ne dhe, në vend që të motivohemi, shkatërrohemi edhe në aspektin psikologjik.

Fjalimet e guximshme, protestat me fjalë, thirrjet dhe sloganet mallkuese që hedhim prej një kohe të gjatë pas disfatave dhe humbjeve materiale e shpirtërore që përjetojmë, nuk e kanë zbrapsur armikun qoftë edhe një hap. Ata nuk frikësohen prej protestave tona të cilat prodhojnë vetëm zhurmë. Përkundrazi, ata frikësohen vetëm nëse ne i kuptojmë shkaqet e disfatave tona dhe marrim masa me të cilat mund të mbrohemi karshi tyre. Ankimi dhe qarja shpreh vetëm dëshpërim.

Fakti që myslimanët janë gjithmonë në gjendje të dëshpëruar dhe të pashpresë, ndërkohë që armiqtë brohorasin për fitoret, nuk përputhet aspak me besimin e vërtetë dhe mbështetjen tek Allahu. Lidhur me këtë, Allahu i Madhëruar na urdhëron: **“Mos u ligështoni dhe mos u pikëlloni, sepse ju, gjithsesi jeni më të lartët, nëse jeni besimtarë të vërtetë.”** (Al-i Imran, 139.)

Problemi nuk është thjesht fuqia e armikut, por edhe dobësia jonë. Edhe në kohën e Profetit tonë (a.s.) dhe të Kalifëve të drejtë ka pasur armiq të fuqishëm. Mirëpo, një bashkësi e vogël e sahabëve

me besim të fortë, të cilët dolën nga errësira e injorancës në sajë të besimit, gjunjëzuan Persët dhe Romakët, të cilët ishin shumëfish më të fortë. Kjo, sepse ata e dëshironin vdekjen në rrugë të Allahut, aq sa armiqtë e tyre e dëshironin jetën. Ata nuk e përdorën fenë për të fituar këtë botë, por e përdorën këtë botë, për të fituar botën tjetër dhe kënaqësinë e Allahut. Dhe, në sajë të këtij botëkuptimi, ata i fituan të dyja botët.

Disfata nuk mund të ketë asnjë justifikim të pranueshëm. Shkaku i fitores është të qenit në të drejtë ose i fortë. Kurse shkaku i humbjes, është të jesh pa të drejtë ose i dobët. Prandaj, të harxhosh kohën duke thurur justifikime dhe duke mallkuar armikun për disfatat dhe humbjet, në vend që të punosh për të qenë në të drejtë dhe i fuqishëm, nuk vlen për asgjë tjetër veçse për të shtuar edhe më tepër disfatat dhe shqetësimet.

Kushti i parë i suksesit është imani dhe vetëbesimi. Ai që ka humbur vetëbesimin, e ka pranuar humbjen që në fillim. Nëse nuk ka vullnet për të ekzistuar, hyn në lojë vullneti për të vdekur. Mirëpo, myslimanit nuk i ka hije thjesht të ekzistojë, por të jetë më i larti. Këtë na kërkon edhe detyra për të qenë mëkëmbës të Allahut në tokë.

Ne duhet ta lodhim mendjen seriozisht në lidhje me disfatat dhe humbjet që kemi përjetuar dhe vazhdojmë të përjetojmë ende sot. Ku kemi gabuar? Cilat janë shtigjet dhe dobësitë tona që i sigurojnë armikut të hyjë lehtësisht mes nesh? Cilat janë pikat që i bëjnë të fortë armiqtë tanë dhe cilat janë ato që na bëjnë të dobët ne? Këto janë pyetet, përgjigjet e të cilave duhet të gjejmë fillimisht. Pa diagnostikim të saktë, nuk mund të bëhet as mjekim i saktë.

Është e qartë se, në mënyrë të veçantë, struktura jonë shpirtërore vuan nga sëmundje të ndryshme. Nëse kjo strukturë nuk do të ishte e dobët dhe e sëmurë, do të rezistonte përballë çdo lloji problemi. E

gjithë çështja, është që ne të përforcojmë strukturën tonë individuale dhe shoqërore si në aspektin shpirtëror, ashtu edhe në atë fizik, me qëllim që të jemi më rezistentë ndaj fenomeneve negative. Lidhur me këtë fakt, Allahu i Madhëruar na urdhëron:

“O besimtare! Ju keni përgjegjësi vetëm për veten tuaj. Ai që është i humbur, nuk mund t’ju dëmtojë, nëse jeni në rrugë të drejtë...” (Maide, 105.)

Po ashtu, Allahu i Madhëruar na bën të ditur edhe këtë fakt, që është edhe rregulli themelor i sociologjisë: **“...Me të vërtetë, Allahu nuk e ndryshon gjendjen e një populli, derisa ata të ndryshojnë ç’kanë në vetvete...”** (Ra’d, 11.)

Nëse individi dhe shoqëria i ruan virtytet morale që zotëron, Allahu i Madhëruar nuk prish gjendjen e tyre dhe nuk ua merr mirësitë që u ka dhënë. Ky fakt, në një ajet tjetër shprehet me këto fjalë: **“...Allahu nuk ia ndryshon kurrë mirësinë që ia ka dhënë një populli, derisa ata të ndryshojnë atë që kanë në veten e tyre!..”** (Enfal, 53.)

Për sa kohë që njerëzit i binden urdhrave dhe ndalesave të Allahut të Madhëruar, do të jetojnë në paqe dhe mirëqenie. Por, nëse ata nuk i binden ligjeve hyjnore, tregohen mosmirënjohës ndaj Allahut dhe nuk e respektojnë drejtësinë, do të humbasin të gjitha mirësitë dhe bukuritë që zotërojnë dhe do të pësojnë fatkeqësi. Allahu i Madhëruar, këtë të vërtetë na e tregon me këto shembuj: **“Allahu e ka bërë shembull qytetin (e Mekës), i cili ishte i sigurt dhe i qetë. Atij i arrinin ushqime të bollshme nga të gjitha anët, por pastaj banorët e tij i mohuan dhuntitë e Allahut dhe Ai i bëri të shijojnë urinë dhe frikën, si ndëshkim për atë që bënë.”** (Nahl, 112.)

Harrimi i gabimeve tona dhe hedhja e tyre të tjerëve, është një moskokëçarje serioze: **“Çfarëdo fatkeqësie që ju godet, është si pasojë e asaj që keni bërë vetë; por Ai fal shumë.”** (Shura, 30.)

Gjynahet e tepërta dhe mospendimi ftojnë fatkeqësitë dhe bëhen shkak i humbjes së mirësive të Allahut: **“A nuk e shohin ata se sa brezni i kemi zhdukur para tyre?! Ata ishin njerëz që i kishim dhënë më shumë pushtet në tokë sesa ju kemi dhënë ju (mekasve)? Ne u sollëm atyre shira të bollshëm dhe bëmë që të rrjedhin lumenj nëpër viset e tyre; por, për shkak të gjynaheve të veta, i shfarosëm dhe, më pas, krijuam brezni të tjera.”** (En’am, 6.)

Në vend që të kërkojmë fajtorë përreth nesh për problemet që po përjetojmë, ne duhet të shohim se ku kemi gabuar. Padyshim se mashtruesit janë fajtorë, por edhe të mashtruarit janë më së paku po aq fajtorë sa ata. Ne fajësojmë shejtanin, shejtani na fajëson ne: **“Dhe, kur të marrë fund puna, djalli do të thotë: Vërtet, Allahu ju bëri një premtim të vërtetë. Edhe unë ju premtova, por ju mashtrova. Unë nuk kam pasur kurrfarë pushteti mbi ju. Unë thjesht ju thirra e ju m’u përgjigjët. Prandaj, mos më qortoni mua, por qortoni veten! Unë nuk jam shpëtimtari juaj e as ju nuk jeni shpëtimtarët e mi. Unë tani e mohoj që më bëtë ortak me Allahun (në adhurim).”** Vërtet, keqbërësit do të kenë një dënim të dhembshëm.” (Ibrahim, 22.)

E thënë shkurt; çdo gjë fillon dhe mbaron me ne. Nuk kemi rrugëzgjdhje tjetër, përveçse të rindërtojmë identitetin dhe personalitetin tonë brenda kritereve Islame. Allahu na ndihmoftë!

Amin!..

BINDJA

— Adem Saraç —

“O ju që keni besuar! Bindjuni Allahut, bindjuni të Dërguarit dhe atyre që drejtojnë punët tuaja...”
(Nisa, 59)

Dielli i Islamit, me përpjekjet e të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe pastaj të shokëve të tij, çdo ditë që kalonte ndriçonte nga një fatlum. Krahas gjithë këtij shkëlqimi, njerëzit me mendime të errëta mbli-dheshin në vende të errëta dhe vazhdimisht jepnin vendime të errëta, duke insistuar në errësirën e tyre. Përsëri një ditë, paria e politeistëve kurejshë u ul për t’u mbledhur në anën e pasme të Qabesë pasi perëndoi dielli. Politeistët filluan të debatonin në mënyrë të acaruar. Më së fundi arritën të bënin konsensus dhe filluan t’i thoshin njëri-tjetrit gjëra të përafërta:

-Le ta thërrasim menjëherë atë!

-Atëherë lajmërojeni, në mënyrë që të vijë!

-Njoftojeni Muhamedin, në mënyrë që të vijë, të flasim dhe të debatojmë me të!

-Le të flasim për herë të fundit me atë, në mënyrë që arabët të mos e dënojnë sjelljen tonë në këtë çështje!

-Le t’i themi: “Të nderuarit e popullit tënd janë mbledhur, sepse duan të flasim me ty. Eja menjëherë këtu!”

Pas këtyre bisedave, menjëherë e dërguan dikë si lajmëtar te i Dërguari i Allahut (a.s.). Ai i tha: “Të nderuarit e popullit tënd janë mbledhur për të biseduar me ty. Ndërsa mua më çuan tek ti për të të lajmëruar, në mënyrë që të shkosh sa më shpejt.

-Atëherë le të shkojmë menjëherë!¹

I Dërguari i Allahut (a.s.), menjëherë u ngrit dhe u nis pa humbur aspak kohë. I Dërguari i Allahut (a.s.), i cili i përqafohte të gjithë me butësinë dhe mëshirën e tij, dëshironte shumë që populli i tij të udhëzohet. Ndërsa fakti se ata ia kthenin kurrizin dhe insistonin në këtë, e dëshpëronte pa masë. Për këtë arsye, menjëherë iu përgjigj thirrjes pa humbur aspak kohë. Kur arriti pranë tyre, pa se paria e Mekës ishte mbledhur aty.

-O Muhamed! Ne të çuam lajmëtar, në mënyrë që të të njoftonte se deshëm të flisnim me ty!

-Ja, edhe unë erdha menjëherë!

-Ne, për Zotin, nuk dimë se ka ndonjë njeri tjetër ndërmjet arabëve që e ka futur popullin e tij në hall si ti! Ti ke folur keq për baballarët dhe gjyshërit tanë! Ke përçmuar fenë tonë! Ke folur keq për zotat tanë! Të mençurit i konsideron si budallenj! Bashkimin tonë e ke përçarë dhe e ke shpërbërë! Nuk ke lënë gjë pa bërë dhe fatkeqësi pa na e sjellë ndërmjet nesh!

-A unë i kam bërë të gjitha këto?

Nëse ti do të fitosh mall dhe pasuri me ato fjalë që i ke sjellë dhe i ke nxjerrë në pah, do të të japim pasuri dhe prona derisa të bëhesh më i pasuri prej nesh!

Nëse ti do që me ato të arrish famën dhe nderin më të madh ndërmjet nesh, ne të pranojmë për njeriun tonë më fisnik dhe më të madh!

1. Ibn Hisham, es-Siretu'n-Nebevijje, vëll. 1, fq. 315.

Nëse ti do të bëhesh mbret me atë që ke sjellë, ne të shpallim mbretin tonë!

Nëse gjëja që të ka ardhur ty është diçka anormale që të ka ardhur nga xhindët dhe ti ke ngelur nën ndikimin e saj, do të kërkojmë mundësi shërimi derisa ti të shpëtosh prej saj ose do të përpiqemi që të të konsiderojmë si njeri të sëmurë, në mënyrë që të të falim!

I Dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, u mërzit shumë ngaqë nuk e priste një reagim të tillë:

-Asnjëra prej atyre që thatë nuk gjendet te unë! Unë, me gjërat që kam sjellë, nuk kam ardhur për të marrë pasurinë tuaj, për të fituar famë e nder të madh ndërmjet jush dhe as për t'u bërë mbreti juaj. Mua më ka dërguar Allahu si një Pejgamber te ju dhe më ka zbritur një libër. Zoti më ka urdhëruar që të jem një përgëzues (me xhenet) për (ata që pranojnë) prej jush dhe një paralajmërues e qortues me xhehenem (për ata që nuk pranojnë prej jush). Prandaj, unë jua kam predikuar juve detyrën e Pejgamberit që ma ka dhënë Zoti dhe ju kam këshilluar!

Nëse e pranoni atë që ju kam sjellë, ajo do të jetë mirësi për ju në këtë botë dhe në botën tjetër! Nëse nuk e pranoni dhe e refuzoni atë, mua më takon që t'ia vë gjoksin çdo vështirësi për ta zbatuar urdhrin e Allahut Teala derisa Allahu i Lartësuar të gjykojë ndërmjet meje dhe jush!”²

-O Muhamed! Ti e di shumë mirë se nuk ka njeri që e siguron jetesën më me vështirësi dhe që ka halle më shumë se ne. Atëherë, lutju Zotit tënd, i Cili të ka dërguar me atë që të ka dërguar, që t'i heqë dhe t'i largojë nga ne këto male që na kanë ngushtuar! Le të na e zgjerojë vendin tonë! Gjithashtu, le të ngjallë edhe disa prej baballarëve dhe gjyshërve tanë për ne! Ndërmjet atyre që do të ri-

ngjallen për ne, le të jetë edhe Kusajj ibn Kilabi, sepse ai ka qenë një i moshuar fjalëdrejtë dhe një njeri i madh. Nëse ai ringjallet, do ta pyesim nëse janë të vërteta apo të gabuara ato që thua ti. Nëse ai i aprovon ato që thua dhe ti i bën këto që po t'i kërkojmë, edhe ne do të të aprovojmë dhe do ta pranojmë atë që ke sjellë. Nëse do t'i bësh këto, do ta kuptojmë pozitën që ke te Allahu dhe se Allahu të ka dërguar ty si Pejgamber!

-Unë nuk jam dërguar me këto tek ju. Unë kam ardhur te ju vetëm me atë që më ka dërguar Allahu Teala dhe që jua kam predikuar.

Nëse do t'i pranoni ato që ju kam sjellë dhe ju kam predikuar, do të jenë mirësi për ju në këtë botë dhe në botën tjetër. Nëse nuk i pranoni dhe i refuzoni, mua më takon që t'ia vë gjoksin çdo vështirësi për ta zbatuar urdhrin e Allahut Teala derisa Allahu i Lartësuar të gjykojë ndërmjet meje dhe jush!”³

-Nëse nuk do t'i bësh këto për ne, atëherë kërkoji Zotit diçka për veten tënde! Kërkoji Zotit që të dërgojë bashkë me ty një engjell që të të aprovojë ty për ato që thua dhe të na bëjë ne që të kthehemi prapa! Gjithashtu, kërko nga Zoti që të të japë kopshte, shtëpi të mrekullueshme, thesare me florinj dhe argjende, në mënyrë që mos të të shohim duke u munduar për të fituar jetesën, sepse edhe ti ecën në treg si ne dhe përpiqesh për të siguruar jetesën tënde. Nëse ti je një i dërguar i Zotit, ashtu siç thua, edhe ne do ta kuptojmë pozitën tënde pasi t'i arrish këto mirësi.

-Unë nuk i bëj këto. Gjithashtu nuk jam një njeri që do t'ia kërkoj Zotit këto! Në fakt, unë nuk jam dërguar te ju me këto, por Zoti më ka dërguar si një përgëzues për ata që i pranojnë ato që kam sjellë dhe si një paralajmërues e qortues për ata që nuk i pranojnë dhe i refuzojnë.

2. Ebu Nuajm el-Isfahani, Delailu'n-Nubuuvve, vëll. 1, fq. 205.

3. Sujuti, Durru'l-Mensur, vëll. 4, fq. 202

*Nëse do t'i pranoni ato që ju kam sjellë dhe ju kam predikuar, do të jetë mirësi për ju në këtë botë dhe në botën tjetër. Nëse nuk i pranoni dhe i refuzoni, mua më takon që t'ia vë gjoksin çdo vështirësie për ta zbatuar urdhrin e Allahut Teala derisa Allahu i Lartësuar të gjykojë ndërmjet meje dhe jush!*⁴

-Atëherë, siç thua edhe ti se Zoti e bën patjetër diçka nëse do, lëshoje qiellin mbi ne copa-copa! Përderisa ti të mos i bësh këto, edhe ne nuk do të të besojmë!

*-Kjo punë i përket Allahut. Nëse Ai do, patjetër që mund t'jua bëjë këtë!*⁵

-O Muhamed! A e dinte Zoti yt se ne do të uleshim me ty, se do të të pyesnim për ato që të pyetëm dhe se do të t'i kërkonim ato gjëra që t'i kërkuam? Përse nuk t'i ka mësuar më parë përgjigjet që do na i jepje? Përse nuk të ka njoftuar për atë që do na bëjë përderisa ne të mos i pranojmë ato që i ke sjellë dhe na i ke predikuar? Me sa kemi dëgjuar, këto gjëra t'i ka mësuar një burrë në Jemame, i cili quhet Rrahman! Ndërsa ne, për Zotin, asnjëherë nuk i besojmë Rrahmanit! O Muhamed! Tashmë ne nuk kemi ndonjë përgjegjësi kundrejt teje! Ne, për Zotin, nuk do të të lëmë rehat asnjëherë! Ose ne do të të shkatërrojmë ty, ose ti do të na shkatërrosh ne!

*-Do të bëhet ajo që do Allahu!*⁶

-Ne adhurojmë engjëjt! Engjëjt janë vajzat e Zotit! Andaj, ty nuk do të të besojmë derisa ta sjellësh Allahun dhe engjëjt që t'i aprovojnë fjalët e tua!

I Dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, u largua me një dëshpërim të madh nga politeistët e mjerë, tek të cilët pati shkuar me një shpresë të madhe.

Biri i hallës së të Dërguarit të Allahut (a.s.), Ati-

kes, Abdullah ibn Ebu Umejje, i cili ishte një politeist i tërbuar, u nda prej politeistëve të tjerë dhe menjëherë shkoi te Pejgamberi (a.s.). Atij i tha:

-O Muhamed! Më dëgjo pak edhe mua!

I Dërguari i Allahut, alejhi's-selam, u ndal dhe e pa birin e mjerë të hallës së tij.

-O Muhamed! Populli yt të bëri disa propozime. Ndërsa ti nuk pranove asnjërin prej tyre. Pastaj, ata të kërkuan disa gjëra, në mënyrë që ta kuptonin profecinë tënde, të të aprovonin dhe të të pasonin ty, pikërisht siç thua edhe ti. Por ti përsëri nuk bëre asgjë. Pastaj të kërkuan që t'u sillje ndëshkimin me të cilin i frikëson, por ti përsëri nuk pranove.

Tashmë, për Zotin, asnjëherë nuk do të të besoj derisa të mos shkosh në qiell duke u ngjitur me shkallë përpara syve të mi dhe të sjellësh katër engjëj që të dëshmojnë se ti je Pejgamber ashtu siç pretendon! Për Zotin, edhe nëse e bën këtë, nuk mendoj se do të të besoj.⁷

Pasi Abdullah ibn Umejje i tha këto fjalë të papjekura, nuk u mjaftua me to, por e ofendoi rëndë të Dërguarin e Allahut (a.s.) dhe u largua i zemëruar.

I Dërguari i Allahut (a.s.), nuk i foli këtij të mjeri dhe u nis për t'u kthyer në shtëpi.

Çfarë po i thoshin kështu politeistët e mjerë të Dërguarit të Allahut (a.s.), edhe pse ai ishte Pejgamberi i fundit dhe ishte dërguar për ta pasuar duke iu bindur?!

Edhe pse politeistët e mjerë silleshin në këtë mënyrë, sahabët e Pejgamberit i besuan atij dhe e pasuan. Edhe ne si umet i tij, do ta pasojmë atë dhe do të ndjekim rrugën e tij inshallah.

Sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem...

4. Zurkani, Shpjegimi i Mevahibu'l-Ledunnije, vëll. 1, fq. 257.

5. Belazuri, Ensabu'l-Eshraf, vëll. 1, fq. 142.

6. Ebu'l-Fida Ibn Kethir, el-Bidaje ve'n-Nihaje, vëll. 5, fq. 50.

7. Suhejli, er-Ravdu'l-Unuf fi Sherhi's-Siretu'n-Nebevije li'bni Hisham, vëll. 7, fq. 443.

PËRGËZOJI DURIMTARËT!

Sami Gëksyn

Allahu, xhelle xhelaluhu, u jep sprovat të ndryshme robërve të Tij në jetën e kësaj bote. Disave u jep fatkeqësi e vështirësi, ndërsa disa të tjerë i zhyt në pasuri dhe mirësi. Ndërkohë njeriu mërzitet prej njëres dhe gëzohet prej tjetres. Por ai shpeshherë nuk e kupton dot se cila është më e mirë për të. Për këtë arsye, gjërat që na duket si të mira, mund të jenë të këqija dhe gjërat që na duket si të këqija mund të jenë të mira. Me çfarëdo gjendjeje që të përballemi, rezultatit duhet ta shndërrojmë në mirësi duke vepruar me durim.

Durimi është urdhër i Allahut të Lartësuar që ua ka dhënë robërve të Tij, në mënyrë që ta përdorin kur të jetë i nevojshëm. Durimi është i vështirë, por aq sa është i vështirë, është edhe një vepër e mirë me shumë virtyte. Për këtë arsye, Allahu i Madhëruar thotë kështu në Kuranin Fisnik, duke u premtuar shumë shpërblime besimtarëve që bëjnë durim:

Thuaj: “O robër besimtarë (të Allahut), frikësojuni Zotit tuaj! Ata që bëjnë mirë në këtë jetë, do të kenë të mira. Toka e Allahut është e gjerë. Vetëm ata që janë të durueshëm, do të shpërblehen pa masë.” (Zumer, 10)

Shpërblimi pa masë, që do t’u jepet besimtarëve durimtarë tregon se sa i rëndësishëm është durimi. Sikur durimi i shfaqur përballë fatkeqësive të mos ishte një cilësi sublime, nuk do të premtuhej shpërblim pa masë për të.

Durimi është një vepër e frytshme që na duhet në çdo çështje. Siç është namazi mbreti i adhurimeve, edhe durimi është koka e të gjitha sjelljeve morale.

Ata që bëjnë durim, i arrijnë shumicën e dëshirave që kanë në zemër. Myslimani i arrin qëllimet që synon dhe i kalon vështirësitë e mëdha duke e mbajtur vazhdimisht përpara dritën e durimit.

Allahu Teala e shpreh kështu këtë të vërtetë në suren Asr:

“Pasha kohën! Me të vërtetë, njeriu është në humbje, përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i këshillojnë njëri-tjetrit të vërtetën e i këshillojnë njëri-tjetrit durimin.” (Asr, 1-3)

Surja Asr, e cila njofton se do të shpëtojnë nga humbja dhe dëmi ata të cilët i këshillojnë njëri-tjetrit durimin, tregon se ndihma më e mirë që mund t’i bëhet një myslimani është këshillimi i tij për durim.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), e shpreh kështu këtë të vërtetë:

“...Namazi është një nur, lëmosha është një argument, ndërsa durimi është dritë...” (Muslim, Taharet, 1.)

Fakti që i Dërguari i Allahut (a.s.), thotë se durimi është dritë dhe namazi është nur, tregon se durimi përfshin dhe ndriçon çdo gjë në jetën e njeriut, sepse durimi dhe namazi zgjidhin çdo çështje. Atëherë, ne duhet të mos dorëzohemi menjëherë përballë vështirësive, fatkeqësive e vuajtjeve dhe duhet të bëhemi robër prej të cilëve është i kënaqur Allahu dhe i Dërguari i Tij duke u përpjekur, në mënyrë që të dalë në pah e drejta dhe e vërteta. Atij që përpiqet duke shfaqur durim, Allahu Teala i jep shpërblim. Këtë e vërteton edhe i Dërguari i Allahut, (a.s.), i cili shprehet:

“...Këtë dijeni mirë se, kushdo që dëshiron ta mbrojë nderin, Allahu e bën të ndershëm. Kushdo që përpiket për të bërë durim, Allahu i dhuron durim. Kushdo që dëshiron të bëhet i pavarur nga njerëzit, Allahu e bën të pavarur nga njerëzit. Juve nuk ju është dhënë ndonjë mirësi më e frytshme dhe më e madhe se durimi!” (Buhari, Rikak, 20.)

Besimtari mund ta shdërrojë në mirësi çdo lloj vështirësie, fatkeqësie dhe tragjedie duke e përballuar atë me durim dhe vendosmëri. Siç i shton mirësitë falënderimi i Zotit për to, edhe durimi ndaj vështirësive e fatkeqësive bëhet shkak që ato të shndërrohen në mirësi.

Enes ibn Maliku, (r.a.) , transmeton se i Dërguari i Allahut, (a.s.), po kalonte pranë një gruaje që po bërtiste me të madhe në krye të varrit të fëmijës së saj që i kishte vdekur. Asaj i tha:

“Ki frikë nga Allahu dhe bëj durim!”

Ndërsa gruaje ia ktheu:

“Hiqmu nga sytë! Fatkeqësia që më ka ndodhur mua, nuk të ka ngjarë ty.”

Gruaja nuk e pati njohur të Dërguarin e Allahut (a.s.). Asaj i thanë se ai që ia tha këtë fjalë ishte i Dërguari i Allahut, (a.s.). Sapo gruaje e dëgjoi këtë, shkoi me vrap te shtëpia e të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe i tha Pejgamberit për t’i kërkuar ndjesë:

-O i Dërguari i Allahut! Unë nuk ju njoha.”

Ndërsa i Dërguari i Allahut (a.s.), i tha:

“Durimi është në çastin e parë kur të përballesh me fatkeqësinë (ta përballosh atë me vendosmëri dhe largpamësi).” (Ebu Davud, Xhenaiz, 32.)

I Nderuari i të Dy Botëve, (a.s.), menjëherë aty ia përkufizoi asaj dhe umetit të tij nëpërmjet saj se çfarë është durimi.

Në të vërtetë, koha është ilaçi i çdo gjëje. Pasi të kalojnë disa ditë dhe të ecë koha, njeriu fillon dhe ushtrohet me ngjarjen që i ka ndodhur. E rëndësishme është që të rezistojmë në momentin e parë kur të përballemi me ndonjë vështirësi apo fatkeqësi. Kjo, në një lloj mënyre, tregon pjekurinë e besimit tonë.

Nëse besimtari mund të veprojë me mendimin se durimi është zgjidhja e vërtetë e të gjitha vështirësive, do të arrijë shumë shpërblime të Allahut të Madhëruar në këtë botë dhe në botën tjetër.

Durimi ndaj zhdukjes apo shkatërrimit të gjërave të vlefshme dhe dorëzimi i plotë ndaj Allahut Teala, e bën njeriun të arrijë gjëra edhe më të vleshme.

Sa bukur i shpjegon ky shembull këto ngjarje dhe të tjera të ngjashme me to:

Një ditë, një grua shtatmadhe dhe esmere shkoi te i Dërguari i Allahut (a.s.) dhe i tha:

“Mua më kapin krizat e epilepsisë dhe më hapen rrobat. Lutjuni Allahut që të shërohem!”

I Dërguari i Allahut, (a.s.), i tha asaj:

“Nëse përpiqesh të durosh, do të shpërblehesh me xhenet. Por nëse ti do, unë i lutem Allahut që të të japë shërim.”

Nisur nga kjo, gruajeja i tha:

“Unë bëj durim ndaj sëmundjes sime, por ju lutuni që të mos më hapen rrobat kur të më kapin krizat e epilepsisë.” I Dërguari i Allahut (a.s.), u lut për gruan në fjalë. (Buhari, Merda, 6; Muslim, Birr, 54.)

Durimi ndaj vështirësive dhe fatkeqësive në këtë botë e bën njeriun të fitojë xhenetin në botën tjetër.

Ai që e ka përdorur në mënyrën më efikase durimin është i Dërguari i Allahut, (a.s.). Ai është përballur me vështirësi aq të mëdha në luftën për Islamin që ka bërë me politeistët e Mekës, sa që duke falur namaz i kanë vënë mbi kokën plëncin e devesë me gjithë papastërtinë që kishte brenda. Ata i vendosën bojkonte atij. Në Taif e gjuajtën me gurë dhe ia gjakosën të tërë trupin. Në luftën e Uhudit i thyen dhëmbin. Krahas këtyre, dhimbjet më të mëdha i përjetoi me vdekjen e gjashtë fëmijëve të tij prej shtatë fëmijëve që kishte. Ai ngeli ballë për ballë edhe me shumë vështirësi të tjera. Por sprovën e të gjithave e kaloi në mënyrën me të mirë duke iu nënshtruar plotësisht Allahut Teala.

Prandaj, ne duhet t’i lexojmë dhe t’i kuptojmë mirë sprovat e durimit që ka kaluar i Dërguari i Allahut (a.s.) dhe kur të përballemi me sprovat të ngjashme, duhet të bëjmë durim dhe të jemi të fortë si ai duke e pasuar traditën e lartë profetike të tij. Gjithashtu, duhet ta dimë se për çdo sprovë që kalohet me sukses, ka shpërblime në këtë botë dhe në ahiret. Ja, pikërisht atëherë do ta arrijmë prehjen shpirtërore.

Allahu i Lartësuar mos na lëntë ballë për ballë me sprovat që nuk mund t’i kalojmë me sukses dhe nuk mund t’i përballojmë! Gjithashtu, na e mundësoftë që t’i kalojmë me durim të gjitha sprovat me të cilat do na lërë ballë për ballë dhe të na bëjë prej atyre që do të arrijnë shpërblimet për të cilat bëhet fjalë në ajetin: “Përgëzoji durimtarët!” Amin!..

FJALA E BUKUR, SHENJË E PJEKURISË SHPIRTËRORE

— B. Xhahit Ozdemir —

Allahu i Madhëruar ka krijuar njeriun në mënyrë speciale. Pastaj e bëri atë mëkëmbësin e Tij në Tokë. Ndryshe nga krijesat e tjera, e pajisi atë me virtyte dhe aftësi. Njeriu, cilësitë shpirtërore që përbëjnë personalitetin e tij, e shfaq në dy mënyra: përmes shprehjeve dhe sjelljeve.

Shprehja me fjalë e botës së brendshme të njeriut, bëhet përmes organit të gjuhës që gjendet në gojë. Duke u nisur nga ideja se “çfarë ke brenda dukesh nga jashtë”, ajo çfarë është brenda në shpirt, shprehet me gjuhë. Mirëpo, si një shprehje konkrete, cilësitë e botës së brendshme i atribuohen gjuhës; gjuhëbilbil, gjuhëbrisk, gjuhëgjarpër, gjuhëgjatë, gjuhëhelm, gjuhëlashtë, gjuhëlidhur etj. Në këtë kontekst, tregohet një tregim:

Një njeri i pasur, për një mysafir që do vinte tek ai, të cilin nuk e donte, kërkoi nga shërbëtorja që t’i bënte ushqimin më të keq të mundshëm. Kështu shërbëtorja i përgatiti gjellën e gjuhës. Një ditë tjetër, që po priste t’i vinte miku i tij që e donte, kërkoi nga shërbëtorja që t’i përgatiste ushqimin më të mirë të mundshëm. Shërbëtorja sërish kishte përgatitur gjellën e gjuhës. Kur zotëria kërkoi të dinte arsyen, ajo u përgjigj:

“Gjuha është më e ëmbla dhe më e keqja gjë në botë, por varet përdorimi.”

Çështja se çfarë duhet të ketë njeriu si synim në jetë, ka qenë një nga preokupimet kryesore të njeriut që në kohët e lashta. Ekzistojnë mjaft mendime të filozofëve që kanë vrarë mendjen lidhur me këtë temë. Mirëpo, shprehja më e saktë lidhur

me qëllimin e jetës, brenda konjekturave të detyrës së shenjtë që ka bartur në vete njeriu, janë fetë hyjnore ato që kanë shënjuar drejtimi në saktë që të çon tek lumturia. Madje duke e thjeshtëzuar atë përmes personaliteteve shembullore. Pasi, njeriu i parë që është krijuar është edhe pejgamberi i parë. Natyrisht nga këto fe hyjnore sot ka mbetur vetëm feja e fundit, Islami, të tjerat kanë humbur origjinalitetin e tyre duke u prishur nga mendje me interese të caktuara. Porsi një frymëzim nga burimi hyjnor, qëllimi i jetës në fjalën e bukur, shpjegohet si “Kesbi kemal ederek, seyri cemale ermek”, pra “Të arrish të shikosh të bukurën, duke fituar të pjekuri.”

Allahu i Madhëruar, udhërrëfyesit për njerëzit i ka zgjedhur nga mesi i njerëzve, kështu Ai ka promovuar sistemin e vlerave të kumtit hyjnor, duke i dhënë atyre mundësinë për të qenë personalitete më të përsosura; shpërblimi më i bukur është të mund të arrish tek Xhemalullahu. Mirëpo, ndonëse ekziston “Udhërrëfyesi Hyjnor” me cilësinë “shëmbulli më i përsosur”, i cili përmes përjetimit të tij, njerëzimit i ka edukuar fenë e shpallur nga Zoti, sidoqoftë nuk është edhe aq e lehtë të meritojë këtë sihariq. Meqë jeta është një sprovë e tërë, bashkë me urtësinë e saj, njeriu është pajisur me pengesa të fuqishme si nefsi dhe shejtani, që bëjnë atë të pengohet nga kjo rrugë sublime. Ajo çfarë i takon njeriut është që brenda kornizave të asaj çfarë i lejohet të mund të arrijë në shpëtim duke hapur këtë rrethim të rijazatit dhe muxhahedesë. Një njeri që arrin në një cilësi të tillë të sinqertë, bën që të fitojë shpërblimin më të madh që i është premtuar.

Kelami, që është një nga cilësitë thubuti të Allahut, është një veçori që vetëm njeriut ia ka dhënë Zoti në mesin e krijesave të tjera. Fjala më e bukur është fjala e Allahut, që është Kurani Famëlartë. (Shih, ez-Zumer, 23.)

Fjala e bukur ndikon tek njeriu që mban ndjenjën e simpatisë ndaj së bukurës në mënyrë të natyrshme (fitri), kështu bën që ajo të shfaqet. Lidhur me këtë kemi edhe fjalë të urta, si: “Fjalëmbli, nxjerr nga strofulli edhe gjarprin.” Edhe kafshët që janë të nevrikosura madje, duke u thënë fjalë të ëmbla, qetësohen. Kështu, njerëzit gjithnjë janë marrë me artin e fjalës së bukur dhe fjalës me ndikim. Kësisoj, lindën edhe arti i retorikës dhe oratorisë, që janë një metodë përpjekje për të mund të thënë fjalë të bukura dhe me ndikim tek të tjerët. Me impaktin që është krijuar ndaj këtyre arteve, janë edukuar shumë letrarë dhe oratorë, që ende sot u përmenden emrat.

Politeistët mekas, ngaqë e dinin fuqinë e ndikimit të fjalës së bukur dhe vetëm për shkak të interesave të tyre të ngushta i dolën kundër kumtit profetik të Pejgamberit të dashur (a.s.). Megjithatë, nuk arrinin dot të mbanin veten pa dëgjuar Kuranin Famëlartë fshehurazi teksa lexohej, ndërkohë që të tjerëve ua ndalonin me forcë. Edhe Omeri (r.a.), kur pati marrë rrugën për të shkuar tek Pejgamberi (a.s.) dhe për ta ekzekutuar atë, kur dëgjoji versetet kuranore në shtëpinë e së motrës së tij, papritur besoi, doli si një besimtar nga aty i impresionuar nga entuziazmi i papërshkruar që i dha Nuri i Qenies.

Në Kuranin Famëlartë, lidhur me fjalën e bukur, retorikën dhe oratorinë, thuhet kështu:

“Vallë, a nuk e sheh se si Allahu e përqs fjalën e mirë me pemën e mirë, e cila rrënjën e ka të fortë në tokë, kurse degët nga qielli? Me lejen e Zotit të saj (pema) jep fruta në çdo kohë. Allahu u tregon shembuj njerëzve, që t’ua vënë veshin. Fjala e keqe është si pema e keqe me rrënjë të shkulura, e paqëndrueshme për ekzistencë.” (Ibrahim, 24, 25, 26.)

“Thuaju, robërve të Mi, që të flasin atë që është më e mira...” (el-Isra, 53.)

Dhe në hadithe thuhet kështu:

“Fjala e bukur dhe e mirë është sadaka. Ruajuni nga zjarri i Xhehenemit, duke dhuruar njerëzve qoftë edhe një gjysmë hurme (arabe), nëse nuk mundeni as këtë, atëherë dhurojuni atyre fjalë të bukur.” (Buhariu, vol. 13, f. 6013.) Kështu është këshilluar gjithnjë fjala e bukur.

Njeriu është përgjegjës për fjalën që i del nga goja. Për të bërë të ditur këtë përgjegjësi, Aliu (r.a.), ka thënë:

“Përsa kohë që nuk flet, fjalën e ke nën kontrollin tënd. Pasi të flasësh, atëherë të ka ajo nën kontroll ty.” Kështu, edhe fjalët e urta qortojnë njeriun në këtë mënyrë:

“Nëse të flasësh është argjend, të heshtësh është flori.”

“Mendo njëmijë, një thuaj.”

“Fjala që thua, mos të të bëjë pishman kur miku yt të bëhet armik dhe mos të turpërojë kur armiku yt të bëhet mik.”

Padyshim që çështja nuk është vetëm tek heshtja, por të dish të flasësh dhe të mos flasësh në kohën e duhur. Pejgamberi ynë, Muhamedi (a.s.), ka thënë lidhur me këtë temë:

“Kush i beson Allahut dhe Ditës së Ahiretit, ose të flasë mirë, ose të heshtë.” (Buhariu, Kitabul-Edeb, 10/373.)

“Nëse një njeri heq dorë nga gjërat e të tjerëve që nuk i takojnë atij, kjo rrjedh si pasojë e mirësisë së islamit të tij.” (Tirmidhiu, Zuhd, 11.)

Një nga mjeshtrit shpirtëror të Anadollit, Junus Emre, e shpjegon në këtë mënyrë se çfarë është të flasësh:

Ka fjalë që pret luftë, ka fjalë që pret kokë, ka fjalë që gjellën e helmuar e bën mjaltë e gjalpë!

Pejgamberi ynë (a.s.), është “shembulli më i mirë” që bën të fitohet lumturia e kësaj bote dhe tjetrës. Jeta e tij e begatë që përkufizohet si “Kuran i gjallë”, është pors një nur që shndrin horizontin e të gjithë besimtarëve të sinqertë. Kësisoj, sahabët fisnikë, në përpjekje për t’i ngjarë atij në të shprehur e sjellur, kanë krijuar shoqërinë e Epokës së Lumtur. Kështu, edhe Miqtë e Zotit të Madhëruar, evlijatë, të cilët kanë ndjekur rigorozisht ata dhe edukatën pejgamberike, kanë parashtruar praktikimin e traditës profetike (sunneti senijje) si lumturinë më të madhe të njeriut.

Mjeshtri Nexhip Fazëlli konstaton në këtë mënyrë:

“A keni dëgjuar ju ndonjëherë të bërtasë e të thërrasë një argjendar? Mallrat e tij të çmueshme bëjnë që ai të mos thërrasë. Shitoësi i domateve dhe i specave bërtet, por argjendari jo. Mbledhësi i gjërave të prishura thërret, por ai i gjërave me vlerë, jo!”

Fjala e bukur është një shenjë e përsosmërisë, e pjekurisë shpirtërore. Sa më shumë që njeriu të jetë bërë një me Kuranin Famëlartë dhe me Traditën Profetike, sa më mirë të jenë shfaqur tek ai ky sistem vlerash hyjnore, aq shumë ka arritur përsosmërinë dhe pjekurinë, aq mirë shprehet.

“Pasha kohën! Me të vërtetë, njeriu është në humbje, përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i këshillojnë njëri-tjetrit të vërtetën e i këshillojnë njëri-tjetrit durimin.” (Asr, 1-3)

Ne lindim në një fenomen të quajtur kohë, por jemi të paaftë edhe për ta përkufizuar atë. Secila prej përkufizimeve të bëra e kap këtë çështje nga një aspekt i saj. Koha është një enigmë që e jetojmë, e ndiejmë, por që nuk mund të themi dot se “është pikërisht kjo”. Ka edhe prej atyre që thonë se është një perceptim jo edhe aq i vërtetë në lidhje me lëvizjet që ndodhin në gjithësi. Gjithashtu, ka edhe prej atyre që thonë se është diçka e krijuar dhe e vërtetë. Cilado që të jetë e vërteta, i sigurt është fakti se njeriu ka një lidhje të detyrueshme me kohën. Si rezultat, edhe përgjegjësinë për ta sistemuar këtë lidhje e ka mbi supet e tij. Jeta e njeriut fiton kuptim në raport me suksesin e këtij të fundit në këtë çështje.

Kurani Fisnik, përveç theksimit që i bën kohës në mënyrë të përgjithshme duke e quajtur (asr), u jep një pozitë qendrore edhe proceseve që e kanë fillimin dhe fundin të caktuar, të cilave ne u themi “vakt”, me anë të emrave të përgjithshëm si vit, muaj, ditë dhe orë që përjetohe brenda saj. Koha, në përgjithësi tregon madhështinë hyjnore në gjithësi, fenomeni vakt që zë vend brenda në kohë luan rol themelor në sistemin që planifikohet t’i japë formë jetës së njeriut. Procesi që ne e quajmë jetë, përjetohe brenda kufijve të konceptit vakt i cili është produkt i kohës. Nga një aspekt, vakti është lënda e papërpunuar që fuqia hyjnore na e ka dhënë amanet për ta shndërruar në “produkt”.

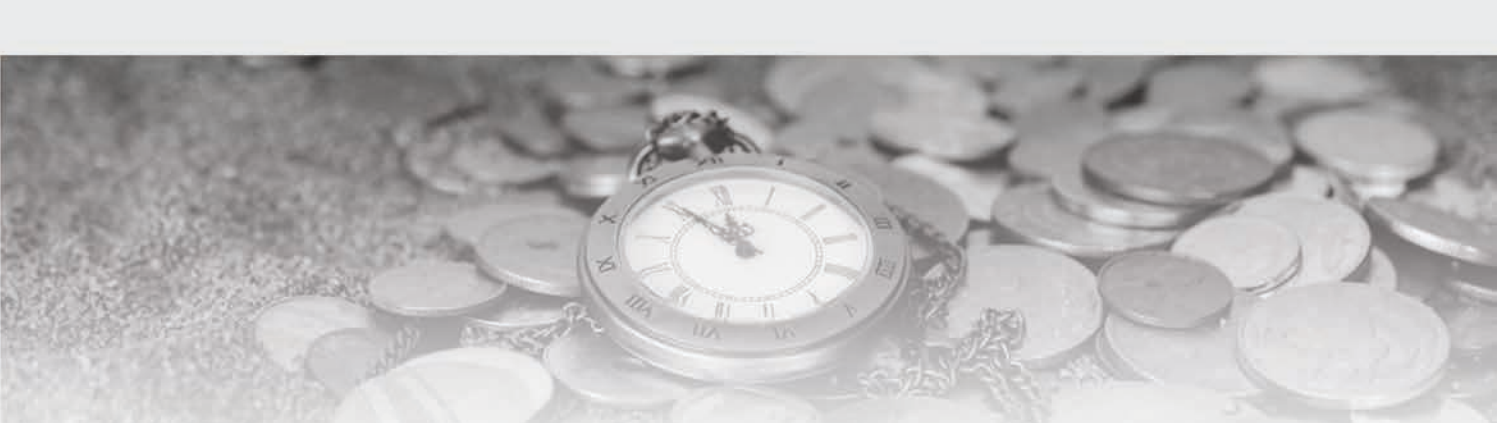
Ndërsa theksi bazë i mesazhit është realizuar me fjalinë: **“Me të vërtetë, njeriu është në humbje.”**, që formon përmbajtjen e ajetit të dytë të sures Asr. Kjo dispozitë është aq shumë e rëndësishme për njeriun dhe e shpreh aq qartë të vërtetën saqë, nëse nuk merret seriozisht dhe nuk veprohet sipas urdhrat të saj, njeriu do të hyjë në një rrugë që nuk ka kthim prapa dhe do të bjerë në një humbje absolute.

Ndërkohë që kjo sure fillon me betim duke synuar që të na tërheqë vëmendjen, edhe fakti se ky betim bëhet mbi asrin/kohën, na tregon se humbja për të cilën njoftohemi ka të bëjë me kohën. Nisur nga shprehja e përgjithshme në fjalinë: **“Me të vërtetë, njeriu është në humbje.”**, kuptojmë se të gjithë do ta përjetojnë këtë fenomen të humbjes absolute, se kjo dispozitë i përfshin të gjitha kohët dhe se ky

është një rregull i pandryshueshëm përveçse për ata që përjashtohen në ajetin e tretë. Ndërsa nga ajo që na tregon ajeti i tretë në kuptimin: **“Përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i këshillojnë njëri-tjetrit të vërtetën e i këshillojnë njëri-tjetrit durimin.”** (Ata nuk janë në humbje.), kuptohet se kjo humbje absolute do të ndodhë duke qëndruar larg besimit të tevhidit dhe duke mos bërë vepra të mira. Në të njëjtën kohë, ajeti fisnik na njofton se vlerësimi i segmentit kohor, i cili është lënë në amanetin tonë me emrin jetë, nëse e përjetojmë në një formë të përshtatshme me vullnetin hyjnor, është rruga e vetme e shpëtimit nga rënia në këtë humbje. Ndërsa veprat e mira, duke filluar që nga veprat e ibadeteve që na mundësojnë të jemi të përshtatshëm për adhurim, formojnë një rreth të gjerë që përfshin aktivitetet, qëndrimet dhe sjelljet konstruktive e produktive të cilat do të na bëjnë harmonikë me jetën, mjedisin dhe shoqërinë. Aftësia për ta administruar kohën është kushti themelor i arritjes së suksesit në rrugën e veprave të mira.

Koha e fiton të vërtetën e saj reale në lidhje me lëvizjet e krijesave në gjithësi. Ndërsa e vërteta e kohës nga aspekti i jetës së njeriut ka një bazë më praktike. Njeriu e sistemon jetën e tij dhe ngjarjet duke i dhënë një formë me ato që bën procesit të kohës në të cilën jeton. Ai do të thotë se e sundon kohën në vartësi me të qenët aktiv dhe influencues në këtë çështje. Këtu qëndron edhe ndryshimi ndërmjet të qenët objekt apo subjekt i kohës. Ngjyra, shija dhe aroma e jetës reflekton qëndrimin tuaj ndaj kësaj bote. Nëse arrini të gjeni një mjedis ku mund të merrni frymë rehat duke i mbrojtur vlerat tuaja, do të thotë që e keni kapur kohën nga thelbi i saj.

Rënia e njeriut në humbje del në pah kur njeriu vazhdon të administrohet nga koha në vend që ai ta administrojë kohën. Një njeri që administrohet nga koha është i privuar nga të kuptuarit e një jete të planifikuar dhe për këtë arsye, bën një jetë jashtë kohës. Ai nuk mund të prodhojë dot. Si rezultat, shndërrohet në kapital të mosprodhimit. Ndërkohë që minutat dhe sekondat konsumohen me shpejtësi në këtë proces, konsumohet edhe vetë njeriu. Për këtë arsye, i konsumohet edhe koha para se t’i

mbarojë afati i jetës. Si rezultat, njeriu kthehet në një të vdekur të gjallë.

Mesazhi themelor në suren Asr jepet nëpërmjet atyre njerëzve që nuk bien në humbje për sa i përket çështjes së marrëdhënieve me kohën. Cilësia themelore e këtyre njerëzve është vlerësimi i proceseve të jetës duke bërë vepra të mira, duke e këshilluar njëri-tjetrin për të drejtën dhe duke i sugjeruar njëri-tjetrit durimin krahas kushtit për të qenë besimtarë. Ndërsa të jetuarit e gjithë jetës pa pasur dijeni për parimet që e bëjnë njeriun rob ndaj Allahut Teala, do të thotë që ta çosh dëm krejt jetën. Në çdo vend ku priset ekuilibri dynja-ahiret, patjetër që fenomeni humbje është i pranishëm në një lloj dimension. Kjo situatë përjetohet kur përpjekja “për ta futur këtë botë në sistem” e bën njeriun t’i harrojë përgatitjet për botën tjetër. Thirrja që Kurani Fisnik i bën njeriut dhe në veçanti besimtarit është që ai të mos bjerë në një kurth të tillë. (Shik. Nur, 36-37.) Lumturinë përfundimtare do ta përjetojnë ata që e kalojnë me bindje ndaj Zotit (xh.sh.), udhëtimin e jetës duke i marrë parasysh parimet hyjnore dhe duke mos rënë në këtë kurth. Në Kuranin Fisnik dhe Sunetin e të Dërguarit të Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, janë dhënë të gjitha detajet se si duhet të përparojmë në këtë udhëtim për të cilin po flasim. Krahas sures Asr, edhe i Dërguari i Allahut, alejhi’s-salam, e ka shpjeguar me shprehje mjaft të qarta e të kuptueshme dobësinë e përgjithshme që përjeton njeriu në çështjen e çuarjes dëm të kohës. Ai (s.a.s.), na ka treguar se shumica e njerëzve janë të mashtruar për sa i përket çështjes së kohës. (Shik. Tirmidhi, Zuhd, 1.)

Jeta që bën një mysliman i mirë shpreh një proces të pashkëputshëm që të shpie te i Gjithëmëshirshmi. Ndërsa ata që do të humbin, përballë do të gjejnë “ato që kanë bërë me duart e tyre”. (Shik. Inshikak, 6.) Në shoqërinë islame ku përjetohet kjo ndjeshmëri, koha është perceptuar si një vlerë që nuk mund të blihet apo shitet, që nuk mund të kursehet dhe që nuk mund t’i jepet dikujt. Pra, koha është perceptuar si vetë jeta. Koha si kapitali i jetës është konsideruar më e rëndësishme se “dirhemët dhe dinarët”. Ndërmjet tipit të njeriut perëndimor që nxiton e shqetësohet për çdo gjë dhe njeriut të Islamit që i mbështetet Zotit (xh.sh.), ka dy ndryshime: Ndërkohë që i pari është kurbani i kohës, i dyti e merr kohën nën administrimin e tij. Ndërkohë që

i pari ka hyrë në një mjedis jetese i shqetësuar me telashin për t’u bërë ballë të gjitha problemeve duke e harruar kohën, i dyti ka shpikur orën si simbol të kursimit të kohës. (Rasim Ezenëren, Nga cila anë duhet ta thyejmë vezën? Botimet Iz, botimi i 4-t, Stamboll 1999, fq. 189.) Megjithëkëtë, kjo tablo për të cilën folëm, në lidhje me myslimanin e ditëve të sotme nuk reflekton gjë tjetër përveçse një gjendje që është burim për mallimi (myslimani i ditëve të sotme nuk e posedon këtë tablo). Myslimani i ditëve të sotme nuk është i aftë për ta mbartur shpirtin e atyre kohëve shembullore që kanë ngelur në të kaluarën. Myslimani i ditëve të sotme po e përjeton në një formë të rëndë dobësinë e administrimit të kohës. Të administrosh kohën dhe të bëhesh subjekt i vullnetit, planit dhe aktiviteteve që do t’u japin drejtim ngjarjeve në vend se të kaplohesh nga rryma e ngjarjeve që ndodhin në kohë, duhet ta nxjerrësh në pah shpirtin e saj me anë të moralit, kulturës, artit dhe ekonomisë. Erozioni i humbjes dhe dëmit që myslimanët po e përjetojnë në këta tre shekujt e fundit, është shenjë e qartë e paaftësisë dhe dobësisë së tyre që kanë ndikuar deri në palcë.

Shembulli më i qartë i dorëzimit ndaj kohës është të pranuarit e saj për zot. Për shkak të kësaj, veten do ta ndjeni të dëshpëruar në dorën e kohës të cilën e shikoni si subjektin e çdo gjëje, çdo gjë do t’ia lini kohës dhe kjo do t’ju pëlqejë. Në të vërtetë, kjo është një arratisje. Pra, është një arratisje e njeriut nga vullneti dhe prestigji i tij. Fakti që arabët e injorancës ia hidhnin kohës fajin për ngjarjet negative që u ndodhnin, mbart damkën e kësaj arratisjeje. (Shik. Muslim, Kitabu’l-elfaz mineddehri ve gajriha, 1.) Ndërsa sahabët e të Dërguarit të Allahut (s.a.s.), sikundër kësaj, përpjekeshin për ta vlerësuar kohën me vetëdijen që u jepte surja Asr. Ndërsa kur ndahehin nga njëri-tjetri, këndonin sures Asr më qëllim për t’ia kujtuar njëri-tjetrit këto parime. (Taberani, Evsat, Nr: 5124.)

Edhe ne duhet ta sundojmë rrjedhën e jetës duke prodhuar vlera nën prijësinë e Kuranit Fisnik e të Sunetit të të Dërguarit të Allahut dhe nën udhëheqjen e shëmbëlltyrës së sahabëve të nderuar. Ajo që synojmë me vlerën, në kuptimin më të gjerë të saj, është çdo lloj pune e dobishme, materiale apo shpirtërore qoftë ajo, që do ta mbrojë njeriun për të mos rënë në regres dhe kthim prapa.

KANCERI I SHPIRTIT EGOIZMI DHE MENDJEMADHËSIA

MIU MENDJEMADH

Një mi i vogël e kishte kapur për kapistre një deve të madhe dhe po ecte duke u mbajtur mendjemadh e duke u mburrur. Ndërkohë që deveja shkante pas tij gjatë gjithë rrugës për shkak të natyrës së saj të butë, miu në vend që ta shikonte pozitën e tij, mburrej duke thënë:

“Sa trim i madh që paskam qenë! Paskam qenë një trim që mund t’i tërheq edhe devetë!”

Ec e ec, arritën buzë një lumi. Kur miu e pa lumin, ngriu në vend ndërsa mburrej. Deveja, e cila ishte e vetëdijshme për mendjemadhësinë e miut, i tha me një sjellje të rrallë:

“O ti që më shoqërove nëpër male dhe lëndina! Përse ndalove? Ec përpara dhe shfaq trimërinë tënde duke hyrë në lum. A nuk je udhërrëfyesi im? A të ka hije që të habitesh dhe të ngelësh në mes të rrugës?”

Miu u turpërua dhe u përgjigj duke belbëzuar:

“Shok! Ky lum paska shumë ujë dhe qenka mjaft i thellë. Kam frikë në mos mbytem.”

Deveja hyri në ujë dhe i tha:

“O mi i verbër! Uji qenka deri në gjunjë. Andaj nuk ka nevojë të kesh frikë!”

Miu i dëshpëruar dhe i turpëruar vazhdoi:

“O deve e zgjuar! Ky lum për ty është si milingo-në, ndërsa për mua është si ezhdërha, sepse gjunjët kanë ndryshim nga njëri-tjetri. Gjunjët e mi i arrijnë gjunjët e tua vetëm nëse u vendos edhe njëqind palë gjunjë të tjerë.”

Nisur nga kjo, deveja e mençur i dha miut këtë këshillë:

“Atëherë mos tento të sillesh i paedukatë duke u kapluar nga mburrja dhe mendjemadhësia! Mos e kalo cakun! Mos u mbaj si i madh duke u mashtruar nga toleranca ime ndaj asaj që bëre, sepse Allahu nuk i do ata që mbahen të mëdhenj!..”

Tani shko dhe matu me minj që janë sa ti!”

Miu, që tashmë e kuptoi mirë të vërtetën dhe që po i vinte turp, iu përgjërua devesë:

“Jam penduar dhe jam bërë pishman. Për hir të Allahut më kalo nga ky ujë vrasës dhe mbytës!”

Për shkak të këtij përgjërimi, deveja ndjeu dhembshuri për miun dhe e mëshiroi:

“Eja dhe hip mbi gungën time dhe qëndro aty! Kalimi në këtë ujë apo mbartja e të tjerëve është puna ime, sepse detyra ime është që t’u shërbej qindra mijërave të dobëtëve si ti.” Pastaj e kaloi miu në anën tjetër të lumit.

Miu në këtë histori është simboli i një njeriu që tenton të bëjë punë të paarritshme për atë, që e shikon veten më lart se të tjerët dhe që mburret. Ndërsa deveja simbolizon njeriun durimtar, me përvojë, të mençur dhe të përsosur.

SËMUNDJA E IBLISIT

“Iblisi në fillim ishte i famshëm ndërmjet engjëjve. Andaj filloi ta shikonte veten si më të lartë. Për shkak të kësaj, u kaplua nga mburrja dhe nuk e kuptoi madhështinë e urdhrit të Allahut Teala. Në këtë mënyrë, e përçmoi Ademin, alejhi’s-salam. Andaj edhe përfundoi i poshtëruar...”

Allahu i Lartësuar i tha Iblisit: “Bëji sexhde Ademit!” Ndërsa ai, për shkak të mendjemadhësisë që kishte, tentoi ta kundërshtonte Allahun me mendjen

që ia kishte dhënë vetë Allahu. Kështu që bëri një kundërshtim të pakuptimtë duke thënë: “Unë jam më i lartë se ai. Unë jam krijuar nga zjarri, ndërsa ai është krijuar nga dheu.”

Ndërkohë Allahu Teala i pati thënë: “Bëji sexhde!” Pra, nuk e pati pyetur nëse ai apo njeriu ishte më i lartë. Gjithashtu, nuk e pati pyetur nëse zjarri apo dheu është më i lartë.

Në vend që Iblisi të pendohej dhe të bëhej pishman për këtë kundërshtim që shfaqti kundrejt Zotit (xh.sh.), vazhdoi ta mbronte fajin e tij me këmbëngulje për shkak të mburrjes prej fodulli që kishte. Për shkak të kësaj mendjemadhësie, mori zemërimin hyjnor dhe xhehenemin e përhershëm.

Mevlana thotë:

“Dije se bakri nuk e di pozitën e tij pa u bërë flori. Edhe zemra nuk i shikon gabimet dhe nuk e kupton inferioritetin e saj pa arritur pjekurinë shpirtërore.

O zemër! Shpëto nga gro-pa e mendjemadhësisë dhe e mburrjes së nefsit, shërbeji një eliksiri që mund të të shndërrojë në xhevahir siç veproi bakri dhe bëhu flori! Shërbeji të dashurit që i ka rrethuar zemrat!..”

“Këta të dashur janë njerëzit e përshpirtshmërisë. (Janë miqtë e Allahut që kanë zemër të pastër.)”

Kur njeriu arrin epërsi të përkohshme si fuqi, pasuri, dije dhe pozitë, mund të kaplohet nga sëmundja e pëlqimit të vetes. Mënyra për të shpëtuar nga kjo është pastrimi i nefsit. Njeriu arrin ta zgjedhë këtë duke medituar dobësinë e tij, duke u bërë modest, duke e mësuar se të gjitha mirësitë që posedon janë nga Allahu Teala dhe duke e falënderuar Allahun për to.

Besimi i tevhidit assesi nuk e pranon ortakëri-

në, sepse Allahu i Lartësuar ia ka caktuar Qenies së Tij atributin e madhështisë. Ai nuk pranon si ortak asnjë prej krijesave në këtë atribut të lartë. Mendjemadhësia është një poshtërsi që i ka rrënjët në xhehenem. Ndërkohë, njerëzit mendjemëdhenj poshtërohen edhe në këtë botë. Ndërsa në ahiret, edhe një pjesë e vogël sa grimca prej mendjemadhësisë që mund të gjendet në zemër, e rrokullis njeriun në xhehenem.

Historia është e mbushur me shembujt e kësaj të vërtete:

A nuk e ke parë Ebrehenë?

Kjo ngjarje ndodhi pak para se të lindte i Dërguari i Allahut (a.s.). Ebrehe doli nga Jemëni me mendjemadhësi dhe mburrje. Qëllimi i tij ishte të shkatërronte Qabenë e Shenjtë. Përballë ushtrisë së tij, të cilën e kishte fortifikuar me elefantë që zinin vendet e tankeve në atë kohë, nuk kishte ndonjë ushtri tjetër që të bënte rezistencë. Ndërkohë që po përparonte me mendjemadhësi drejt qëllimit të tij, Allahu i Lartësuar e shndërroi atë dhe ushtrinë e tij në gjethe të mbjellash të përtypura. Ata nuk i shkatërrroi me luanë, tigra, gjarpërinj dhe akrepa, por me gurë që i hodhën zogjtë harabela shumë të vegjël. Ebrehenë nuk e shkatërroi as në Mekë dhe pranë Qabesë. Për këtë arsye, Ebrehe u kthye i plagosur dhe i nënçmuar në vendin e tij nga e cili kishte ardhur dhe pastaj vdiq pasi u poshtërua ndaj njerëzve të tij. Këtë ngjarje e ka transmetuar vetë Kurani Fisnik duke u shprehur:

“A nuk e ke parë?” “A nuk meditove për të marrë mësim?”

Edhe fundi i Faraonit dhe i Nemrudit nuk ka qenë i ndryshëm. Faraoni, i cili pandehte se ishte zot, u mbyt në detin e kuq ndërkohë që po i ndiqte për

*Kur njeriu
arrin epërsi të
përkohshme si fuqi,
pasuri, dije dhe pozitë,
mund të kaplohet
nga sëmundja
e pëlqimit të vetes.
Mënyra
për të shpëtuar
nga kjo është
pastrimi
i nefsit.*

t'i shkatërruar Musain që e nënçmonte dhe çifutët që i shikonte si skllëvër.

Ndërsa Nemrudi mendjemadh, i cili e mohonte profetësinë e Ibrahimit dhe shfaqti paturpësinë për të thënë: “Unë i vdes dhe i ringjall njerëzit!”, u mposht nga një mizë topalle.

Mevlana thotë:

“O ti që e dobëson xhevahirin e besimit për shkak të ushqimit! O ti që e shet thesarin për një elb! Nemrudi nuk ia nënshtroi zemrën Ibrahimir, por shpirtin ia dorëzoi një grerëze.”

Ndërsa Musai dhe Ibrahim, të cilët ishin të mbrojtur nga mendjemadhësia, i kërkuan mbrojtje dhe ndihmë Allahut Teala. Kështu, u lartësuan dhe ia dolën mbanë me ndihmën e Allahut (xh.sh.). Ata ishin mirënjohës ndaj Allahut Teala për fitoren që ua dha. Andaj kaluan në histori jo me humbje, por me mirësi.

Edhe në kohët e afërta ka plot shembuj për shkatërrimin që Allahu i Madhëruar u ka bërë atyre që mburren dhe mbahen mendjemëdhenj:

PËRSËRITJA E SHKATËRRIMIT

Për shembull, për anijen madhështore të quajtur “Titanic” që u bë për ta kaluar oqeanin në vitin 1912, nga çoroditja e mburrjes dhe mendjemadhësisë u tha: “Këtë anije nuk mund të fundosë asnjë forcë!” Por që në udhëtimin e parë, anija u përplas me një ajsberg dhe u fundos në thellësitë e oqeanit.

Përsëri në vitin 1986, raketa kozmike e quajtur “Challenger” domethënë “Sfiduesja”, të cilën dëshironin ta hidhnin në hapësirë, shpërtheu dhe u bë copa-copa në qiell vetëm 73 sekonda pas hedhjes.

Njëra prej shfaqjeve më të shëmtuara të mendjemadhësisë është mburrja kundrejt atyre që thonë të vërtetën. Edhe Ebu Xhehli dhe ndihmësit e tij vepruan si Faraoni dhe Nemrudi. Kështu që nuk i besuan të Dërguarit të Allahut, (a.s.), i cili u solli të vërtetat, për shkak të mendjemadhësisë së tyre. Fakti që myslimanët e parë përbëheshin nga të varfrit, skamnorët, robërit dhe njerëzit e dobët, ua shtoi edhe më shumë mendjemadhësinë atyre.

Mendjemadhësia: Fatkeqësia më e madhe

Të mjerët si Ebu Xhehli, Ebu Lehebi dhe Umejje bin Halefi, në të vërtetë, patën fatin të lindnin në epokën e lumturisë dhe të ishin bashkëkohës të të Dërguarit të Allahut (a.s.), por mendjemadhësia e tyre i privoi ata nga virtyti për t'u bërë sahabë. Në këtë mënyrë, i bëri prej armiqve të shkatërruar të Islamit.

Për këtë arsye, njerëzit e urtë kanë thënë:

“Këta tre njerëz nuk mund të bëhen miq të Allahut: Mendjemadhi, koprraci dhe budallai.”

Edhe Ebu'l-Hasan Harakani ka thënë:

“Fitnen që e nxjerrin në fe këta dy njerëz, nuk mund ta nxjerrë as shejtani. (Andaj qëndroni larg tyre!)”

1. Dijetari i mposhtur nga lakmia ndaj kësaj bote,

2. Mistiku i papjekur që jeton i vetëm dhe larg urdhrave të Kuranit e Sunetit (i cili prish në vend se të rregullojë me veprat që bën!)”

Përgjatë gjithë historisë nuk kanë munguar njerëzit që i kanë luftuar miqtë e Allahut dhe dijetarët e sinqertë dhe që i kanë parë më poshtë se veten tyre. Mevlana thotë:

“Fillimi i mendjemadhësisë dhe mburrjes nis nga dëshirat e ndryshme vetjake dhe veçanërisht nga dashuria e tepërt që ndjehet kundrejt interesave të kësaj bote dhe pasurisë së madhe si asaj të Karunit. Nëse këto dëshira ekstreme vendosen, mblidhen dhe hedhin rrënjë në zemër, arrijnë ta bëjnë këtë për shkak të dobësisë së nefsit.”

Njeriu e ka kusht që ta njohë veten, në mënyrë që ta perceptojë nevojën, dobësinë dhe të qenët asgjë të ekzistencës së tij kundrejt fuqisë hyjnore. Ky është edhe njëri prej kuptimeve të vërtetës: “Ai që e njeh veten, e njeh edhe Zotin.”

I Dërguari i Allahut, (a.s.), i cili ishte në kulmin e “marifetullahut / njohjes së Zotit”, asnjëherë nuk lavdërohej. Por kur e kishte të detyrueshme për t'i shprehur cilësitë që i përkisnin atij, i konsideronte ato si mirësi që ia kishte dhënë Allahu Teala dhe shfaqte një modesti madhështore duke thënë: “La fahre / Nuk ka lavdërim!” (Tirmidhi, Menakib, 1; Ibn Maxhe, Zuhd, 37; Ahmed, I, 5, 281.)

Mevlana thotë kështu:

“Nefsi është bërë si Faraoni nga lavdërimet e tepëruara. Andaj bëhu modest dhe mos u mburr! Sa të kesh mundësi, bëhu rob, por jo sulltan!”

Në këtë histori mund ta shohim qartë se sa e rëndësishme është modestia dhe vetëdija e të qenët asgjë:

“Ene! Ene!”

Sahabi i nderuar, Xhabiri, (r.a.) , thotë:

Një ditë shkova te i Dërguari i Allahut, (a.s.) dhe trokita në derë. Pejgamberi (a.s.), pyeti:

“Kush është?” Unë iu përgjigja:

“Jam unë!”

Nisur nga kjo, i Dërguari i Allahut, (a.s.), tha:
“Unë, unë! (Ashtu ë?)” Mesa duket, nuk i pëlqeu përgjigja ime. (Buhari, Isti’zan, 17.)

Mevlana i shpjegon kështu me gjuhën e zemrës urtësitë që gjenden në hadithin fisnik të mësipërm:

“Dikush shkoi dhe trokiti në derën e mikut. Miku i tha nga brenda:

-O njeriu besnik, kush je?

Ai që trokiti në derë u përgjigj:

-Jam unë. Miku ia ktheu:

-Atëherë shko! Akoma nuk ka ardhur koha që të hysh brenda. Njeriu i papjekur nuk ka vend në sofrën e mirësive të tilla shpirtërore.”

Çfarë mund ta pjekë tjetër njeriun e papjekur përveç zjarrit të ndarjes dhe largimit? Çfarë mund ta shpëtojë atë nga hipokrizia dhe dyfytërsia? Edhe ai njeriu i shkretë u largua nga dera dhe mori rrugët përgjatë një viti të tërë. Kështu që u dogj dhe u përvëlua nga ndarja me mikun e tij. Ky i dashur i djegur, u kthye dhe erdhi duke u pjekur nga zjarri i ndarjes. Kështu që filloi përsëri të ecte rreth e rrotull shtëpisë së mikut të tij. Ai i ra ngadalë hallkës së derës duke bërë shumë kujdes dhe duke shfaqur edukatë të lartë, në mënyrë që të mos i dilte nga goja ndonjë fjalë që mund ta lëndonte mikun e tij. Miku i tha nga brenda:

“Kush është ai që troket në derë?”

Ai iu përgjigj:

“O ti që ke marrë zemrën time! Ti je ai që ndodhet edhe te dera.”

Miku i tij i tha:

“Meqë tani ti je unë, atëherë hyr brenda o ti që je unë dhe që je prej meje! Kjo shtëpi është e ngushtë. Këtu nuk ka vend që t'i nxërë dy unë. Nëse peri që do të hyjë në vrimën e gjilpërës ndahet, domethënë, nëse maja i bëhet fije-fije, nuk mund të hyjë në vrimën e gjilpërës. Meqë ti je i vetëm dhe një, eja dhe hyr në vrimën e kësaj gjilpëre!”

Ky shpjegim e nxjerr qartë në pah se si e pengon

mendjemadhësia njeriun për t'u bërë mik i Allahut Teala.

Mevlana vazhdon:

“O ti që e ka mposhtur egon që ke në nefsin tënd! Eja dhe hyr brenda! Ti tashmë nuk je e kundërta e trëndafililit si ferrat në bahçe! Ti tani je prijësi i trëndafilave!

Lum për atë njeri që e përçmon nefsin! Ndërsa mjerë për atë njeri që e sheh veten të lartë!

Këtë dije mirë se, mendjemadhësia dhe vetëpëlqimi janë një helm shkatërrues. Budallenjtë e ndjejnë veten të mençur ngaqë janë dehur nga vera e këtij helmi. Nëse ndonjë i mjerë pi nga ky eliksir i helmuar, e tund kokën për një çast i gëzuar. E tund kokën, por pas pak i jep lamtumirën humanizmit dhe poshtërohet.

O ti njeri që e ke mendjen në kokë! Dije mirë këtë se, shpata pret qafën e atij që ngre kokën. Ndërsa hija është shtruar dhe është bërë njësh me tokën. Ngaqë nuk ka kokë dhe trup, është e pamundur të plagoset dhe të pritët.

O ti njeri që ke devijuar nga e drejta! Të mbahesh i madh dhe të kaplosh nga mendjemadhësia, mburrja dhe vetëpëlqimi, është sikur të vendosësh zjarr mbi dru. Atëherë, si mund të shkosh te një zjarr i tillë dhe ta hedh vetën në të?

Shiko me kujdes dhe vënia gishtin kokës! A janë gjuajtur ndonjëherë nga shigjetat hijet që janë njësh me tokën? Ndërsa njeriu që e ngre kokën nga toka, që shfaqet si trim dhe që mburret, gjuhet nga shigjetat. Ngaqë nuk ka asnjë rrugëzgjdhje tjetër, shigjetat e shpojnë dhe e shkatërrojnë vazhdimisht atë.”

Allahu i Lartësuar na mbrojt të gjithëve nga mendjemadhësia, mburrja, egoizmi dhe vetëpëlqimi! Të gjithëve na bëftë prej robërve të Tij modestë dhe të pjekur që i kërkojnë mbrojtje Atij duke e perceptuar të qenët asgjë, që e njohin Atë duke e njohur veten dhe që ecin me modesti nëpër tokë!

Amin!..

*O ti njeri që ke devijuar nga e drejta!
Të mbahesh i madh dhe të kaplosh nga mendjemadhësia, mburrja dhe vetëpëlqimi, është sikur të vendosësh zjarr mbi dru. Atëherë, si mund të shkosh te një zjarr i tillë dhe ta hedh vetën në të?*

PËRFUNDIMI I NJË ARMIKU TË FESË

— Irfan Ēztyrk —

Një ditë, armiku i përbetuar i fesë dhe i të Dërguarit të Allahut (a.s.), Ebu Xhehli bërtiti ndërmjet shokëve të tij: “Nëse do ta shoh atë duke falur namaz, do t’ia shtyp kokën!”

Në njërën prej ditëve në vazhdim, Ebu Xhehli e pa të Dërguarin e Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, duke falur namaz në Haremin Sherif. Menjëherë shkoi të Krenaria e Gjithësisë, i Dërguari i Allahut (a.s.), për ta mbajtur fjalën që kishte dhënë, por befasisht iu zverdh fytyra dhe u kaplua nga një frikë e madhe. Për këtë arsye, u kthye pas dhe filloi të ikte me vrap. Shokët e tij e pyetën Ebu Xhehlin për shkakun që e bëri të ikte në atë mënyrë. Ndërsa Ebu Xhehli iu përgjigj atyre i frikësuar dhe i shqetësuar:

“Kur iu afrova atij, papritur përpara më doli një deve e tërbuar. Jo! Për Zotin, deri më tani nuk kam parë ndonjëherë një deve kaq të frikshme si ajo! Ajo pothuajse do të më gëlltiste!” (Ibn Hisham, I, 318; Ibn Kethir, el-Bidaje, III, 92-93.)

Ebu Xhehli pati dëshmuar shumë prej mrekullive të atilla. Pati dëshmuar, por nuk e pohoi dot se i Dërguari i Allahut, alejhi’s-selam, ishte një peygamber i vërtetë dhe i dërguar nga Allahu Teala, ngaqë i ishin verbuar sytë e zemrës. Ebu

Xhehli e pranoi të Dërguarin e Allahut (a.s.), vetëm si biri i Abdullahut nga Beni Hashimët dhe si jetimin e Ebu Talibit. Ai insistoi gjithmonë për ta parë si të tillë. Për shkak të këtij mendimi dhe opinionit të gabuar të tij, u bë mësim për të gjithë botën, u privua nga mëshira hyjnore dhe u zhyt në xhehenem. Për këtë arsye, Zoti i botëve thotë në Kuranin Fisnik:

“Edhe sikur t’i thërrasësh në rrugë të drejtë, ata nuk do të dëgjojnë! Ty të duket sikur të vështrojnë, por ata nuk shohin.” (A’raf, 198) Po t’i hapnin sytë Ebu Xhehli me shokët e tij dhe të kishin fatin ta shihnin të vërtetën, emrat e tyre do të përmendeshin duke thënë “radijallahu anhu” siç përmenden emrat e sahabëve të nderuar. Po ashtu, do të fitonin lumturinë dhe prehjen e përjetshme.

O vëlla! Humbja e atyre që nuk i kanë besuar, që nuk i janë bindur dhe që ia kanë kthyer kurrizin të Dërguarit të Allahut (a.s.), duke e privuar veten nga nderi dhe krenaria për të qenë sahab dhe umet i tij, është e qartë. Ata që i besojnë atij njeriut që u dërgua si mëshirë për botët, siç kanë gjetur krenarinë në këtë botë të përkohshme, do të jenë të nderuar edhe në botën e përhershme. Ndërsa ata që nuk i besojnë dhe nuk i binden të

Dërguarit të Allahut (a.s.), siç poshtërohen në këtë botë, edhe në ahiret nuk do të shpëtojnë dot nga poshtërimi dhe përçmimi i njëjtë.

Ebu Bekri, (a.s.) dhe Ebu Xhehli jetuan në të njëjtën kohë. Ebu Bekri (r.a.), u bë njeriu më i virtytshëm i njerëzisë pas pejgamberëve. Ndërsa Ebu Xhehli u bë ndër njerëzit më të ulët që janë më poshtë se kafshët.

Njëri pa, ndërsa tjetri i mbylli sytë. Sytë e kokës së Ebu Xhehlit ishin të hapur, ndërsa syri i zemrës së tij ishte i verbër. Për këtë arsye, Ebu Xhehli nuk e pa dot të vërtetën dhe nuk i besoi të Dërguarit të Allahut (a.s.). Po ashtu, ngaqë i kishte veshët të shurdhër, nuk e dëgjoi fjalën e Zotit (xh.xh.) dhe nuk e mposhti dot nefsini emmare të tij. Ai asnjëherë nuk u ngop me lakminë dhe ambicien ndaj kësaj bote. Ebu Xhehli nuk e mposhti dot mendjemadhësinë dhe smirën e tij. Për shkak se ishte i tillë, të vërtetat dhe mrekullitë që i pa nuk e shpëtuan dot nga humnera e mohimit dhe këmbënguljes.

Ebu Xhehli i mbylli sytë ndaj të vërtetës dhe pa vetëm pasurinë dhe interesin. Ai nuk e dëgjoi fjalën e Zotit (xh.xh.) dhe preferoi të thirrej si kryetari i qafirëve. Por ja që pasuria, paratë, udhëheqja dhe politika tradhtarë e tij nuk i bëri dot asnjë dobi. Për këtë arsye, tërhoqi zemërimin e Allahut Teala dhe meritoi xhehenemin bashkë me shokët e tij që e pasuan.

Ebu Xhehli u poshtërua që në këtë botë, mendjemadhësia e shkatërroi atë dhe ai ra për tokë në Luftën e Bedrit. Abdurrahmani, (a.s.), i cili ishte prej të parëve të sahabëve të nderuar dhe prej atyre që u përgëzuan me xhenet që në këtë botë, e tregon kështu shkatërrimin e faraonit të këtij umeti:

Në Luftën e Bedrit gjendesha ndërmjet dy djelmoshave. Këta dy djelmoshat dukeshin kaq të rinj, të dobët dhe pa përvojë, saqë thashë me vete: “Ah sikur të gjendesha ndërmjet dy luftëtarëve më të fuqishëm, në mënyrë që të korrja fitore më të madhe!” Ndërkohë që po mendoja kështu, njëri prej tyre m’u afrua dhe më pyeti me edukatë:

-Xhaxha, a mekas jeni ju?

-Po!..

-A e njihni të mallkuarin që quhet Ebu Xhehli?

-Sigurisht që e njoh, por çfarë keni ju që s’merrni dhe s’jepni me Ebu Xhehlin?

-Kemi dëgjuar se ai tradhtar e ka torturuar dhe e ka bërë të vuajë shumë të Dërguarin e Allahut, alejhi’s-salam. Madje kemi dëgjuar se ka thënë: “Nëse do më dalë përballë Muhamedi, do ta sulmoj dhe do ta shtrëngoj aq fort saqë nuk do na ndajnë dot pa vdekur njëri prej nesh. Atë do ta mbys me duart e mia.” Ne do t’i kërkojmë hesap për të gjitha këto dhe do t’ia thyejmë duart e këmbët me të cilat dëshiron të mbysë të

Dërguarin e Allahut (a.s.).

Mua më gëzuan shumë trimëria dhe guximi i këtyre dy djelmoshave, veçanërisht respekti dhe dashuria që kishin ndaj Krenarisë së Gjithësisë, Pejgamberit (a.s.) dhe besnikëria e madhe që kishin ndaj kauzës së Islamit. Në të vërtetë e dija se sa luftëtar i fortë dhe me përvojë ishte Ebu Xhehli dhe se si e mbronin politeistët atë. Për këtë arsye, dukej shumë qartë se sa e vështirë do të ishte për ata dy djelmoshat që të ndesheshin me Ebu Xhehlin. Por trimëria dhe përpjekja e tyre më dhanë besim. Nisur nga kjo, në ato momente, rastësisht pashë Ebu Xhehlin që kishte hipur në deve dhe po përpiquej t’u jepte kurajë politeistëve mekas. Dy djelmoshave u thashë:

“Ja ku është! Armiku i fesë dhe i të Dërguarit të Allahut (a.s.), që po e kërkon, Ebu Xhehli i mallkuar është ky burrë.”

Dy djelmoshat menjëherë e sulmuan Ebu Xhehlin si një skifter që hidhet mbi gjahun e tij. Rrethin e rojeve të tij e ndanë sikur t’u binte rrufeja, e rrëzuan të mallkuarin nga deveja, i hipën sipër dhe ia prenë këmbët me shpatat e tyre. (Shik. Buhari, Megazi, 10; Muslim, Xhihad, 42.)

Ndërsa biri i Ebu Xhehlit, Ikrime ia preu krahun njërit prej atyre dy luftëtarëve. Ky luftëtar e mbajti me këmbë krahun e tij që lëkundej dhe që dukej qartë se po i shkaktonte mjaft dhimbje,

O VËLLA! HUMBJA
E ATYRE QË NUK I KANË
BESUAR, QË NUK I JANË BINDUR
DHE QË IA KANË KTHYER KURRIZIN
TË DËRGUARIT TË ALLAHUT (A.S.),
DUKE E PRIVUAR VETEN NGA NDERI
DHE KRENARIA PËR TË QENË SAHAB
DHE UMET I TIJ, ËSHTË E QARTË. ATA
QË I BESOJNË ATIJ NJERIUT QË U
DËRGUA SI MËSHIRË PËR BOTËT, SIÇ
KANË GJETUR KRENARINË NË KËTË
BOTË TË PËRKOHSHME, DO TË JENË
TË NDERUAR EDHE NË BOTËN
E PËRHERSHME.

e këputi me shpatë dhe e hodhi mënjanë. (Shik. Ibn Hisham, II, 275-276.)

Ebu Xhehli, edhe pse e kuptoj se kishte marrë fund puna e tij dhe e pa se mohimi i fesë e inati e kishin poshtëruar deri në atë masë, u mërzi shumë ngaqë ata të cilët e vranë ishin medinas. Mendjemadhësia dhe mburrja e tij nuk e pranoin dot të vërtetën se ai u vra nga dy luftëtarë të atij vendi të bekuar të cilët i përçmonte duke i quajtur “bujq”. Për këtë arsye, edhe kur po përpëlitej në dhimbjet e tmerrshme, murmuriste duke thënë: “Ah sikur të më kishte vrarë dikush tjetër përveç këtyre dy bujqve.”

Pikërisht në ato momente, i Dërguari i Allahut (a.s.), kishte thënë: “*Vallë, çfarë po bën tani Ebu Xhehli? Kush mund të shkojë dhe të na sjellë lajm nga ai?*” Nisur nga kjo, Abdullah ibn Mes’udi (r.a.), menjëherë vrapoi drejt vendit ku Ebu Xhehli i mallkuar po përpëlitej prej dhimbjeve. Ebu Xhehli po jepte shpirt. Ibn Mes’udi (r.a.), e kapi për mjekre, ia vuri këmbën në fyt dhe e pyeti:

“O Ebu Xhehl! A ti je?”

Ebu Xhehli mendjemadh dhe mburravec akoma nuk ishte mbushur me mend. Për këtë arsye, i tha:

“O bari delesh! Ke hipur në një vend shumë të lartë, por sidoqoftë më trego: A ne kemi fituar apo ju?”

Ibn Mes’udi, (a.s.), ulëriti: “Falënderimet dhe lavdërimet qofshin për Allahun e Madhëruar që

përsëri triumfi dhe fitorja janë të Islamit siç ndodh në çdo kohë dhe vend.”

Ebu Xhehli u trondit dhe tha duke rënkuar:

“I thuaj Muhamedit se deri më sot kam jetuar si armik i tij. Edhe tani që po shkoj në botën tjetër, po shkoj si një armik i tij edhe më i përbetuar.”

Ibn Mes’udi (r.a.), nuk e lejoi të mallkuarin që të fliste më tepër. Prandaj ia preu kokën, e solli te i Dërguari i Allahut (a.s.) dhe e hodhi në tokë.

I Dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të, tha i lumtur: “O armik i Allahut! Falënderimet dhe lavdërimet qofshin për Allahun, Subhanehu ve Teala, që të poshtëroi dhe të bëri rezil më në fund!”

Ai qafiri mendjemadh dhe inatçi, i cili e shikonte veten më të lartë se bujqit e fshatarët duke i besuar pasurisë dhe udhëheqjes së vet dhe i cili e përçmonte popullin e Medines që e mbante të Dërguarin e Allahut (a.s.), si kurorë mbi kokë, më së fundi e mori plagën e vdekjes nga populli i Medinës që nuk e donte, pra, nga shpatat e dy të rinjve të dobët e pa përvojë. Pastaj koka iu pre nga Ibn Mes’udi (r.a.), i cili ishte prej sahabëve më të dobët e të pafuqishëm dhe që ai qafiri e përçmonte duke i thënë “bari”.

Allahu i Lartësuar na mbrojtë të gjithëve nga e keqja e Ebu Xhehlave të ditëve të sotme! Amin!..

SI TË PARANDALOJMË SHQETËSIMET PSIKOLOGJIKE?

— Ajnur Tutkun —

Sipas një studimi të botuar në sitin e Psychology Today; statistikat tregojnë se, 9 % e fëmijëve të periudhës së shkollës në ShBA, janë diagnostikuar me mungesë vëmendjeje dhe hiperaktivitet (DEHB) dhe përdorin ilaç për një shqetësim të tillë. Kjo përqindje në Francë është vetëm 5 %. Kjo situatë ka tërhequr vëmendjen e një terapistit të lojërave të fëmijëve dhe ka nisur të analizojë shkaqet. Si përfundim, del një tabelë mjaft interesante: Qëndrimet e prindërve në ShBA dhe Francë janë shumë të ndryshme me njëra – tjetrën!

Prindërit në Francë, që në lindje, fëmijëve u vizatojnë një kornizë dhe fëmijët janë të detyruar të respektojnë këtë kornizë. Për shembull, që nga muaji i katërt ia stabilizojnë gjumin, pasi ia kanë plotësuar të gjitha nevojat, edhe sikur fëmija të qajë nuk e marrin në prehër. Sërish pas një moshe të caktuar, vendosin rregullin e ngrënies së katër vakteve në ditë dhe ndërmjet vakteve nuk lejojnë që të mësohet duke ngrënë lloje të ndryshme të patinave apo çokollatave. Kurse në ShBA kjo situatë nuk funksionon aq me kontroll; kurdo që fëmijët mund të dëshirojnë ata mund të ushqehen.

“Ndoshta, -vijojnë studiuesit, fëmijët bashkë me kornizat që u vizatohen; mësojnë të presin edhe të

kontrollojnë veten, si dhe ngaqë nuk konsumojnë produkte me shumëpërbërës nuk rritet hiperaktiviteti i tyre.” Pasi, sipas një studimi të bërë, hiperaktiviteti rritet nëse konsumohen ushqime që kanë përbërës me emulgatorë me një numër të caktuar!

Sërish në Francë, prindërit fëmijëve u vendosin caqe. Caqet shërbejnë që fëmijët të ndihen të sigurt dhe të lumtur. Fëmijët i besojnë më shumë atyre prindërve që u vendosin kufij për të mirën e jetës së tyre, sesa atyre që u realizojnë çdo dëshirë që ata duan. Sekretin e të qenit “i sigurt dhe i lumtur” është tek kufijtë që vendosen.

Fëmijëve duhet thënë “Jo!”, por me kusht që të tregohesh i drejtë, pasi ky gjest është pjesë e pandashme e edukimit të fëmijës.

Duke dëgjuar fëmijët fjalën “Jo!”, shpëtojnë nga “trysnia e dëshirave”. Kur është e nevojshme duhet rënë edhe ndonjë shpullë prapancës së fëmijës dhe kjo gjë në Francë nuk konsiderohet “dhunë ndaj fëmijës”.

“Shkurtimisht, -thotë studiuesi, është e caktuar hierarkia në familje në Francë; prindërit janë lart, kurse poshtë janë fëmijët. Kurse në ShBA kjo hierarki është në të kundërt; fëmijët janë të lirë në

maksimum, kurse prindërit janë nën urdhrat e tyre. Ndaj dhe fëmijët në ShBA nuk e mësojnë dot që të vegjël të kontrollojnë veten dhe kur fillojnë shkollën bëhen pre e diagnostifikimeve të gabuara me një përqindje prej 9%.

Dallimi mes dy metodave të edukimit të fëmijës në dy shtetet ka bërë që të shikohen me skepticizëm të gjithë diagnostifikimet psikiatrike në ndikim deri në 50%. Ashtu sikurse ndodh me edukimin e fëmijës, kur e trajtojmë si të tërë, edhe në edukimin e njeriut shqetësimet e sotme psikologjike kanë fuqinë që t'i pakësojë së paku 50%. Ashtu sikurse nuk i ka bërë mirë fëmijëve në ShBA kaq liri e tepruar, as të rriturve në mbarë botën nuk i ka bërë një liri e tillë. Një metodë edukimi që kur nevojitet i jep vlerën e merituar njeriut dhe kur nevojitet menaxhon eposhin, bën që njeriu të shpëtojë nga “dhuna e dëshirave”, kështu e bën atë më me potencial ndaj të qenit “i sigurt dhe i qetë, ashtu sikurse prindërit francezë që duan fëmijët e vet, por që vënë kufij për të mirën e tyre.

Burimi i shumë shqetësimeve që shkaktohen sot, duke i menduar se janë me bazë psikologjike/psikiatrike dhe të vlerësosh si të pafajshëm njerëz të llojllojshëm që i bëjnë të përjetojnë dhimbje të llojllojshme, në vend që të zgjidhin çështjen, e nderzin edhe më shumë atë.

Fjala vjen, depresioni që është bërë një term në modë tashmë, nuk është si një konstatim që mund t'u këshillohet si ilaç të gjithë atyre që ndihen të mërzhitur për arsye të ndryshme, që janë demoralizuar, që e përjetojnë me vështirësi procesin e përshtatjes. Ata që ndërrojnë bashkëshorte porsin ndërrojnë rrobat, ata që janë çmenduar, ata që përdhunojnë, ata që plaçkitin pasurinë e tjetrit dhe një pjesë e vogël e atyre që pastrojnë nderin e familjes në të vërtetë janë të sëmurë psikiatrikë, të cilët nuk dinë se çfarë bëjnë si pasojë e prishjes së kimisë së trurit. Kur fëmijët edukohen siç duhet, ashtu sikurse konstatimet e DEHB që pakësohen 50%, po ashtu edhe njeriu po u edukua siç duhet, veçanërisht nuk do të arrihet në ndonjë përfundim të ndonjë shqetësimi psikiatrik, duke përfshirë këtu veçanërisht depresionin. Kësisoj, njerëzit nuk do të fshihen pas pseudosëmundjeve, edhe sikur të arrihet apo të mos arrihet në ndonjë përfundim sëmundjeje, ai do të sillet në mënyrë të shëndetshme.

Në shekullin që jetojmë njerëzimi po përjeton shumë vuajtje. Zhvillimi kaq i shpejtë i teknologjisë është marramendës. Kjo ecuri, ngaqë bie ndesh me natyrën njerëzore, njeriu bie në depresion. Në fakt shqetësimet që jeton njeriu janë një rezultat i procesit të përshtatjes. Njerëzit dikur nuk përjetonin depresion, atëherë kur ishin të detyruar të bënin vetë bukën, ndiznin zjarrin, të hanin e të pinin, nga mëngjesi në darkë, dimër e verë, njerëzit që

ushqeheshin në mënyrë natyrale. Pasi të prodhosh është pjesë e natyrshmërisë së njeriut dhe është një proces terapeutik. Ndërkohë që sot gjithçka bëhet me makineri dhe me telekomandë, njerëzit duken sitë lumtur, por ata përjetojnë amullinë dhe mungesën e prodhimit. Shpirti i njeriut, i cili arrin të prodhojë atë që është e dobishme, humbet ekuilibrin, çmendet, arrin në një gjendje që nuk din se çfarë bën. Rezultatet e makinerive dhe teknologjisë nuk mund ta ngrejme përmes mungesës së metodave edukuese të nefsit të njeriut.

Njeriu i sotëm, që përjeton shqetësimin e përshtatjes, vendosin që ai ka depresion dhe që ai të ndihet më “i qetë” i japin të pijë ilaçe. Sipas statistikave, shtimi i përdoruesve të antidepressionit është baraz me shtimin e çrregullimit të kontrollit të instikteve. 160% është shtuarja e përdoruesve të antidepressionit mes viteve 2003 – 2012 në Turqi. Ka studime që tregojnë se antidepressioni nxit përpjekjen për vetëvrasje, vepritarinë seksuale të pakontrolluar, konsumimin e tepruar të të hollave dhe bërjen e shoppingut, argëtimin e shfrenuar, sulmin ndaj tjetrit dhe nevrifikosjen e tepërt, madhe edhe çmendurinë. Veçanërisht tek njerëzit që kanë çrregullime bipolar, të cilët përbëjnë 10% të shoqërisë, ekzistojnë studime të bëra që tërheqin vëmendjen mbi rrezikun e përdorimit të antidepressionit. Në raste kur përdoret për kohë të zgjatura, fakti që këto ilaçe shkaktojnë edhe çrregullime të personalitetit, si dhe rritja e shqetësimeve (krimet, vrasjet, dhuna etj.) në shoqëri, nëse do të merreshin parasysh mungesa e metodave edukuese, kjo gjë është mjaft domethënëse. (Dr. Mutluhan Izmir, Antidepressan Tuzagi, 2013.)

Në vend që, ne si shoqëri, të ndienim veten si të pafuqishëm apo të pafajshëm përmes diagnostifikimit të sëmundjes apo në vend të përdorimit të ilaçeve, pa na diagnostifikuar, të kishim edukuar anët tona të dobëta, do të ishte rruga më e duhur. Shqetësimet që i kemi me zanafillë biologjike apo neorologjike, duhet t'i ishëm shmangur një gabimi sit ë vendosurit në këtë kategori. Rëndësia që i kushtohet shëndetit parandalues, duhet kushtuar poaq edhe parandalimit psikologjik.

Për të ruajtur shëndetin psikik, para se të na pri-shet, ka gjëra që janë të pazvendësueshme. Ashtu sikurse ka mjekë që flasin mbi dëmet që shkaktojnë alkooli, duhani, sheqeri, kripa, mielli i bardhë; sikundër për dobitë e ecjes, sportit, ushqimit të shëndetshëm dhe natyral, po ashtu duhet të kishte mjekë apo ekspertë që flasin mbi disa gjëra modern apo tradicionale që të ruajmë shëndetin psikik.

Ka plot ekspertë nëpër botë që bëjnë të ditur se para së gjithash, për të luftuar me shqetësimet e mundshme psikologjike/psikiatrike, duhet të bëjmë kujdes ushqimin që hamë. Përshembull, Dr. Natasha CAMPPELL, e cila ka shëruar 100% përmes kundër-helmit ushqimor fëmijën e vet autik. Po ashtu edhe shumë sëmundje të tjera psikiatrike Dr. Campell mendon se janë të lidhura me ushqimin që konsumojmë, ndaj dhe ajo ka shëruar shumë të sëmurë përmes një regjimi të caktuar të tillë ushqimor. Në këtë kontekst, Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

“Bëni kujdes që ato çfarë hani dhe pini të jenë prej hallallit, që të reflektojë tek fëmijët tuaj.”

Mjaft mendimndjellës është edhe ajeti: **“Hani nga ushqimet e shijshme e të lejuara me të cilat ju**

kemi furnizuar dhe mos e kapërceni kufirin, përndryshe do t’ju zërë zemërimi Im. Ai, të cilin e zërë zemërimi Im, është i humbur!” (Taha, 20/81)

Edhe Dr. Xhem Kënaxhë (Cem KINACI), i cili ka shëruar të birin otistik, përmes mjekimit oksigjen baristik, është njeriu i parë që ka sjellur DAN-in në Turqi. Ai hedh tezën se njeriu arrin shëndetin atëherë kur pastron nga trupi metalet, toksinat dhe lëndët kimike; kështu ai thekson rrezikun e helmeve që i kanoset njeriut pa e vënë re. Ushqimi që hamë, uji që pimë, ajri që frymojmë, ilaçet që përdorim dhe gjilpërat që bëjmë duhet të jenë të pastra, të mos kenë brenda lëndë kimike, pasi aq sa mund të dëmtojnë njeriun nga aspekti fizik, shqetësojnë atë edhe nga aspekti shpirtëror.

Për të ruajtur shëndetin shpirtëror natyrisht nuk është e lidhur vetëm me ilaçet, me ato që hamë dhe pimë apo me ajrin që frymojmë. Njeriu duhet ruajtur nga mungesa e dëshirës për të qenë i dobishëm dhe prodhimtar për atë që është përzier veçanërisht me çrregullimet e depresionit dhe shqetësimit. Dëshira për të qenë prodhimtar dhe i dobishëm duhet dhënë në një farë mënyre njeriut. Kjo gjë ndoshta ka të bëjë me dashurinë ndaj atdheut, ndoshta me dashurinë ndaj një njeriu dhe ndoshta me dashurinë ndaj Zotit. Pasi njeriu bëhet normal dhe i lumtur në sasi të realizimit të dëshirës për të prodhimtar që gjendet në natyrshmërinë e tij.

Qofshin gjërat që janë të lidhur me procesin normal të jetës, si lindja, vdekja, sëmundja, shpërngulja, ndryshimi i punës etj., qoftë e lidhur edhe me procesin e epokës së teknologjisë, në kohët kur nevojitet përshtatje njeriu duhet të ketë një degë të shëndetshme ku të kapet. Duhet të ketë medemos rituale shoqërore, ndijësore dhe religjionare që pengojnë rënien në krizë. Dersi që zhvillohet në xhami, ligjëratat e ndryshme, leximi i Kuranit janë metodat efçente që ndikojnë tek njerëzit tanë. Një nga arsyet, ndoshta më e rëndësishmja, se përse nuk kemi hyrë në krizë për shekuj me rradhë, megjithëse është shtuar kohët e fundit, por sërish nuk është kurrë sa jashtë vendit, kam përshtypjen se është aspekti shoqëror që na vjen nga tradita dhe për arsye të këtyre hallkave terapeutike. Këto janë qasje më me efekt dhe më të sakta sesa terapitë në grup dhe metodat edukative moderne, që stimulojnë egon.

Për sa kohë që ka metoda që edukative, që pengojnë prishjen e shëndetit shpirtëror dhe përforcuese të shëndetit shpirtëror, njeriu atëherë do të keqë fuqi të rezistojë vështirësitë, nuk do të humbasë ekuilibrin që të dëmotë ata që e rrethojnë, kështu individi dhe shoqëria do të jetë më e qetë.

SHKOI DOKTORI ERDHI TEKNIKU

— Doç. dr. Firat Erdoan —

Pyetjes se, “kush është doktor, mjek apo heqim”, në përgjithësi i jepet përgjigja “personi tek i cili shkohet kur sëmuresh”. Mirëpo, fjala “doktor”, përdoret edhe për të shprehur “një titull akademik që fitohet pasi janë përmbushur kriteret e duhura në një degë shkencore”.

Prandaj, fjala “mjek” mbase është më e përshtatshme për temën tonë, sepse e shpreh në mënyrë direkte “personin specialist me arsim të lartë të diplomuar në fushën e mjekësisë”.

Mirëpo, edhe fjala “heqim” që konsiderohet e vjetër për gjuhën tonë, shpreh një horizont disi më madhështor. Kjo, sepse fjala “heqim” -ose hekim në versionin origjinal- shpreh “urtësi”, pra, kryerjen e një pune me dije dhe urtësi të veçantë.

Para disa vitesh, Ministria e Arsimit të vendit tonë (Turqisë), filloi një program ekzaminimi. Shkurtime; të gjithë nxënësit do të ekzaminoheshin njëherë në vit nga mjeku dhe, nëse ishte e nevojshme, do të vazhdohej me ndjekjen e mëtejshme të problemeve që mund të haseshin, deri në kurimin e plotë. Mirëpo, për mungesë kuadrosh dhe personeli mjekësor të mjaftueshëm, ky program nuk u arrit të realizohej siç duhej, por u mjaftua vetëm me disa analiza dhe ekzaminime të thjeshta...

Një profesori ynë në Fakultetin e Mjekësisë, thoshte; “Një në dhjetë analiza të panevojshme që bëhen për një fëmijë, patjetër që do të dalë diçka keq.”

Në fakt, profesori ynë ka thënë pak, sepse mesatarisht vijnë dy faqe rezultate analizash, ku pasqyrohen rreth pesëdhjetë parametra. Prej këtyre, të paktën pesë parametra dalin jashtë normales.

- Çfarë bëjmë ne?

- Në mëngjes marrim takim me mjekun specialist.

- E kush pret deri në mëngjes!? Shohim në internet...

Nëse leukocitet janë jashtë normales është leucemi, hepatit apo cirozë...

Por s’po jua prish më tepër humorin duke e zgjatur më shumë listën...

Kur profesorët, që nuk kishin hequr dorë nga mjekësia, panë se kolegët e tyre gjatë leximit të analizave përdornin shpesh fjalët, “për mendimin tim” ose “sipas meje”, duhet të kenë thënë me vete; “Kjo punë nuk bëhet kështu. Çdo gjë duhet mbështetur në prova”. Mirë e kanë thënë, por pasqyrimi i kësaj në praktikë nuk ishte siç pritej. Arti i gjykimit me urtësi, treshja e famshme “njohuri-simptomë-përvojë” ia la plotësisht vendin të dhënave të laboratorit.

Brenda njëfarë kohe, pandehma se mjekësia qenkërka vetëm analiza laborator, arriti edhe tek menaxherët e spitaleve. Në fakt, kur programet e “check up”-ëve, - të cilët janë padyshim shumë të dobishme dhe të nevojshme-, u janë lënë në dorë biznesmenëve, në vend që t’u lihej fakulteteve të mjekësisë dhe përcaktuesve të politikave shëndetësore, të cilët duhet ta shohin këtë punë nga një dritare më e gjerë, kjo çështje është kthyer në një instrument tregtie që synon të mbështesë degën që punon më pak në një spital.

Në këtë mënyrë filluan të bëhen ekzaminime për sëmundje që nuk janë dukur prej shtatë brezash dhe që e vizitojnë zonën gjeografike ku jetoni më rrallë se Kometa Halley tokën.

A ka pasur ndonjë dobi?

Në fakt, kjo çështje është njësoj në të gjithë botën, por në çdo vend funksionon një autoritet mjekësor që e organizon.

Për shembull?

Shoqata Amerikane e Kancerit publikon një udhëzues në 2003-in, në të cilin tekstualisht thuhet:

“Kanceri i gjirit është një problem shëndetësor. Për këtë arsye, duke filluar nga moshë 40 vjeç, të gjitha gratë duhet të bëjnë testin e mamografisë njëherë në vit.”

Ky propozim u pranuan në të gjithë botën. Kështu kalojnë dhjetë vjet. Më pas, shihet se numri i rasteve të kancerit të evidentuar në fazën fillestare është mirë, por, numri i të sëmurëve me kancer në fazën e përparuar dhe vdekjet nuk kanë pësuar ndonjë rënie serioze.

Cili mund të jetë shkaku?

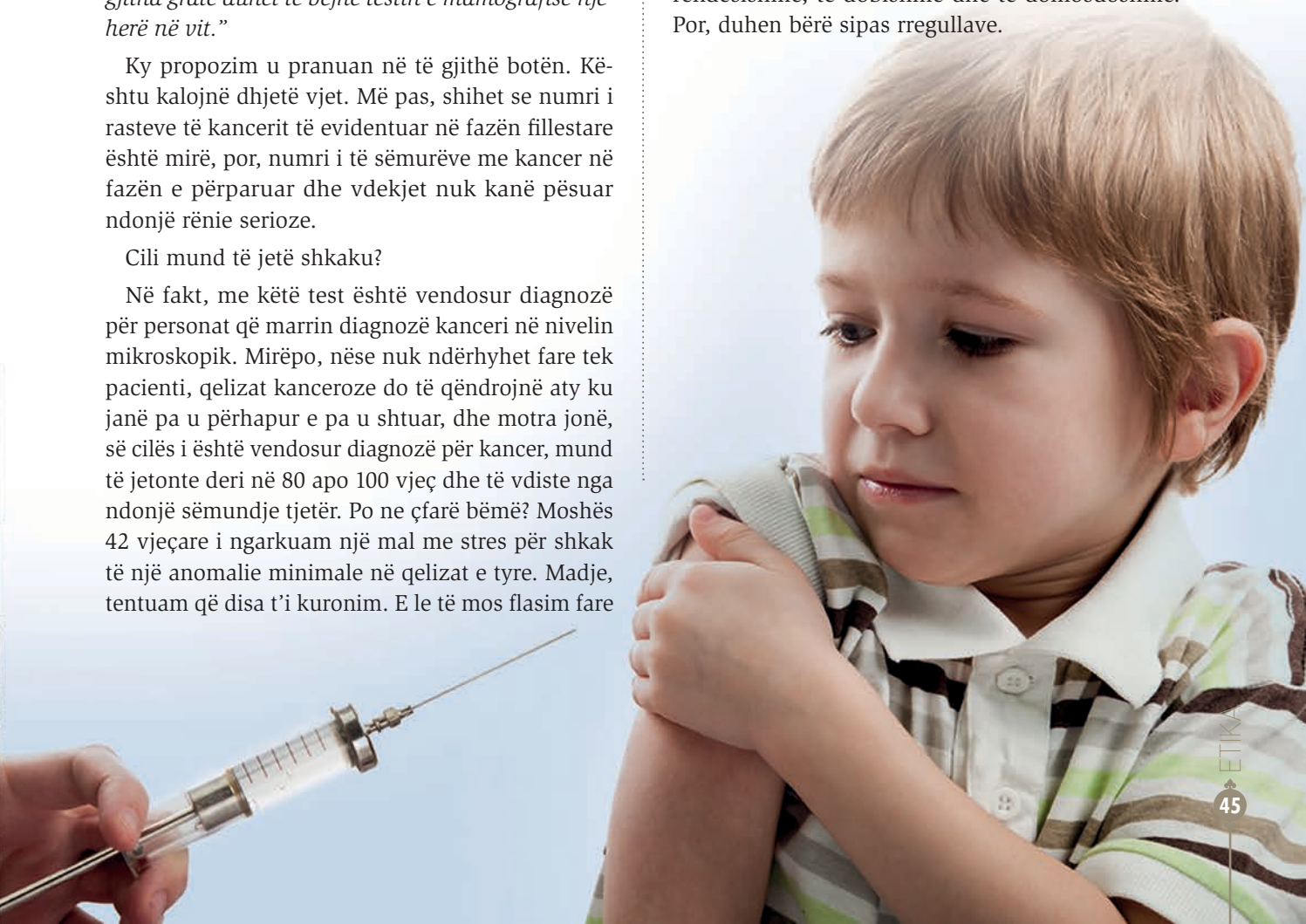
Në fakt, me këtë test është vendosur diagnozë për personat që marrin diagnozë kanceri në nivelin mikroskopik. Mirëpo, nëse nuk ndërhyhet fare tek pacienti, qelizat kanceroze do të qëndrojnë aty ku janë pa u përhapur e pa u shtuar, dhe motra jonë, së cilës i është vendosur diagnozë për kancer, mund të jetonte deri në 80 apo 100 vjeç dhe të vdiste nga ndonjë sëmundje tjetër. Po ne çfarë bëjmë? Moshës 42 vjeçare i ngarkuam një mal me stres për shkak të një anomalie minimale në qelizat e tyre. Madje, tentuam që disa t’i kuronim. E le të mos flasim fare

për kostot, ngarkesën e punës dhe dëmet që i janë shkaktuar pacientëve në aspektin e kohës dhe të drejtave.

Kur punën e bëjnë profesionistët, merren edhe mësim; testi shtyhet për pesë vjet deri në moshën 45 vjeçare dhe rezultatet ndiqen në mënyrë rigorozë.

Që prej ditës që fjalja “meqë morëm gjak për diçka, le të shohim edhe njëherë analizat” ka zënë vend në gjuhën e njerëzve, të cilët për fat të keq mundohen ta ruajnë shëndetin me modelin “bingo”, dhe në fjalorin e kolegëve tanë që e kanë harruar urtësinë, arti i mjekësisë, është kthyer në teknikë laborator. Pas ekzaminimeve që s’kanë të bëjnë aspak me problemin e vërtetë dhe si rezultat i analizave që rastësisht dalin për një qime jashtë normës, fillojnë e bëhen teste të tjera dhe madje fillohen edhe kura të panevojshme, të cilat ndonjëherë janë edhe të dëmshme.

Me pak fjalë, në vend që të vënë vetullën, të nxjerrin edhe syrin. Mirëpo, edhe vetullat nuk duhen lënë pabërë nga frika se po nxjerr sytë. Në fakt, testet shëndetësore për të sapolindurit dhe testet e kancerit apo të sëmundjeve kronike të planifikuara sipas metodës së duhur, janë padyshim shumë të rëndësishme, të dobishme dhe të domosdoshme. Por, duhen bërë sipas rregullave.

TELASHET QË TË SJELL FËMIJA

— Ahmet Zijlan —

Një histori që e kam dëgjuar:

Mbreti i kohës kishte ndërruar rrobat dhe kishte dalë për të parë gjendjen e popullit. Ai kishte rastisur në tre vetë. Ata dukeshin qartë prej gjendjes së tyre se kishin shumë halle. Ata ishin ulur, kishin vënë duart te koka dhe po mendonin.

Mbreti tha: “Sa shumë halle që paskan këta burra!” Atyre që kishte pranë u dha këtë urdhër: “Mënjëherë mi sillni në saraj këta burra!” Njerëzit e mbretit i çuan ata në saraj. Mbreti u ul në fronin e tij. Ai dëshironte të takohej me këta burra dhe të gjente zgjidhje për hallet e tyre.

Njerëzit e mbretit thirrën njërin prej burrave që kishin halle. Mbreti e pyeti: “Çfarë halli ke? Çfarë të shqetëson dhe të bën të mendosh në këtë mënyrë?..”

Burri filloi të tregonte: “Halli im është bashkeshortja që kam. Ajo më torturon natë e ditë. Ajo vetëm di të flasë. Shërbim nuk më bën aspak. Ajo bën çdo gjë që nuk e dua. Nëse ka ndonjë gjë që e dua, asnjëherë nuk e bën. Unë kam rënë në dorën e një bashkeshortjeje të tillë. Atëherë, si të mos jem i shqetësuar?”

Mbreti u nxehtë dhe tha: “Rriheni këtë me dhjetë

kamxhikë dhe lëreni të lirë!” Pastaj ia sqaroi atij shkakun e rrahjes: “Çfarë ka këtu për t’u shqetësuar? Nëse nuk kalon mirë me atë bashkeshortë, meqë gjendja qenka kaq keq, divorcoje bashkeshortën dhe merr një bashkeshortë tjetër. Pse duhet të heqësh keq përgjatë gjithë jetës? A nuk ka zgjidhje kjo punë?! Prandaj i meritove dhjetë kamxhikë.”

Pastaj sollën burrin tjetër. Edhe ai tregoi hallin që kishte:

“I gjithë shqetësimi im është prej fqinjit. Unë jam shumë në hall me atë, sepse bën shumë zhurmë, na torturon dhe na bën shumë padrejtësi. Ndërkohë unë atij i kam bërë vetëm të mira. Megjithatë, asnjëherë nuk kam parë mirësi prej tij, por vetëm të këqija.” Pasi mbreti e kuptoi se burri do ta zgjaste fjalën në këtë mënyrë, përsëri u tha të njëjtën gjë njerëzve të tij: “Rriheni këtë me dhjetë kamxhikë dhe pastaj lëreni të lirë! Meqë je kaq i shqetësuar, atëherë pse rri? Shite atë shtëpi dhe me paratë e saj bli një shtëpi tjetër! Në këtë mënyrë, zgjidhe çështjen. Përse shqetësohesh kaq shumë për këtë? Kjo është një çështje që ka zgjidhje!..”

Pastaj erdhi burri i tretë dhe tregoi hallin e tij:

“Mbreti nderuar! Unë nuk kam hall as bashkë-

shorten dhe as fqinjin. Halli im është fëmija!.. Ai është aq i pabindur, aq shqetësues dhe aq i tërbuar saqë nuk ia kam dalë dot mbanë me të çfarëdo që kam bërë.”

Mbreti e uli kokën dhe i tha: “Ja, halli yt nuk ka zgjidhje. Prandaj ti ke të drejtë të shqetësohesh dhe dëshpërohesh.”

Me të vërtetë ashtu është, sepse fëmija as nuk ndahet dhe as nuk shitet. Gjëja më e bukur që mund të bëhet për fëmijën është përpjekja për ta edukuar në mënyrën më të bukur. Çfarë mund të bëjë njeriu nëse prapë nuk ia del mbanë me fëmijën? Asgjë! Allahu u dhëntë të gjithëve fëmijë të mirë! Nëse fëmija bëhet i mirë, është kënaqësia më e madhe për babain. Veçanërisht, nëse dikush thotë: “Biri yt ka bërë këtë e atë gjë të bukur. Biri yt ka thënë këtë e atë gjë të mrekullueshme. Biri yt ka arritur këtë sukses...” – është lumturia më e madhe për babain. Por nëse dikush thotë: “Biri yt më ka mashtruar. Ai më ka gënjyer kështu e ashtu. Biri yt ka bërë këtë gabim...” – kjo është gjëja më e keqe për një baba. Allahu na dhëntë të gjithëve fëmijë të hajrit!

Fëmijën e mirë e duan të gjithë dhe shprehen duke thënë: “Ky është biri im! Kjo është vajza ime! Sigurisht që i ka ngjarë babait të tij...” Ndërsa, nëse është një fëmijë problematik, edhe nëna e tij i thotë bashkëshortit të saj: “Fëmija yt bëri këtë e atë! Vajza jote bëri këtë e atë!” Nëse fëmija ka ndonjë ves të keq, bashkëshortët i thonë njëri-tjetrit: “I ka ngjarë nënës/babait tënd...” Por nëse bëhet i mirë dhe i suksesshëm, thonë: “I ka ngjarë nënës/babait tim...”

Po, kështu është çështja e fëmijës. Fëmijët janë sprova më e madhe e prindërve. Sado që fëmija t’i bëjë prindërit të vuajnë, prapë se prapë, dhembshuria dhe mëshira më e madhe për atë fëmijë vjen nga prindërit e tij.

Ne kemi pasur një fqinje e cila quhej Adile... Ajo vazhdimisht na kritikonte duke na thënë: “Ju jeni fqinjët tanë. Përse nuk më dilni për zot mua? Çfarë fqinjësh jeni ju kështu?” Një herë e pyeta: “Çfarë ka ngjarë zonja Adile?” Ajo më tha: “Çfarë të ketë ngjarë? Biri im më rreh çdo ditë. Prandaj nuk di çfarë të bëj.” Sa dhimbje e madhe! Një fëmijë që rreh nënën e tij, aman o Zot! Atë e pyeta:

“Zonja Adile! Çfarë mund të bëjmë ne nëse djali yt të rreh çdo ditë?” Ajo mu përgjigj: “Nuk e di, ama ky fëmijë i poshtër u bënë vite që më rreh.”

-Ai pi drogë, apo jo?

-Po, pi drogë.

-Ty të rreh pasi pi drogë, apo jo?

-Po.

-Kur të marrë drogë dhe të vijë në shtëpi, më lajmëro! Unë menjëherë do të njoftoj policinë, në më-

nyrë që të bastisin shtëpinë. Nëse ia gjejnë drogën në xhep, e arrestojnë dhe e marrin. E nxjerrin në gjyq dhe e fusin në burg. Kështu shpëton edhe ti.

-Jo bir, aman mos e bëj këtë gjë! Ai është fëmija im. Si mund t’ia bëj atij këtë?

Por fqinji çfarë të bëjë atëherë? Çfarë faji ka fqinji? Por ja që nënat nuk mund ta bëjnë zemrën gur kundrejt fëmijëve të tyre. Nënat janë plot dhembshuri. Allahu Teala u ka dhënë atyre një dhembshuri dhe mëshirë të veçantë.

Gjithashtu desha të flas edhe për vajzën e xhaxhait tim. Emrin e ka Nurgyn. Ajo është dy vite më e vogël se unë. Asaj i lindi një djalë me aftësi të kufizuara mendore. Ai ishte në gjendje aq të rëndë saqë edhe në moshën njëzet vjeçare ishin të detyruar t’i vinin pelena. Ai nuk ka pasur aspak inteligjencë. Ai njihte vetëm nënën e tij. Kështu që hante dhe pinte vetëm me atë. Asnjë tjetër nuk njihte përveç asaj. Për këtë arsye, nëse nënës së tij i duhej të shkonte në ndonjë vend, detyrimisht e lidhnin djalin me zinxhirë. Vajza e xhaxhait tim, për shkak të kësaj vuajtjeje tregonte sikur të ishte nëntëdhjetë vjeçe edhe pse ishte gjashtëdhjetë vjeçe.

Vajzës së xhaxhait tim gjithmonë i kanë pas thënë: “Le ta çojmë djalin në çmenden! Atje do të përkujdesen për të.” Ndërsa ajo frikësohej dhe nuk pranonte ta jepte duke thënë: “Po nëse ma vrasin duke i bërë gjilpërë?” Më së fundi, vajza e xhaxhait tim ndërroi jetë. Allahu e mëshiroftë! Birin e saj më së fundi e çuan në çmenden. Një spital në Adana. Pas një jave dëgjuam se edhe ai kishte ndërruar jetë. Vallë, mos i bënë atë gjë për të cilët gjithmonë frikësohej nëna e tij? Përkujdesja për të ishte shumë e vështirë. Mundësia për t’u shëruar ishte zero. Moshë i kishte përparuar. Inshallah nuk ia kanë bërë diçka të tillë! Në të vërtetë, kjo gjë zyrtarisht është e pamundur.

Ai djalë ishte sprova e një nëne. Pasi nëna ndërroi jetë, më duket se edhe atij i mori fund urtësia për të ekzistuar. Biri i zonjës Adile ishte i sëmurë shpirtërisht. Ndërsa biri i vajzës së xhaxhait tim ishte i sëmurë fizikisht... Ndoshta mungesa e inteligjencës nuk ka shërim, por sëmundjet shpirtërore kanë shërim me lejen e Allahut Teala. Mjafton që të njihen mënyrat dhe taktikat për to dhe çdo gjë të bëhet me sistem.

Arsimi korr sukses vetëm nëse bëhet me parime dhe punime të sistemuara. Aftësitë personale arrijnë të ndikojnë deri diku. Nëse formohet sistemi dhe vendosen parimet, të gjithë ata që i zbatojnë parimet dhe sistemin bëhen të suksesshëm.

Para 7-8 vitesh, ishim në shtëpinë tonë verore. Në stinën e verës, fëmijët ishin në pushimin veror. Fëmijët ishin në moshën 10-11 vjeçare. Ne menduam: “Këta fëmijë po qëndrojnë pa bërë asgjë këtu.” Pa-

staj shkova te myftiu i Silivrit që e njoh nga afër. Atij i thashë: “Profesor i nderuar! Na këshilloni për ndonjë mësues të aftë që të vijë dhe t’u japë mësim këtyre fëmijëve tanë!” Ai më tha: “Në rregull.” Pastaj më sugjeroi një mësues pensionist që mund të vinte te shtëpia jonë dhe të largohej me biçikletën e tij. Edhe ne menduam: “Mësuesi mund të vijë me biçikletën e tij. Edhe ne mund t’i japim disa dhurata. Ai le të vijë çdo ditë ndërmjet këtyre orëve. Në këtë mënyrë, edhe fëmijët le të mësojnë ndonjë gjë.”

Më së fundi erdhi edhe mësuesi i nderuar. Pas 15-20 ditësh më tha: “Ju kërkoj ndjesë, por unë nuk mund të vij më.” “Përse?” – e pyeta unë. Ai mu përgjigj: “Këta fëmijë do të ma marrin shpirtin.” Unë u shqetësova dhe e pyeta: “Si ka mundësi? Përse të ta marrin shpirtin ty?” Mësuesi u shpreh: “Ata janë shumë të llastuar. Prandaj tallem me mua. Nuk ma dëgjojnë fjalën dhe nuk bëjnë asnjë detyrë të mësimeve që i kanë marrë. Ata nuk mësojnë asgjë, por vetëm tallen. Unë po përpiqem mjaft, por s’po arrij dot të bëj asgjë. Prandaj më lejoni ta ndërpres mësimin këtu...”

Çfarë t’i thosha mësuesit të nderuar? Këto gjëra nuk bëhen me imponim. Mësuesi iku. I shkrofshin punët sa më mbarë!..

Dhëndri ynë, Abdulkadir Erballxhiu solli një mësues të ri nga një shkollë. Ai menjëherë filloi mësimin. Pas një muaji mësuesi i ri më tha: “Unë do të shkoj në umre.” Unë e pyeta për gjendjen e fëmijëve duke i thënë: “Si duken fëmijët që nga koha kur ke ardhur ti?” Ai mu përgjigj:

-Tashmë ata mund të mësojnë dhe të lexojnë vetë.

-Si mund të lexojnë vetë?

-Unë u kam dhënë mësim atyre. Që të gjithë kanë mësuar për një muaj për ta lexuar Kuranin Fisnik. Unë tani do të shkoj në umre. Ata i kam pyetur: “Kush do ta bëjë hatme Kuranin Fisnik derisa të kthehem unë?” Njëri prej tyre më tha: “Unë do ta bëj hatme Kuranin Fisnik.” Një tjetër më tha: “Edhe unë do ta bëj një hatme...” Duke dëgjuar njëri-tjetrin, të gjithë më dhanë fjalën se do ta bënin hatme Kuranin Fisnik. Unë nuk do të jem një muaj. Kur të kthehem pas një muaji, të gjithë do ta kenë bërë hatme Kuranin Fisnik Inshallah!

-Mësuesi i nderuar! Këta fëmijë nuk mësojnë edhe nëse u qëndron te koka. Ata nuk mësojnë edhe nëse sillesh me ashpërsi ndaj tyre. Një mësues para teje pothuajse do ta bënin verem. Çfarë u ke bërë që ke arritur të marrësh këtë rezultat?

-Së pari i analizova të gjithë fëmijët. Secili prej fëmijëve ka cilësitë e tij. Unë veprova sipas dëshirave të atyre. Kur më thoshin: “Mësues, u mërzi. A mund të hip pesë minuta në biçikletë?” – u thosha: “Bir, do të të jap dhjetë minuta kohë që të hipësh dhe të kënaqesh me biçikletë.” Asnjëherë nuk u thashë që të mos silleshin në atë mënyrë. Pra, veprova sipas dëshirave të atyre. Së pari fitova dashurinë e tyre. Pasi e fitova dashurinë e tyre, filluan të ma dëgjonin edhe fjalën.”

Ja metoda, ja rezultati... Ndërsa mësuesi tjetër ankohej duke u thënë: “Bir, a e ke mësuar mësimin?” Kur fëmijët i thoshin: “Mësues, a mund të hip pak në biçikletë?” – mësuesi çmendej fare dhe thoshte: “Unë e pyes për mësimin, ndërsa ai e ka mendjen te biçikleta. Si mund të mësojnë kështu këta fëmijë?”

Fëmijët ishin të njëjtët fëmijë. Pasi mësuesi tjetër u kthye nga umreja pas një muaji, bëri mësim edhe 15 ditë të tjera. Pas pesëmbëdhjetë ditësh bëri një ceremoni madhështore për hatmen e Kuranit Fisnik.

Ka edhe një histori tjetër të ngjashme me këtë:

Në Kyçykçekmexhe gjendet xhamia Jëlldëz/yll. Dikur edhe ne kemi pas banuar në atë lagje. Aty u emërua si Imam një hoxhë nga Karadenizi që quhej Ismail. Pasi u falte namazi, të gjithë shkonin për të pirë çaj dhe bisedonin me njëri-tjetrin. Ndërsa Hoxhë Ismaili merrte fshesën e pluhurave, nga një copë të njomë dhe të thatë dhe pastronte çdo pjesë të xhamisë që kishte nevojë. Pra, fshinte derën e xhamisë, njollat që mund të kishte te xhamat e dritareve etj. Nëse shihte ndonjë pluhur nëpër qoshe, menjëherë e fshinte. Pastaj shkonte dhe lexonte ndonjë pjesë nga Kurani Fisnik. Pastaj ngrihej përsëri dhe u preokuponte me pastrimin e xhamisë. Hoxhë Ismaili ishte një imam shumë i pastër dhe i përpiktë... A është e mundur të mos e admirosh një hoxhë kaq të pastër dhe të përpiktë? Ai më pëlqente shumë edhe mua. Këtë që bënte ai, ua tregoja të gjithëve duke u thënë: “Në lagjen tonë ka ardhur një hoxhë shumë i përpiktë dhe punëtor...”

Pastaj kaluan pesë-gjashtë muaj. Përsëri shko-va te e njëjta xhami. Menjëherë vura re se Hoxhë Ismaili nuk kishte fshesë dhe lecka nëpër duar. U bëra kureshtar për atë që mund të kishte ndodhur. Për këtë arsye, e pyeta: “Hoxhë, ju më përpara keni pas vepruar kështu e ashtu. Edhe unë u tregoja të gjithëve për ju. Çfarë ka ndodhur tashmë me çështjen e pastrimit?” A e dini se çfarë më tha? Ai u shpreh kështu:

“Asgjë nuk ka ndodhur me pastrimin. Unë vazh-dova ta bëja pastrim me sinqeritet, siç u shprehet edhe ju, për gjashtë muaj me radhë. Xhaminë e fshi-va dhe e pastrova pa përtuar asnjëherë. Pas gjashtë muajsh, tre-pesë vetë prej xhematit që pinin çaj aty përballë, erdhën te unë dhe më thanë:

“Hoxhë i nderuar! Ti po vepron kështu që kur ke ardhur në xhaminë tonë. Xhaminë e ke mbajtur të pastër duke e pastruar me fshesë dhe lecka. Ke fshirë tokmakun e derës dhe xhamat e dritareve. Ne po ndjehemi shumë keq për këtë. Tashmë mjafton. Ti je hoxhë. A të ka hije ty kjo punë? Na i jep ne lecat dhe fshesën!.. Këtëj e tutje do të na thuash ne për çdo gjë në lidhje me pastrimin e kësaj xhamie. Edhe ne do të bëjmë çdo gjë që të na thuash. Nëse nuk na thua, gjyhanu qoftë për ty...”

Tashmë edhe unë bëj siç më tha xhemati. Tashmë kam ndarë kohë më shumë për shërbimet fetare.”

Unë u mahnita nga modestia e hoxhës dhe më-nyra e shërbimit të tij. Po ashtu u mahnita edhe prej edukimit që i kishte bërë xhematit. Ai e arriti këtë me sinqeritet. Ai e arriti këtë duke e përjetuar vetë, duke e bërë vetë pastrimin dhe duke e treguar dashurinë që kishte ndaj pastërtisë dhe përpikërisë. Ai nuk e bëri këtë për një ditë apo për një javë, por për gjashtë muaj. Domethënë se durimi është i do-mosdoshëm në edukim. Pra, duhet t’i duam të tjerët,

t’i durojmë dhe t’i edukojmë. Nëse nuk marrim dot rezultat, atëherë duhet të kontrollojmë metodën që përdorim. Duhet t’i nderojmë të tjerët, duhet të or-ganizojmë aktivitete dhe duhet të ngjallim emocion te njerëzit. Këto punë nuk bëhen vetvetiu.

Nëse jemi baba, fëmijën duhet ta çojmë në xhami. Duhet të organizojmë aktivitete edukuese, do të for-mojmë mjedisin dhe duhet të japim dhurata... Nëse jemi hoxhë, duhet të organizojmë aktivitete, duhet t’i nderojmë njerëzit, duhet të vendosim objektiva dhe duhet të japim shpërblime... Kështu duhet të veprojmë edhe nëse jemi mësues... Ja xhamitë... Çdo xhami duhet të shndërrohet në një shkollë. Ai që përpiket, e arrin objektivin.

Në Gaziantep, pranë hanit të vakfit tonë gjendet një xhami historike. Aty organizojnë aktivitete dy imam pensionistë. Aty ka aktivitete edukuese dhe ligjërata fetare nga e hëna e deri të premten dhe nga ora nëntë e mëngjesit e deri në namazin e drekën. Po ashtu, njerëzit që frekuentojnë nderohen edhe me çaj. Madje, ditën e mërkurë nderohen edhe me lahmaxhun. Aty asnjëherë nuk mblidhen më pak se tridhjetë vetë. Gjithashtu, ka raste kur numri i frekuentuesve arrin deri në pesëdhjetë-gjashtëdhjetë vetë.

Një ambient i bukur për njerëzit... Një ambient për një edukim efikas. Njerëzit vijnë në xhami në vend që të shkojnë nëpër lokale. Dëgjojnë ose le-xojnë Kuran dhe ndjekin ligjëratat fetare. Të gjithë janë të lumtur. Përse nuk gjendet në çdo xhami ky ambient kaq i përshtatshëm? Në të gjithë vendin ka me mijëra xhami. A mund t’i imagjinoni rezultatet e mrekullueshme nëse çdo xhami do të shndërrohej në një shkollë të tillë? Në këtë xhami, këto rezultate i arrijnë dy hoxhallarë pensionistë. Përse të mos arrihen të njëjtat rezultate në çdo xhami?

Çdo gjë realizohet nëpërmjet dashurisë. Nëse nuk e do punën, fëmijën, nxënësin dhe xhematin, atëhe-rë nuk mund të arrish ndonjë rezultat të kënaqshëm. Nëse nuk do, nuk do të duhesh nga të tjerët. Për shkak të kësaj, nuk mund t’ua bësh të tjerëve të dashur edhe gjënë që dëshiron t’ua mësosh. Nëse nuk duhesh nga të tjerët, atëherë nuk mund t’ua bësh atyre të dashur edukimin dhe si rezultat, nuk mund t’i edukosh. Kjo gjë është e njëjtë për fëmijët, nxënësit, çirakët, punëtorët dhe për të gjithë ata që dëshirojmë t’i edukojmë... Ne e kemi për detyrë që t’i edukojmë ata. Kjo është e mundur vetëm duke e njohur metodën e duhur.

Allahu Teala na e bëftë të dashur neve dhe fëmijë-ve tanë atë që është më e mirë, më e drejtë dhe më e dobishme! Para së gjithash, na bëftë prej robërve të dashur të Tij, na bëftë prej atyre që e duam Atë dhe na i bëftë të dashura punët e mira që na bëjnë të fitojmë dashurinë e Tij! Amin!..

ZGJEDHJA E BASHKËSHORTIT

— Esin Tygjar —

Një nga pyetjet që bëhen më shpesh është pyetja: ‘si duhet ta zgjedh bashkëshortin tim të ardhshëm?’ Isha e ftuar në një seminar për të folur në lidhje me këtë temë dhe më pëlqyen shumë fjalët e njëres prej predikueseve.

Zonja që po mbante ligjëratën filloi të fliste:

“- Nga mësueset tona të nderuara kemi mësuar diçka shumë të rëndësishme; Pejgamberi ynë i nderuar ka thënë : < Kini kujdes nga trëndafili që është rritur në mes të plehrave. >

Dikur familjet kishin kafshët e tyre që i mbanin në pjesën e pasme të shtëpisë. Në pjesën e shtëpisë në të cilën jetonin kafshët rriteshin disa lule shumë të bukura dhe delikate... Por mos e harroni fjalën e Profetit që na ka këshilluar që të qëndrojmë larg lules të rritur mes mbeturinave... Lulja mund të duket shumë e bukur por ne duhet të bëjmë kujdes edhe për mjedisin që e rrethon.”

Ishte hera e parë që e dëgjoja diçka të tillë dhe nuk kisha siguri për vërtetësinë e tij por u futa thellë në mendime. A mos vallë ky ishte një shembull

nga jeta reale apo një metaforë për të na shpjeguar kujdesin që duhet të tregojmë teksa jemi duke zgjedhur shoqet apo bashkëshortin tonë?!

Nga eksperiencia ime e dija mirë që vajza që merr një vendim të tillë nuk duhet që të shikoj vetë bukurinë e djalit por edhe ambientin në të cilin ai është rritur. Sigurisht që mjedisi në të cilin është rritur nuk është kriteri i vetëm. Resulullahu sallallahu alejhi ve selem ka thënë: “ *Mes fesë, fisit, bukurisë dhe pasurisë; ju shikoni fenë e gruas me të cilën dëshironi të martoheni...*” (Shiko: Buhari, Nikah, 123; Myslim, Rada, 53)

Pse feja? Sepse feja është ajo që zhduk dallimet klasore, racore apo fizike. Të gjitha këto cilësi janë kalimtare dhe nuk formohen nga përpjekja e njeriut. Nga ana tjetër, moralin dhe fenë, njeriu i zgjedh me dëshirën e vet. Vetë Krijuesi ynë nuk vlerëson asgjë më shumë se fenë dhe devotshmërinë në fe.

Zoti ynë e thërret të pasurin pranë Vetes, njëlloj siç e thërret të varfrin... Ai e urdhëron të pasurin që të jap zekat në mënyrë që të eliminojë ndryshimet me të varfrin. Pasuria nuk është një arsye për të shitur mend përpara Allahut, as bukuria... Ai i

jep rëndësi bukurisë së shpirtit,
jo bukurisë fizike.

Zgjedhja e bashkëshortit duke u bazuar në besimin e tij është shumë e vlefshme nga shumë aspekte. Feja i jep njeriut bukuri dhe pasuri të pashtershme shpirtërore. Prejardhja e njeriut nganjëherë është diçka kalimtare sepse ne njohim shumë raste kur një njeri që vjen nga një familje fisnike ka pasur fund të turpshëm. Nga ana tjetër nuk janë të pakët njerëzit e pasur që e kanë humbur çdo gjë brenda natës. Të gjithë jemi të ndërgjegjshëm që bukuria fizike është diçka kalimtare. Të parët tanë kanë thënë: “Mos i beso pasurisë sepse mjafton një shkëndijë për ta zhdukur atë, mos i beso bukurisë së mjafton një puçërr për ta shkatërruar atë!”

Feja që jetohet ashtu siç duhet, e zbukuron njeriun. Durimi e pasuron atë. Shumë herë bukuria nuk ka shkaktuar asgjë veçse probleme në jetën e njeriut. E çfarë të duhet një bukuri që ka brenda një shpirt të shëmtuar...

Sipas psikologjisë, mënyra më e mirë e të mësuarit është duke marrë shembull dikë tjetër. Një nënë që i thotë fëmijës se gënjeshtria nuk është diçka e mirë dhe nga ana tjetër gënjen përpara syve të tij, shfaq një sjellje paradoksale. Fëmija fillon që të mendojë në lidhje me këshillën e nënës dhe me shembullin që ajo i jep. Ai nuk e kupton dot këtë konflikt mendimesh dhe veprimesh. Në qoftë se nëna i thotë atij që fjalët që dëgjon në shtëpi nuk duhet t'ia thotë njerëzve të tjerë, fëmija arrin në këtë përfundim:

“- Kjo do të thotë që nuk kemi pse të tregojmë të vërtetën gjithmonë. Gënjeshtria mund të përdoret me njerëz të ndryshëm dhe në raste të ndryshme.”

Vallë si do të transmetohet në jetë kjo këshillë dhe ky shembull i gabuar?! Për këtë arsye ne duhet të jemi vetë të matur dhe pastaj t'ia transmetojmë edhe të tjerëve këtë gjë. Ne duhet ta zgjedhim bashkëshortin duke u bazuar në kriteret tona morale dhe të krijojmë familje të shëndoshë. Vetëm në këtë mënyrë do të rrisin breza të mirë fëmijësh.

Fëmijët i marrin shembull të rriturit, i imitojnë ato. Ato ndoshta nuk e kuptojnë këtë gjë por gjatë gjithë kohës i vëzhgojnë sjelljet e të rriturve për më t'i bërë vetë. Për shembull gjatë kohës së adoleshencës ngajmë shumë me nënat tona, me të cilat ne nevikosemi shumë. Në vitet në vazhdim

bisedat e prindërve do t'i gjejmë ne bisedat tona me fëmijët tonë. E gjithë kjo vjen nga sjelljet dhe mendimet që janë ruajtur brenda nesh në një mënyrë të koduar.

Një 'trëndafil' që gjendet në mes të mbeturinave mund të jetë shumë i bukur por ai nuk është një kandidat i mirë për bashkëshort sepse brenda tij ndodhen mendimet e mjedisit në të cilin është rritur. Një njeri me një të shkuar të errët, në një farë mënyre do t'i pasqyroj rezultatet e kësaj errësire edhe në të ardhmen. Studimet kanë treguar që një fëmijë mbi të cilin është ushtruar dhunë është shumë i prirë për të shfaqur dhunë ndaj të tjerëve. Një fëmijë që është rritur në një familje me prindër që diskutojnë gjatë gjithë kohës me njëri-tjetrin, do të grindet me gruan e vet dhe nuk do të di si të sillet me fëmijët.

Sigurisht që shembulli i trëndafilit është shumë i diskutueshëm. Virtytet, mirësia dhe morali i bukur janë rezultat i arsyes së njeriut. Një njeri që del nga një familje me moral të ultë mund të bëhet njeri i lartë dhe i virtytshëm por kjo kërkon shumë punë dhe përpjekje.

Natyra e njeriut është e tillë që imiton sjelljet që shikon edhe pse pa e bërë me qëllim këtë gjë. Çdo cast i fëmijërisë pret në memorien e njeriut për t'u shfaqur një ditë. Pikërisht për këtë arsye njeriu duhet të mundohet për të gjetur një bashkëshort që është edukuar mirë që në fëmijëri.

Në zgjedhjen e bashkëshortit, morali dhe besimi janë dy pika shumë të rëndësishme. Njeriu është një qenie sociale, si i tillë ai mëson shumë gjëra prej njerëzve që e rrethojnë dhe kërkon që t'i hedhë ato në praktikë. Për këtë arsye, në momentin kur je duke marrë një vendim aq të rëndësishëm sa martesë duhen shikuar edhe: prindërit, të afërmit, shkolla, kultura dhe mënyrat e sjelljes. Duhet ta kuptojmë mirë se kush janë shembujt e njeriut me të cilin duam që të martohemi. Jeta bashkëshortore është një udhëtim i gjatë dhe shumë i rëndësishëm. Para se të martohemi duhet t'i hapim sytë mirë në mënyrë që t'i mbyllim lirisht pas martesës...

Problemet e ushqyerjes tek fëmijët e moshës 2 deri në 5 vjeç

— Dr. Betyl Nefise Inall —

ANEMIA E SHKAKTUAR NGA MUNGESA E HEKURIT

Hekuri është një element që luan një rol shumë të rëndësishëm në bartjen dhe depozitimimin e oksigjenit në trup dhe në përbërjen e enzimave e proteinave. Hekuri është shumë i rëndësishëm për fëmijët që janë në moshën e rritjes. Ai është i domosdoshëm për një rritje të shëndetshme dhe për funksionet e trurit.

Hekuri që merret me anë të ushqimeve të ndryshëm që futen në organizëm, tretet në pjesën e sipërme të sistemit të tretjes dhe hidhet jashtë organizmit me anë të flokëve, thonjve, urinës etj. Hekuri gjendet me shumicë tek mishi i kuq, mëlçia, veshka, shpretka, e verdha e vezës, drithërat, perimet jeshile dhe tek frutat. Hekuri që ndodhet tek kafshët tretet më shpejt se ai i bimëve. Vitamina C e shpejton këtë absorbim.

Mungesa e hekurit i hap rrugë anemisë. Anemia vjen si rezultat i rënies së hemoglobinës në gjak, ose i numrit të eritrociteve. Si rezultat i kësaj, zvogëlohet kapaciteti i transportimit të gjakut dhe bie sasia e gjakut që arrin në inde. Në botë rreth 2 miliardë njerëz vuajnë nga mungesa e hekurit dhe më shumë se gjysma e tyre janë anemikë. Mungesa e hekurit shikohet më shumë tek të rinjtë, gratë shtatzëna dhe tek të moshuarit. Arsyeja e mungesës së hekurit tek fëmijët është: ushqyerja e pamjaftueshme.

GJENDJE QË MUND TË SHKAKTOJNË LINDJEN E ANEMISË:

Mungesa e hekurit sjell aneminë, dhe disa gjëra që e shkaktajnë këtë janë:

- Mungesa e qumështit të nënës, ose sasia e vogël e tij.
- Marrja e më shumë se 600 ml qumësht lope në ditë,
- Fillimi i ushqimeve shtesë (ushqime të tjera përveç qumështit të nënës) në moshë të madhe,
- Zgjedhja e produkteve të gabuara apo të pamjaftueshme, në kohën e ushqimit me produkte shtesë.
- Marrja e ushqimeve të cilat e pengojnë absorbimin e hekurit.

MUNGESA E HEKURIT

Në rastet e mungesës së hekurit: prishet forma e thonjve, flokët kanë zbokth, në skaj të gojës ka plagë, dobësohet sistemi imunitar, lind nervozizmi, prishet oreksi, ka lodhje, gjumë të tepërt, lodhje të shpejtë, dhimbje koke, marrje fryme etj.

MBROJTJA

Për t'u mbrojtur nga mungesa e hekurit:

- Fëmija duhet të ushqehet me qumështin e nënës aq sa ka nevojë, nuk duhet të ushqehet me qumësht lope,

- Produktet shitesë duhet të fillohen në kohën e duhur, gjithashtu duhen zgjedhur me kujdes,
- Masa e qumështit dhe kosit që merret në ditë nuk duhet të kalojë 600 ml,
- Duhet kufizuar ushqyerja me patatina, pije me gaz dhe lëng frutash të gatshëm,
- Duhet të pihet çaj bashkë me ushqimin,
- Ushqimet me hekur duhet të kenë një rol të rëndësishëm në dietën e fëmijës,
- Duhet të konsumohen portokalli, limoni dhe domatet sepse vitamina C e ndihmon shumë absorbimin e hekurit.

KURIMI

Mënyra më e mirë për të kuruar aneminë që vjen nga mungesa e hekurit është gjetja e shkaqeve të vërteta të saj dhe përdorimi i ilaçeve që e shërojnë këtë sëmundje.

MUNGESA E OREKSIT DHE E DISIPLINËS USHQIMORE

Oreksi është mos-ngrënia e mjaftueshme ose refuzimi i ushqimit. Anemia i hap rrugë parazitëve të zorrëve, sëmundjeve dhe mungesës së oreksit.

Ushqimi është përgjegjësi kryesor që fëmija të arrij gjatësinë dhe peshën e caktuar sipas moshës së tij. Mungesa e ushqimit krijon probleme në rritjen e shëndetshme të fëmijës.

Mungesa e oreksit në moshën 2-5 vjeçare, sjell me vete edhe probleme psikologjike. Fëmijët e kësaj moshe e përdorin ushqimin si një formë pazari. Disa fëmijë nuk pranojnë të ushqehen vetëm për të tërhequr vëmendjen, disa prej tyre e përdorin si armë këtë gjë. Shumica e fëmijëve që vizitohen tek doktori për shkak të mungesës së oreksit, në fakt janë fëmijë që ushqehen mirë por familja nuk është e kënaqur prej tyre. Për këtë arsye, fëmijët duhet të mbahen nën vëzhgim që në muajt e parë të jetës së tyre dhe duhet kërkuar arsyet që mund ta largojnë oreksin e tyre.

Për një fëmijë që nuk vuan nga ndonjë sëmundje, arsyet e mungesës së oreksit janë pak a shumë të ngjashme. Më poshtë po ju japim disa nga këto arsye:

* Pëlqimi apo refuzimi i një produkti të veçantë është një problem që shikohet shpesh tek fëmijët. Kjo është një gjendje kalimtare dhe nuk përbën problem serioz.

* Në vend të biberonit duhet të përdoret gotë, konsumimi i qumështit nuk duhet të kalojë gjysmë litre.

* Ushqimi i fëmijës duhet të bëhet në mënyrë që t'i përshtatet nevojave jetike të fëmijës jo sipas dëshirës së nënës.

* Në qoftë se fëmija e refuzon një ushqim, duhet të provoni t'i jepni diçka tjetër; në qoftë se ai e refuzon edhe atë, duhet ta lini pa ngrënë deri në vaktin tjetër.

* Ushqimet e ndërmjetme duhet të jenë në sasi të vogël dhe nuk duhet të jenë ushqime të dëmshme si patatina apo çokollata.

* Ushqimet duhet të përgatiten në një mënyrë që të tërhiqet vëmendja e fëmijës dhe në enë që ato mund t'i pëlqejnë.

* Në momentin kur fëmija nuk e pëlqen ushqimin nuk duhet të ndëshkohet por pas disa çastesh duhet bërë përpjekje për t'ia dhënë edhe njëherë atë ushqim.

* Pjesëtarët e tjera të familjes duhet të jenë shembull për fëmijën. Ato duhet të ushqehen në mënyrë sa më të shëndetshme sepse fëmija mëson më mirë duke shikuar.

* Nuk është mirë që të pihet shumë ujë para ushqimit ose gjatë ngrënies.

* Problemet e familjes që diskutohen gjatë ngrënies do të ndikojnë shumë keq tek fëmija. Ato do ta vështirësojnë përshtatjen e tij me rregullat e ngrënies dhe do të ndikojnë tek oreksi i tij.

* Fëmijëve që nuk kanë oreks mund t'u jepet shurup me vitamina.

PRISHJA E DHËMBËVE

Ka disa arsye që ndikojnë në prishjen e dhëmbëve, disa prej tyre janë: ngrënia e shumë ëmbëlsirave, shpërblimi i fëmijëve me çokollata dhe karamelë, përdorimi i biberonit, mungesa e zakonit të larjes së dhëmbëve etj. Mos mendoni që duke qenë se dhëmbët e qumështit do të bien nuk ka rëndësi higjiena e gojës dhe e dhëmbëve. Fëmija duhet të mësohet me të gjitha ato dhe duhet të bëjë përpjekje për të përdorur gotën në vend të biberonit. Mos e kaloni çdo gjë me justifikimin që ai është vetëm një fëmijë sepse kjo është mosha më e mirë për t'u mësuar me zakonet pozitive.

OBEZITETI

Për këtë sëmundje shumë popullore të viteve të fundit do të flasim në një nga numrat në vazhdim, me lejen e Allahut.

KËSHILLAT E PEJGAMBERIT (A.S.), NË LIDHJE ME USHQYERJEN E SHËNDETSHME

— Nejlja Bash —

Pejgamberi, (a.s.), i cili u ngarkua nga Allahu me përgjegjësinë e predikimit të “edukimit të Kuranit” ndaj robërve, gjatë gjithë jetës së Tij, ashtu si në çdo çështje tjetër, u bë shembull dhe udhëzues edhe në çështjen e shëndetit dhe ushqyerjes së ekuilibruar. Hadithet fisnike dhe tradita e lartë e Pejgamberit, (a.s.), i cili jetoi përafërsisht më shumë se 1400 vjet më parë, sot ndriçojnë edhe botën e mjekësisë.

Shëndeti është një nga mirësitë më të shtrenjta që Allahu Teala i ka dhënë njeriut. Pejgamberi, (a.s.), ka thënë:

“Pasuria është e mirë. Nëse fitohet me devotshmëri, nuk të dëmton. Nëse shëndeti shoqërohet me devotshmëri, është më e vlefshme se pasuria. Të jesh i shëndetshëm është një nga mirësitë e xhenetit.”

Pejgamberi (s.a.s.) dhe ushqyerja e shëndetshme

Nga burimet mësojmë se Pejgamberi, (a.s.), hante dy herë në ditë. Njërin nga këta vakte nuk mund ta përcaktojmë qartë, por mund të themi se korrespondonte mes mëngjesit dhe drekës. Ky vakt i cili ngjante me ushqimin e mëngjesit, përmbante patjetër ushqime të lehta në të cilin shumica ishin hurma. Vakti tjetër ishte në formën e ushqimit të mbrëmjes dhe përmbante më shumë ushqime të ngopshme.

Shohim se Pejgamberi, (a.s.), i jepte rëndësi ushqimit të mbrëmjes dhe e këshillonte atë. Në lidhje me këtë çështje ka thënë:

“Mos e lini vaktin (ushqimin) e mbrëmjes, qoftë ai edhe me një grusht hurma, sepse neglizhimi i vaktit të darkës e plak njeriun dhe e lodh organizmin.” (Tirmidhi; Ibn-i Maxhe)

Pejgamberi, (a.s.), ashtu siç nuk kishte ndonjë dëshirë të tepërt ndaj ndonjë ushqimi, nuk kishte as gjendje “nepsi”. Ngaqë mendonte gjithmonë për sahabët dhe nuk e kthente duarbosh asnjë lypës, patjetër e ndante çdo gjë që kishte në shtëpi. Pejgamberi, (a.s.), nuk hante pa qenë i uritur dhe kur ulej të hante, ngrihej pa u ngopur mirë. Këtë zakon kaq të rëndësishëm ia këshillonte shpeshherë edhe umetit. Ngrënia shpejt e shpejt e gjërave të

padobishme e cila interpretohet në ditët e sotme, nuk ekzistonte në fjalorin e asaj kohe dhe sahabët e nderuar të cilët e zbatonin pa lëkundje synetin, nuk sëmureshin lehtë.

Nëna jonë, Aishe (r.a.) transmeton se Pejgamberi, (a.s.), deri në fund të jetës hante dy vakte njëri pas tjetrit me bukë elbi. Ibn-i Abbas, radijallahu anhuma, tregon se Pejgamberi (s.a.s.), kishte disa net që flinte pa ngrënë asgjë; në sofrën e Tij dhe të familjes nuk ndodhej asgjë përveç bukës së elbit.

Pejgamberi, (a.s.), duke tërhequr vëmendjen e dëmit të ushqyerjes së pamjaftueshme në kohën që jetonte, ka thënë:

“O Zot, të kërkoj mbrojtje nga uria. Sa gjendje e keqe është ajo e cila e lë njeriun pasiv!” (Ibn-i S’ad, Nesai, Ibn-i Maxhe)

Ndërkohë që në një rën anë preken ndikimet negative të urisë mbi njeriun, në anën tjetër tërhiqet vëmendja e dëmeve të të ushqyerit të pa ekuilibruar e cila bëhet shkak për sëmundjen më të rëndësishme të shekullit “Obez” (mbipësia):

“Njeriu nuk ka mbushur një enë më të keqe se stomaku. Në të vërtetë njeriu nuk duhet të hajë më shumë se disa kafshata aq sa të drejtojë belin. Nëse duhet të hajë më shumë, ta mbushë një të tretën e stomakut me ushqim, një të tretën me pije dhe një të tretën ta lërë për ajër!” (Musned, IV, 132; Hakim, el-Mustedrek, IV, 331-332.)

Të gjitha këto këshilla janë bërë receta që shkruajnë ekspertët e sotëm për shëndetin tupor dhe mendor. Tashmë është bërë një fakt i qartë se sëmundjet në trup janë burim i ngopjes në kohë dhe masë të panevojshme si dhe nga prishja e rregullit të organizmit. Për këtë arsye është përhapur në masë dëshira për dieta të ekuilibrit dhe masës së mjaftueshme të ushqimit.

Pejgamberi, (a.s.), e kaloi jetën duke e ditur se shëndeti është amanet dhe ushqimet që Ai (s.a.s.) hante, binin në sy. Le ta shohim në disa tregime se sa të rëndësishme nga ana e shëndetit ishin ushqimet që zgjidhte për të ngrënë.

Ai pëlqente shumë kraharonin e deles e cila është quajtur si “mbreti i ushqimeve”, pjesët e krahëve, ndërsa te keci pëlqente pjesën e shpatullës. Nëse duhet të flasim me gjuhën mjekësore me këto zgjedhje ka mënjanuar vajrat shtazor dhe ka zgjedhur pjesët e mishit që treten më lehtë. Kështu ka mundësuar mbrojtjen e forcimit të damarëve. Madje transmetohet se ka ngrënë edhe lloje të tjera të mishit të bardhe (si p.sh. mishi i pulës) që kanë kolesterol të ulët.

Dihet se Pejgamberi, (a.s.), hante buke thekre. Kjo lloj ushqyerje ndikon kundrejt forcimit të damarëve dhe është fakt i ditur se parandalon kancerin e zorrëve. Është transmetuar se Aishe (r.a.), në lidhje me këtë çështje ka thënë:

“Betohem në Allahun i Cili ka dërguar Muhamedin, (a.s.), si Pejgamber me fenë e vërtetë dhe me Libër se, që kur Allahu Teala e dërgoi Atë si Pejgamber dhe derisa ia mori jetën, Ai nuk ka parë shoshë dhe nuk ka ngrënë bukë prej mielli të shoshitur me shoshë!”

Kur u pyet: “Atëherë si e hanit elbin?”

U përgjigj: “Duke ia fryrë krundet.”

Allahu Teala, duke urdhëruar “Zbukurojeni sofrën me gjelbërim”, i ka lavdëruar ushqimet bimore, sepse minerali i sodiumit i cili gjendet te perimet sado pak qoftë, është një burim shërimi në balancimin e tensionit të lartë.

Është treguar se Pejgamberi, (a.s.), ka thënë: “Tre gjëra nuk refuzohen; qumështi, jastëku dhe vaji.”

Imam Kastalani ka bërë të qartë se ky vaj është vaj që del nga toka. Këtu Pejgamberi, (a.s.) ka pasur për qëllim vajrat bimorë. Siç dihet vajrat bimorë luajnë rol të rëndësishëm në parandalimin e forcimit të damarit. Në lidhje me këtë çështje përsëri transmetohet se Pejgamberi, (a.s.), ka thënë:

“Mjekohuni me vaj ulliri. Ai vjen nga fryti i një peme të bekuar, pra pema e ullirit...”

Pejgamberi, (a.s.), ashtu si edhe perimeve shumë rëndësi u ka dhënë edhe frutave. Veçanërisht më të njohurat janë hurma, rrushi, fiku, pjepri, shalqiri. Këto fruta, përveç se janë shumë të pasura me kalium, këshillohen edhe në mjekimin e tensionit të lartë.

Umejje Ibn-i Zejd njofton se Pejgamberi, (a.s.), nga frutat pëlqente rrushin dhe pjeprin. Ndër ushqimet e preferuara të Pejgamberit (s.a.s.) ishte edhe mjalti dhe sherbeti i mjaltit. Të gjithë e dinë se mjalti është burim shërimi dhe se ka dobi të panumërta për shëndetin.

Në lidhje me këtë në “Mjekësinë profetike” është bërë e ditur se mjalti ka shumë dobi të mëdha edhe në sëmundje të rënda. Në të njëjtën mënyrë është thënë “Përfitoni nga dy gjëra që japin shërim: mjalti dhe Kurani.” (Ibn-i Maxhe, Tip 7.) njëra nga këto shëron trupin, ndërsa tjetra shëron shpirtin, zemrën dhe gjuhën. Përsëri është thënë: “Kush ha mjaltë tre mëngjese në çdo muaj, atë nuk e prekin shumë sëmundje.” (Ibn-i Maxhe, Tib 8.)

Veçanërisht për zgjerimin dhe qetësimin e kraharonit është këshilluar fruti i ftoit. Talha, radijallahu anh, tregon:

“Shkova te Pejgamberi, (a.s.). Në dorë mbante një ftua. Më tha: “*Talha! Merre dhe haje këtë, sepse kjo e qetëson zemrën.*”

Duke u nisur nga fakti se klimat e ndryshme e sëmurin më lehtë trupin dhe se trupi nuk e ka të lehtë të mësohet me ambient të ri, Pejgamberi, (a.s.), ka dhënë edhe këshilla mbrojtëse. Për këtë arsye ka për dikë që shkonte në një vend tjetër ka bërë të ditur se është e shëndetshme të hajë së pari pak qepë të gjallë, sepse qepa, duke shtuar fuqinë e përbaljes me mikrobet, e bën trupin më të rezistueshëm. Por përveç kësaj ka thënë “Qepën dhe hudhrën hajini të gatuar.” Kështu era e tyre nuk i shqetëson të tjerët.

Sigurisht se ka shërim dhe begati në çdo gjë që ka ngrënë/pirë i Dërguari i Allahut, (a.s.), të cilin Allahu Teala e bëri thesar të urtësisë e frymëzimit. Allahu na bëftë prej atyre robërve të cilët mundohen të ndjekin gjurmën e Tij (s.a.s.) në çdo çështje! Amin.

VLERA E PËRMENDJES së ALLAHUT

— Ferit Piku —

Allahu (xh.sh.), në Kuranin famëlartë thotë: **“O besimtarë, më kujtoni Mua, t’ju kujtoj edhe Unë ju, më falënderoni dhe mos më mohoni”**. (Bekare, 152)

Dua të flas dy fjalë për përmendjen e Zotit, për përmendjen e emrit të Allahut (xh.sh) me zemrat tona dhe me gjuhën tonë. Njëherë një grup njerëzish të varfër shkuan tek profeti (a.s), që t’i kërkonin diçka. Çfarë mund të kërkojë një i varfër?! Ai mund të kërkojë një kafshatë bukë, diçka për të veshur, një vend ku mund të fusë kokën e tij. Por për çudi ata nuk i kërkuan asgjë nga këto, por thanë: “O profet i Zotit na e kaluan të pasurit në punë të mira. Ata falen siç falemi dhe ne, agjërojnë siç agjërojmë edhe ne, bëjnë punë të mira si ne, por ata kanë pasuri me të cilën japin sadaka, ndërsa ne nuk kemi se çfarë të japim, prandaj ata na e kanë kaluar”.

Profeti (a.s) u tha: **“Mos mendoni se nuk ka të mira për ju. A t’ju mësoj një sekret, që po ta veproni, do t’ua kaloni pasanikëve nga vëllezërit tuaj”**? Ata u përgjigjën: “Posi jo o profet i Zotit, na e trego atë sekret”. Profeti (a.s) tha: **“Thoni pas çdo namazi 33 herë Subhanallah, 33 herë Elhamdulilah dhe 33 herë Allahu ekber. Nëse e bëni rregullisht këtë punë, do t’ua kaloni vëllezërve tuaj”**.

Këta njerëz u kthyen të gëzuar me sekretin, që u kishte mësuar profeti (a.s), siç kthehet dikush që ka gjetur një thesar të madh dhe do që ta mbajë vetëm për vete. Por pas disa kohësh këta njerëz kthehen përsëri tek profeti (a.s) dhe i thonë: “O Profet i Zotit, vëllezërit tanë e mësuat sekretin. Tani edhe ata e bëjnë atë dhikër dhe kemi frikë se do të mbetemi pas tyre me sevape”.

Atëherë profeti (a.s) tha: **“Ajo është mirësi prej Zotit dhe unë s’ mund ta ndal atë, por ju mundohuni t’ua kaloni atyre me këtë gjë (bëni dhikër më shumë se ata)”**.¹

A e dini se njeriu thotë nga 12000 deri në 17000 fjalë në ditë?! Sa përqind të këtyre fjalëve i përdorim për të përmendur Zotin? Ne kalojmë me orë të tëra nëpër kafene, duke bërë muhabetë nga më të ndryshmet. Sa e përmendim Zotin në këto biseda? Bëji një llogari të shkurtër vetes tënde. Sa përmendet Zoti në debatet, në fjalimet, në tubimet apo në bisedat që bëjmë me njëri – tjetrin? A e di se vetëm fjalët në të cilat përmendet Zoti, do të kenë kuptim. Pra nga 17000 fjalë, sa prej tyre e përmendin Zotin: 10, 100, 1000, më shumë apo më pak?! Vallahi kam frikë se shpeshherë as 10 fjalë nuk themi për të përmendur Zotin, sepse shejtani na e ka harruar përmendjen e Zotit, vetja jonë, angazhimi me këtë dynja dhe gjithçka që ka në të, na ka larguar nga përmendja e Zotit.

Na ka rastisur shpesh që në shtëpitë tona, nis muhabeti me fjalë të ëmbla dhe pastaj të gjithë marrosen. Pse kanë kaq shumë probleme njerëzit. Pse vuajnë kaq shumë nga sëmundjet psikike, nga streset, nga mbingarkesa nervore? Sekretin është se nuk përmendet Zoti. Aty ku nuk përmendet Zoti, aty nuk ka harmoni, paqe e qetësi, sepse Allahu (xh.sh) thotë në Kuranin fisnik: **“Kush i kthen shpinën përmendjes së emrit Tim, Unë do ta bëj, që ta jetojë jetën e kësaj dynjaje të zymtë”**. (Ta Ha: 124). Mos ia kthe shpinën Zotit dhe përmendjes së Zotit, se vallahi do të vuash. Vetëm zemra e di se

1. **Hadith i vërtetë**. Buhariu (6329) dhe Muslimi (595, 596).

çfarë heq, kur nuk përmendet Zoti. Allahu thotë në Kuran: **“Ditën e Kijametit Unë do ta ringjall atë të verbër. Thotë njeriu: O Zot pse më ngjalle të verbër, unë kam shikuar në dynja. Thotë (Allahu): Robi Im a nuk të erdhën ty argumentet e Mia dhe ti i harrove ata. Sot të ringjallim ty të verbër, siç e harrove ti Zotin ashtu të harron edhe Zoti ty sot”.** (Ta Ha: 125-126).

Dhikri, pra përmendja e Zotit është një nga adhurimet më të bukura dhe më të lehta. Përmendja e Zotit është adhurimi më i bukur dhe më i lehtë. Është i lehtë, sepse Zotin mund ta përmendë i pasuri dhe i varfri. Ky adhurim nuk do para, nuk do mundim fizik. E përmend Zotin ai që po ha bukë, ai që bëhet gati për të fjetur, ai që po nget makinën, ai që po ecën i vetëm. Përmendja e Zotit është një adhurim, që nuk do shpenzim energjish.

Nga ana tjetër është adhurimi më i bukur, sepse ka shpërblimin më të madh. Vallahi ky adhurim e ka shpërblimin më të madh. Njëherë profeti (a.s) u tha shokëve të tij: **“A e dini se keni një adhurim shumë të bukur, por që ju e harroni. Vallahi është më i vlefshëm sesa dikush prej jush të japë florinj në rrugë të Zotit, është më i madh se lufta në rrugë të Zotit”.** Shokët e tij e pyetën: “Cili është ky adhurim o profet I Zotit”? Profeti (a.s) tha: **“Ta përmendësh Allahun (xh.sh)”**.²

Përmende Zotin pa pushim, sepse ka vlerë më shumë se sadakaja dhe xhahadi në rrugën e Zotit.

Pse e obligoi Allahu (xh.sh) namazin, agjërimin, haxhin dhe leximin e Kuranit? Sepse me këta adhurime përmendet Zoti dhe nuk ka më mirë, se kur ti e ndjen veten afër Zotit.

Kush e përmend Allahun (xh,sh), le ta dijë se atë e përmend vetë Zoti i gjithësisë. Allahu (xh.sh) thotë: **“Unë jam për robin, ashtu siç mendon ai për Mua. Nëse ai më kujton në veten e tij, edhe Unë e kujtoj në Vetën Time. Nëse robi më përmend në një kuvend, Unë e kujtoj në kuvende më të mira se të atij”**.³

Nëse njeriu e përmend Zotin qotë edhe në fund të ujit, ajo përmendje shkon tek Allahu (xh.sh).

Junusi (a.s) ishte profet i Zotit. Ai e pa veten në fund të detit, në barkun e balenës, për një gabim që ai bëri. Por në këto momente e kuptoi gabimin e tij dhe tha dy fjalë: “I lartësuar je Ti o Zoti im, unë i bëra padrejtësi vetes time”. Kur po i thoshte këto fjalë, melekët I thoshin Zotit: “O Zoti Ynë! Ne po dëgjojmë një zë të njohur, që vjen nga një vend i panjohur”. Melekët nuk e kuptonin se nga vinte

zëri. Allahu (xh.sh) u thotë: **“Është zëri i robit Tim, Junusit. Ai po përmend emrin Tim, prandaj nxirreni prej andej”.** (Sad: 41). Pastaj Zoti e urdhëroi balenën, që ta nxjerrë Junusin në breg të detit.

Ndonjëherë e ndjejmë zemrën të ngurtë në vetet tona. Tamam sikur dikush të ketë vënë një gur në vend të zemrës dhe të rëndohet kraharori. Kjo ndodh, sepse nuk përmendet Zoti. Allahu (xh.sh) thotë në Kuranin fisnik: **“Me përmendjen e Zotit qetësohen zemrat”.** (Rrad: 28). Është tamam si toka, që plasaritet dhe vetëm uji e mbledh atë dhe i jep jetë. Kështu ndodh edhe me zemrën e njeriut. Vjen një moment që ajo bëhet si hekur apo si gur. Nëse ndodh diçka e tillë, dije se ajo zemër nuk e ka përmendur Zotin. Allahu (xh.sh) duhet përmendur shpesh.

Njëherë dikush i tha profetit (a.s): “O profet i Zotit! Adhurimet janë shtuar shumë e nuk mund t’i bëj dot të gjitha, por më trego për një punë, që po ta bëj, do ta ndjej veten mirë”. Profeti (a.s) i tha: **“Mbaje gjuhën të lagur nga përmendja e Zotit”**.⁴

Njeriu ndjen kënaqësi nga pasuria apo nga fëmija i tij. Por betohem në Zot, se nuk ka kënaqësi më të madhe sesa ajo e përmendjes së Zotit, me kusht që ta ndjesh atë që po thua. Duhet ta mundosh veten shumë, derisa të arrish që ta përjetosh dhikrin e Zotit. Nëse e arrin këtë, dije se ke arritur kulmin e kënaqësisë. Ekziston një thënie e bukur: “Nëse e përmend Zotin, nuk mërzitësh dhe nëse mërzitësh, nuk e ke përmendur aq sa duhet”.

Ka pasur njerëz që kanë pasur aq shumë pasuri, sa askush nuk krahasohej me ta. Sulejmani (a.s) pati pushtetin e njerëzve, xhindëve, kafshëve, erës dhe ujit, por ai nuk e krahasonte atë kurrë me përmendjen e Zotit. Thonë që njëherë një bujk pa ushtrinë e Sulejmanit (a.s). Ai hapi sytë dhe tha: “La ilahe il Allah, sa e madhe qenka pasuria jote o Sulejman”. Sulejmani (a.s) iu afrua dhe i tha: “O njeri i mirë mos u mashtro prej kësaj. Vallahi sikur njëherë të thuash “Subhanallah”, kjo është më e madhe se gjithë ushtria ime. E gjithë ushtria do të ikë një ditë dhe do të mbetet vetëm fjala SUBHANALLAH.

Prandaj besimtarët, që e përjetonin dhikrin (përmendjen) e Zotit, thoshin: “Sikur ta dinin mbretërit, se çfarë kemi në zemrat tona, do të mundoheshin të na e merrnin qoftë edhe duke na hapur kraharorët tanë me shpatat e tyre”. Ky është efekti i përmendjes së Zotit, i qetësisë që gjen njeriu kur rri duke përmendur Allahun (xh.sh).

2. **Hadith i vërtetë.** Ahmedi (6/446) dhe Tirmidhiu (3377). Shejh Albani dhe shejh Shuajbi e vlerësojnë hadithin të vërtetë.

3. **Hadith i vërtetë.** Buhariu (7405) dhe Muslimi (2675).

4. **Hadith i vërtetë.** Tirmidhiu (3375) dhe Ibn Maxheh (3793). Shejh Albani dhe shejh Shuajbi e vlerësojnë hadithin të vërtetë.

Diabeti

Zgjidhja gjendet tek Ushqimi

Kur bëhet fjalë për diabetin, zgjedhjet tona ushqimore janë shumë të rëndësishme.

Pavarësisht se disa ushqime janë më të mira se të tjerat, kjo nuk do të thotë që duhet të ketë kufizime në larmishmërinë e ushqimeve që mund të konsumojmë.

Ka ushqime që etiketohen si tepër të këqija, por kjo nuk nënkupton se ato duhen shmangur tërësisht. Nëse konsumohen në sasi të vogla, këto ushqime “të këqija” janë të padëmshme.

Megjithatë kur vjen puna tek vlerat, ushqyesit dhe aftësitë për të ndihmuar në menaxhimin e diabetit, gjithmonë duhen zgjedhur ushqimet më të mira.

Trupi ka nevojë për karbohidrate. Megjithatë zgjidhni me kujdes.

DRITHËRAT

Zgjedhjet më të mira

- Drithërat e plotë si orizi kaf dhe tërshëra
- Patatja e ëmbël e pjekur
- Ushqime të bëra me drithëra të plota dhe me pak ose më mirë aspak sheqer të shtuar

Zgjedhjet më të këqija

- Drithërat e përpunuara si orizi i bardhë apo mielli i bardhë
- Drithërat jo të plotë dhe me shumë sheqer
- Buka e bardhë
- Patatet e skuqura

PERIMET

Zgjedhjet më të mira

- Perimet e freskëta, të gatuar në avull, të pjekura ose në zgarë

- Perimet e ngrira të gatuar me pak avull
- Barishtet si spinaqi dhe rukola.
- Perimet e konservuara por me pak ose me aspak kripë

Zgjidhni një menu shumëngjyreshe me barishte të gjelbra, perime të kuqe, portokalli (karrota ose specia), të bardha (qepë) ose vjollcë (patëllxhanët). Duhet të konsumoni 2 filxhanë e gjysëm me perime në ditë.

Zgjedhjet më të këqija

- Perimet e konservuara me kripë
- Perimet e gatuar me shumë gjalpë, djathë ose salcë
- Turshitë, vetëm në rastet kur duhet të kufizoni kripën, në të kundërt mund t'i konsumoni
- Lakra turshi, për të njëjtat arsye si më sipër. Nëse vuani edhe nga tensioni i lartë i gjakut duhet t'i shmangni

FRUTAT

Plotësojnë nevojat për karbohidrate, vitamina, minerale dhe fibër. Shumica përmbajnë pak yndyrë por kanë më shumë karbohidrate se perimet.

Zgjedhjet më të mira

- Frutat e freskëta
- Frutat e ngrira ose të konservuara pa sheqer shtesë
- Reçeli ose conserva frutash pa sheqer shtesë
- Puretë e frutave pa sheqer shtesë

Zgjedhjet më të këqija

- Frutat e konservuara me shurup dhe sheqer
- Reçeli, konservat, kompostot e zakonshme (mund t'i konsumoni vetëm në sasi të vogla)
- Pijet ose lëngjet me koncentrat frutash

PROTEINA

Zgjedhjet në këtë rast janë të shumta dhe përfshijnë mishin e viçit, pulës, peshkut, derrat, gjelit të detit, frutat e detit, fasulet, djathin, vezët dhe arrorët.

Zgjedhjet më të mira

- Proteinat me bazë bimore si fasulet, arrorët dhe farat
- Peshkun dhe frutat e detit
- Pulën dhe shpendë të tjerë
- Vezët dhe produktet e bulmetit me pak yndyrë

Nëse hani mish mundohuni të zgjidhni pjesët pa dhjamë. Nëse hani mish shpendësh hiqni pjesën e lëkurës.

Përfshini proteinat bimore nga fasulet, arrorët edhe nëse nuk jeni vegetarianë ose veganë. Nëpërmjet tyre do të merrni ushqyes dhe fibër që nuk gjenden në produktet shtazore.

Zgjedhjet më të këqija

- Mishi i skuqur
- Mishi me dhjamë
- Proshuta e derrat
- Djathi
- Lëkura e shpendëve të gatuar
- Peshku i skuqur

PRODUKET E BULMETIT

Kujdes me yndyrnat dhe konsumoni sasi të vogla

Zgjedhjet më të mira

- Qumësht i skremuar ose me 1% yndyrë
- Kos me pak yndyrë
- Gjizë me pak yndyrë
- Kremërat e bulmetit me pak yndyrë

Zgjedhjet më të këqija

- Qumështi i plotë
- Kosi i zakonshëm
- Gjiza e zakonshme
- Kremërat dhe salcat
- Akullorja e zakonshme

YNDYRNAT, VAJRAT DHE ËMBËLSIRAT

Janë të pamundura t'u rezistosh por të këqija për diabetin.

Zgjedhjet më të mira

- Burimet natyrale të yndyrave nga perimet si arrorët, farat dhe avokadot. (kanë shumë kalori ndaj kujdes me racionet)
- Ushqimet e pasura me acidet yndyrore omega-3 si salmoni peshk ton
- Vajrat bimore

Zgjedhjet më të këqija

- Yndyrnat e plota të cilat i bëjnë keq zemrës. Lexoni etiketat dhe nëse në të shkruhet "pjesërisht i hidrogjenizuar" mos e konsumoni, pavarësisht pretendimit se ka zero gram yndyrna.
- Sasi të mëdha të yndyrave të ngopura nga produktet shtazore apo vaji i arrës së kokosit ose palmës.

ZBULOHET ADN-JA E KULTURËS

Pas shekujsh debatesh mbi raportin mes natyrës dhe kulturës, vjen prova e parë që edhe kultura ka një ADN të sajën, sipas një zbulimi të publikuar në revistën shkencore “Science”.

“Është një përzierje genetike shumë e çuditshme, që influencohet nga gene të heshtura, që ndonëse nuk trashëgohen drejtpërdrejtë nga prindërit, mund të influencojnë aspekte shumë të ndryshme, nga rendimenti në shkollë tek shëndeti, madje influencën edhe moshën që do të lindë fëmija i parë deri tek numri i cigareve që mund të pihen”, thuhet në këtë zbulim të bazuar në ADN-në e më shumë se 21 000 islandezëve dhe të zhvilluar nga Augustine Kong që punon në universitetet e “Oxford” dhe atë të Islandës, si dhe në kompaninë “Code Genetics”.

“Prindërit kalojnë tek fëmijët vetëm 50% të ADN-së, por studiuesit kërkuan të shohin se çfarë peshe kanë genet që nuk transmetohen”, thekson gjenetisti Giuseppe Novelli, rektor i universitetit “Tor Vergata”.

U zbulua se edhe 50% e geneve që nuk trashëgohej kishte influencë në çdo individ nëpërmjet impaktit që këto gene kanë mbi prindërit dhe vëllezërit.

Studimi është kryer në 21 637 persona të lindur në vitet 1940 dhe 1983, në të cilët është analizuar lidhja mes nivelit të shkollimit dhe geneve që nuk janë transmetuar nga prindërit.

Nga ky studim ka dale se genet e patrashëguar të pranishëm tek baballarët kanë influencuar rreth 30% në përgatitjen shkollore të fëmijëve, ndërsa ato të mamave influencojnë shëndetin dhe sjelljet në të ushqyer.

Në përgjithësi është e qartë se ekziston një trashëgimi genetike në gjendje të influencojë individët pa një transmetim të drejtpërdrejtë.

Pas shekujsh debatesh në të cilat natyra dhe kultura janë konsideruar dy botë të papajtueshme, të dhënat e reja tregojnë se ekziston një “kulturë genetike”, në të cilën genet e patransmetuar mund të influencojnë karakteristikat e fëmijëve.

Falë këtyre të dhënave tani mund të shihen me një tjetër sy disa probleme sociale, si ato të lidhura me rendimentin shkollor, ose disa sëmundje, si për shembull ato të lidhura me shqetësime si skizofrenia apo të qenurit antisocial.

ZBULOHET PAX7 ÇELËSI QË HAP ADN-NË

Në qeliza ekziston një çelës molekular që mund të hapë ADN-në dhe mundëson që të lexohen informacione deri tani të fshehura, shkruhet në revistën shkencore “Nature Genetics”.

Të koordinuar nga Jacques Drouin, studiuesit e Universitetit kanadez të Montrealit kanë analizuar këtë çelës të gjenit brenda dy llojeve qelizash në hipofizë, një gjendër që ndodhet në qendër të trurit dhe që rregullon shumë procese fiziologjike të rëndësishme.

Ky çelës që quhet “PAX7”, pasi hap ADN-në, bën të arritshme 2 500 zona.

“Bëhet fjalë për një numër të konsiderueshëm që tregon rëndësinë e PAX7 në zhvillimin embrional”, tha gjenetisti, Giuseppe Novelli, rektor i Universitetit të Romës, “Tor Vergata”.

“Kjo molekulë njihej më parë dhe me këtë studim

të ri, kompleks dhe të bërë mirë, kemi filluar të kuptojmë se si PAX7-a bën punën e saj”, shtoi ai.

Çdo qelizë ka të njëjtin grup gjenesh dhe ajo që i bën të dallohen, për shembull, një qelizë të zëmër nga një qelizë e lëkurës, është lloji i gjenit që qëndron aktiv.

Këtë aktivizim e rregullon një grup molekulash që quhet “faktor transkriptimi”, njësoj si një përkthyes i një libri, ndihmojnë në dekodifikimin e ADN-së.

Hapi i radhës do të jetë që të gjenden molekulat që punojnë me PAX7 për të arritur pjesë të fshehura të ADN-së.

“Një gjueti thesari që mund t’i hapë rrugën shumë terapive rigjeneruese të bazuara mbi qelizat staminale, duke na ndihmuar të kuptojmë se si të drejtojmë specializimin e këtyre qelizave në provës”, thekson Novelli.

SI FUNKSIONON TRURI KRIJUES

Shkencëtarët e Kembrixhit kanë identifikuar fusha specifike në tru ku kanë identifikuar tre rrjete të ndryshme të neuroneve që punojnë në një mënyrë veçanërisht të integruar.

Nuk është e lehtë të kemi një tru krijues dhe në fakt nuk është dhuratë për të gjithë.

Për të marrë ide të reja dhe të papritura, fusha të veçanta të tre rrjeteve të ndryshme të neuroneve duhet të punojnë në mënyrë të integruar. Këto tre rrjete janë: Rrjeti i modalitetit të paracaktuar, Rrjeti i Kontrollit Ekzekutiv dhe Rrjeti i Saliencës, ku secila prej tyre luan një rol të veçantë në procesin krijues.

E para, e përfaqësuar mbi të gjitha nga lëvorja e pasme e trurit, gjeneron ide të reja duke peshkuar në kujtesë dhe duke bërë simulime mendore; e dyta, e përfaqësuar nga lëvorja parazgjedhore, zgjedh idetë më të mira dhe i dërgon ato në rrjetin e ardhshëm, i treti, i përfaqësuar nga ana e majtë anësore, vlerëson dhe përpunon idenë përfundimtare.

Një analizë e detajuar neurobiologjike e procesit krijues është rezultat i hulumtimit të kryer nga një grup psikologësh njohës të udhëhequr nga Profesor Roger Beaty i Departamentit të Psikologjisë në Universitetin e Harvardit në Kembrixh.

Studiuesit i nënshtuan 163 subjekte në rezonancë funksionale magnetike, të rekrutuar për krijimtarinë e tyre të fortë në fusha të ndryshme artistike ose shkencore, ashtu siç bënë një detyrë që kërkonte përdorimin e aftësive kreative dhe në veçanti përdorimin e të ashtuquajturit të menduarit ndryshe.

Një lloj mendimi veçanërisht i dobishëm për gjetjen e zgjidhjeve të reja, për shembull nëpërmjet shpikjes së përdorimeve të papritura të objekteve të përbashkëta. Përkundrazi, ata që nuk përdorin mendime të ndryshme, kanë tendencë të bien në përgjigjet e mësuara më parë, nga të cilat arrijnë të largohen me vështirësi.

Perspektivat

“Kreativiteti mbetet një ndërthurje komplekse që ende do të kërkojë shumë kërkime për të zbuluar manifestimet e shumta në tru,” thonë autorët e studimit.

“Në kundërshtim me atë që ka ndodhur për disa aspekte specifike të njohjes që kanë qenë të besueshme në rajone të caktuara të trurit, kreativiteti është ndoshta produkt i mekanizmave komplekse nervore që përfshijnë tërë trurin. Pra, përveç përpjekjes për t’iu përgjigjur pyetjeve klasike se ku krijimi krijohet në tru, një drejtim premtues i hulumtimeve të ardhshme do të fokusohet në mënyrën se si mendon tërë truri në mënyrë krijuese “. Duke identifikuar qartë disa rrjete të neuroneve që përfshihen përfundimisht në të menduarit krijues, është një hap i rëndësishëm drejt kuptimit të një prej funksioneve më të larta mendore, si kreativiteti, i cili është një veçori veçanërisht dalluese e njeriut. Mendimi shkon tashmë se si, të identifikohen saktësisht shtigjet e ndryshme neurobiologjike të krijimtarisë, do të jetë e mundur të stimulohen ato, në mënyrë që të gjenerohen ide gjithnjë e më inovative dhe spektakolare.

Ju ofron:

Kushte bashkëkohore,
ushqim cilësor dhe të kontrolluar,
staf të kualifikuar.

Ju mirëpresim!

Lagja Perash, Bulevardi Mehmet Pashë Plaku,
Pranë Xhamisë Perash, Shkodër

+355 67 47 39389

1 Staf arsimor cilësor

2 Kushte arsimore sipas standarteve të larta

3 Aktivitete sociale, kulturore dhe sportive

4 Klasa dhe laboratorë të kompletuar

5 Ambiente familjare në konvikt dhe cilësi në ushqim

CIKLI FILLOR
(djem dhe vajza)

NGA KLASA E **1**-RË
DERI NË KLASËN E **5**-TË

“Besimtarë të vërtetë
janë vetëm ata,
zemrat e të cilëve,
kur përmendet Allahu,
fërgëllojnë dhe,
kur u lexohen shpalljet e Tij,
u forcohet besimi
dhe vetëm te Zoti i tyre
mbështeten.”

(Enfal, 2)